

Wizerunek Uniwersytetu Zielonogórskiego,
ocena efektów kształcenia
oraz własnej aktywności ekonomicznej
w przekonaniach absolwentów.
2018

Jerzy Leszkowicz-Baczyński

Dorota Szaban (opracowanie danych)

Spis treści

Spis treści

Część 1. Założenia badania i opis próby	5
1.1. Cele badania	5
1.2. Uwagi metodologiczne	6
1.1.1. Gromadzenie materiału.....	6
1.1.2. Reprezentatywność próby.....	7
1.1.3. Analiza danych.....	8
1.3. Opis badanej próby	9
1.3.1. Kierunki studiów	9
1.3.2. Wydziały UZ.....	11
1.3.3. Płeć	12
1.3.4. Rodzaj ukończonych studiów	12
Część 2. Przekonania i opinie związane z przebiegiem studiów na Uniwersytecie Zielonogórskim	14
2. Motywy wyboru kierunku studiów	14
2.1. Satysfakcja z kształcenia na UZ.....	18
2.2. Ocena wyboru studiów z perspektywy czasu.....	21
2.3. Uogólniona ocena własnych studiów	24
2.3.1. Ocena parametrów procesu kształcenia	29
3.2. Aktywność studentów	35
2.4. Plany dotyczące dalszego kształcenia na UZ	40
Część 3. Sytuacja zawodowa absolwentów UZ	45
4.1. Rodzaje aktywności ekonomicznej.....	45
4.2. Kryteria decydujące o zatrudnieniu.....	58
4.3. Pierwsza praca.....	65
4.4. Sektor zatrudnienia	71
4.5. Źródła informacji o pracodawcach	76
4.6. Ciągłość zatrudnienia.....	77
4.7. Lokalizacja zatrudnienia	80
4.7. <i>Dochody z pracy</i>	82
4.8. Bezrobocie absolwentów	85
Podsumowanie i wnioski	88

Spis tabel

Tabela 1. Częstość kierunków studiów w podziale kategorialnym	9
Tabela 2. Podział badanych ze względu na wydziały.....	11
Tabela 3. Motywy wyboru kierunku studiów.....	15
Tabela 4. Motywy wyboru UZ a kierunki studiów.....	16
Tabela 5. Motywy wyboru UZ a rodzaj studiów.....	17
Tabela 6. Satysfakcja z kształcenia na UZ.....	18
Tabela 7. Satysfakcja a wydział.....	19
Tabela 8. Satysfakcja a kierunek studiów.....	20
Tabela 9. Satysfakcja a typ studiów.....	20
Tabela 10. Ocena wyboru studiów z perspektywy czasu.....	21
Tabela 11. Ocena wyboru studiów z perspektywy czasu a wydział.....	22
Tabela 12. Ocena wyboru studiów z perspektywy czasu a kierunek studiów.....	23
Tabela 13. Ocena wyboru studiów z perspektywy czasu a typ studiów.....	23
Tabela 14. Ocena studiów w oparciu o różne kryteria.....	24
Tabela 15. Ocena studiów w oparciu o różne kryteria a wydział.....	26
Tabela 16. Ocena studiów w oparciu o różne kryteria a kierunek studiów.....	27
Tabela 17. Ocena studiów w oparciu o różne kryteria a typ studiów.....	28
Tabela 18. Satysfakcja z jakości kształcenia.....	30
Tabela 19. Satysfakcja z jakości kształcenia a kierunek studiów.....	31
Tabela 20. Satysfakcja z jakości kształcenia a typ studiów.....	33
Tabela 21. Satysfakcja z jakości kształcenia a wydział.....	34
Tabela 22. Aktywność w trakcie studiów.....	36
Tabela 23. Aktywność w trakcie studiów a kierunek studiów.....	37
Tabela 24. Aktywność w trakcie studiów a typ studiów.....	39
Tabela 25. Aktywność w trakcie studiów a wydział.....	40
Tabela 26. Plany dotyczące dalszego kształcenia na UZ.....	41
Tabela 27. Plany dotyczące dalszego kształcenia na UZ a kierunek studiów.....	42
Tabela 28. Plany dotyczące dalszego kształcenia na UZ a typ studiów.....	43
Tabela 29. Plany dotyczące dalszego kształcenia na UZ a wydział.....	44
Tabela 30. Aktywność zawodowa – stan po ukończeniu studiów.....	45
Tabela 31. Aktywność zawodowa po ukończeniu studiów a kierunek studiów.....	47
Tabela 32. Aktywność zawodowa po ukończeniu studiów a typ studiów.....	49
Tabela 33. Aktywność zawodowa po ukończeniu studiów a wydział.....	51
Tabela 34. Aktywność zawodowa – stan w trakcie badania.....	53
Tabela 35. Aktywność zawodowa – stan w trakcie badania a kierunek studiów.....	54
Tabela 36. Aktywność zawodowa – stan w trakcie badania a typ studiów.....	55
Tabela 37. Aktywność zawodowa – moment realizacji badania a wydział.....	57
Tabela 38. Kryteria decydujące o zatrudnieniu.....	59
Tabela 39. Kryteria decydujące o zatrudnieniu a kierunek studiów.....	61
Tabela 40. Kryteria decydujące o zatrudnieniu a typ studiów.....	63
Tabela 41. Kryteria zatrudnienia a wydział.....	64

Tabela 42. Czas poszukiwania pierwszej pracy po dyplomie	66
Tabela 43. Czas poszukiwania pierwszej pracy po dyplomie a kierunek studiów.....	66
Tabela 44. Czas poszukiwania pierwszej pracy po dyplomie a wydział	67
Tabela 45. Czas poszukiwania pierwszej pracy po dyplomie a typ studiów.....	67
Tabela 46. Pierwsza praca	68
Tabela 47. Pierwsza praca a kierunek studiów.....	69
Tabela 48. Pierwsza praca a wydział	70
Tabela 49. Pierwsza praca a typ studiów	71
Tabela 50. Sektor zatrudnienia.....	71
Tabela 51. Sektor zatrudnienia a kierunek studiów	72
Tabela 52. Sektor zatrudnienia a typ studiów	74
Tabela 53. Sektor zatrudnienia a wydział.....	75
Tabela 54. Źródła informacji o pracy	76
Tabela 55. Ciągłość zatrudnienia	77
Tabela 56. Ciągłość zatrudnienia a kierunek studiów	78
Tabela 57. Ciągłość zatrudnienia a typ studiów	79
Tabela 58. Ciągłość zatrudnienia a wydział	79
Tabela 59. Lokalizacja zatrudnienia.....	80
Tabela 60. Lokalizacja zatrudnienia a kierunek studiów	80
Tabela 61. Lokalizacja zatrudnienia a typ studiów	81
Tabela 62. Lokalizacja zatrudnienia a wydział.....	82
Tabela 63. Dochody z pracy (netto).....	83
Tabela 64. Dochód z pracy a kierunek studiów	83
Tabela 65. Dochód z pracy a typ studiów.....	84
Tabela 66. Dochód z pracy a wydział.....	85
Tabela 67. Doświadczenia bezrobocia	86
Tabela 68. Doświadczenia bezrobocia a kierunek studiów.....	86
Tabela 69. Doświadczenia bezrobocia a typ studiów.....	87
Tabela 70. Doświadczenia bezrobocia a wydział.....	88

Część 1. Założenia badania i opis próby¹

1.1. Cele badania

Funkcjonowanie uniwersytetu opiera się na regulacjach prawnych. Główną podstawą była dotychczas ustawa prawo o szkolnictwie wyższym² z późniejszymi zmianami, do efektów której odnosić się będą prezentowane w raporcie ustalenia. Uzupełniana była ona regulacjami tworzonymi przez Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego w postaci rozporządzeń. W trakcie gromadzenia materiału empirycznego oraz tworzenia raportu nie obowiązywała jeszcze aktualnie obowiązująca ustawa z 27 lipca 2018 roku „Prawo o szkolnictwie wyższym”³. Abstrahując od formalnoprawnych kryteriów ważne jest poznanie realnych efektów kształcenia specjalistów w zakresie wyznaczonym kierunkami i specjalnościami studiów oferowanych przez uniwersytet.

W takim kontekście cele badania odnosić się będą do ocen i przekonań absolwentów UZ i określone zostały dwojako. Pierwszym jest poznanie poziomu ich satysfakcji odniesionego do zróżnicowanych aspektów studiowania. Główną kwestią jest **ustalenie poziomu satysfakcji z podjętej decyzji o wyborze UZ** jako uczelni, w obrębie której realizowane będą studia, ocenianej po ich zakończeniu. Ocenie podlegały szczegółowe aspekty studiowania, omówione w tekście. Drugi cel polegał na stworzeniu **wskaźników sytuacji zawodowej badanych osób, odnosząc je do czasu po ukończeniu studiów oraz aktualnej sytuacji zawodowej**.

Podstawowymi wymiarami analizy była aktywność zawodowa, forma zatrudnienia, sektor zatrudnienia, związek pomiędzy wykonywaną pracą a zdobytymi dzięki studiom kwalifikacjami. Uzupełnieniem tych informacji są dane dotyczące problemów z uzyskaniem zatrudnienia: aktualnie bądź w czasie pomiędzy ukończeniem studiów a czasem realizacji badania. Uzyskane informacje, jakkolwiek opierają się na subiektywnych przekonaniach badanych osób, stanowią jednak ważne uzupełnienie oficjalnej dokumentacji UZ, która obejmuje wyznaczony tokiem studiów proces kształcenia i nie odnosi się do startu zawodowego i kariery zawodowej. Tymczasem aktywność ekonomiczna absolwentów stanowi główne kryterium wyznaczające ocenę szeroko pojętej efektywności działania UZ, służące jego dalszej promocji i będące podstawą modyfikacji zarówno programów kształcenia, jak tworzenia nowych kierunków i specjalności studiów.

¹ Pierwsza część raportu, opisująca założenia badania, zaprezentowana została w zasadniczo niezmienionej postaci, bowiem zarówno założenia, narzędzie badawcze ani sposób analizy nie uległy modyfikacjom. Aktualizacji uległy natomiast zamieszczone w niej informacje o czasie realizacji i dane liczbowe.

² Dz.U. 2016.1842 z dnia 2016.11.15, Wersja od: 26 stycznia 2017 r. do: 31 sierpnia 2017 r.

³ Dz.U. 2005 Nr 164 poz. 1365

1.2. Uwagi metodologiczne

Podstawę konceptualizacji badań stanowiły założenia metodologiczne przyjęte podczas realizacji pierwszej edycji (2013). Chodzi tu zarówno o ustalenie celów badania, zmiennych, sposobu gromadzenia danych, doboru osób badanych, jak wreszcie sposobu analizy wypowiedzi. W oparciu o uwagi odbiorców raportu badawczego na podstawie pierwszej edycji uznano, że przyjęty zakres analizy jest wystarczający, w efekcie czego do gromadzenia danych posłużono się narzędziem badawczym wykorzystanym w pierwszej edycji badania.

1.1.1. Gromadzenie materiału

Materiał do badań uzyskano z wykorzystaniem ankiety elektronicznej, która wraz z listem opisującym intencję badania i prośbą o uczestnictwo rozesłana została na adresy elektroniczne absolwentów UZ współtworzących rocznik 2014. Ta cezura czasowa wyznacza dla niektórych pytań ankiety pierwszy kwartał 2015 roku jako czas sześciu miesięcy po ukończeniu studiów. Specyfika badań za pomocą kanałów elektronicznych zapewnia z jednej strony łatwość i szybkość przesyłania narzędzi oraz minimalizację kosztów, z drugiej jednak cechuje ją ograniczona efektywność, czyli niewielki (w porównaniu do tradycyjnie realizowanych badań) odsetek zwrotów wypełnionych ankiet. Niniejsze badanie nie było wyjątkiem w tej kwestii. Dlatego konieczne było ponawianie próśb do absolwentów o uczestnictwo w badaniu, co wydłużyło okres gromadzenia materiału empirycznego. Czas gromadzenia ankiet (łącznie 269) zawiera się między czwartym kwartałem 2017 roku a końcem pierwszego kwartału 2018 roku.

Po ostatecznej weryfikacji uzyskanych materiałów do analizy zakwalifikowane zostały 134 wypełnione ankiety z nadesłanych 269. Stanowi to dostrzegalny spadek liczebności zakwalifikowanych do analizy kwestionariuszy, generujący problem reprezentatywności danych zwłaszcza wówczas, gdy uwzględni się podział na wydziały UZ. Trzeba zaznaczyć, że procedura gromadzenia danych miała identyczny przebieg, jak w poprzednich edycjach raportu i wiązała się z kilkukrotnym wysyłaniem zaproszeń do uczestnictwa w badaniu.

Procedura realizacji części empirycznej badania, jak i analiza wyników spełniają wymogi ustawy z dnia 10 maja 2018 r. o ochronie danych osobowych, uwzględniającej rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady Unii Europejskiej 2016/679 z dnia 27 kwietnia 2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych

i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE (ogólne rozporządzenie o ochronie danych)⁴.

1.1.2. Reprezentatywność próby

Kwestia reprezentatywności próby stanowi podstawę oceny wiarygodności prowadzonej analizy. Sytuacja optymalna łączy się z doбором losowym (probabilistycznym), który zakłada jednakową szansę losowego trafienia każdego z elementów do próby z badanej populacji. W badaniach społecznych, gdzie badanymi elementami są ludzie, badacz nie zawsze ma komfort posłużenia się procedurą losową, wymaga ona bowiem w sytuacji kolejnych odmów uczestnictwa w badaniu dysponowaniem próbą o znacznych rozmiarach. Rozwiązaniem stosowanym w badaniach za pomocą rozsyłanej poprzez Internet ankiety elektronicznej jest dobór nielosowy (nieprobabilistyczny) zakładający uwzględnienie wszystkich przesłanych zwrotnie ankiet, po ich merytorycznej akceptacji. Przyjmuje się wówczas założenie, że ich realizatorzy są w „naturalny” sposób zróżnicowani społecznie ze względu na podstawowe cechy. W przypadku niniejszej analizy były to: płeć, wiek (w zakresie ograniczonym przyjętą koncepcją doboru), miejsce zamieszkania, rodzaj i typ studiów. Wspólnymi dla wszystkich uwzględnionych w badaniu osób były dwa kryteria: ukończenie studiów na UZ oraz dysponowanie adresem poczty elektronicznej. Założono, że społeczne cechy osób biorących udział w badaniu odzwierciedlają społeczny profil ogółu absolwentów UZ. Jedynym założonym przez realizatora badania ograniczeniem była „hipoteza sukcesu” głosząca, że zbiór uczestników badania może być w pewnym stopniu nadreprezentowany przez te jednostki, które odniosły sukces zawodowy, tym samym chętniej mówiące o własnych osiągnięciach i spostrzeżeniach, przy jednoczesnej niedoreprezentacji tych osób, które mają niekorzystne doświadczenia, zwłaszcza związane z własną aktywnością zawodową. Ogólny obraz uzyskanych wyników zdaje się nie potwierdzać jednak takiego przypuszczenia, co sugeruje (choć nie dowodzi) wiarygodność danych i poprawność prezentowanych w raporcie wniosków. Mankamentem przyjętego doboru jest niewystarczający udział w próbie absolwentów pięciu, najmniej licznie reprezentowanych w próbie wydziałów UZ: Artystycznego (3,0%), Fizyki i Astronomii (0,7%), Informatyki, Elektrotechniki i Automatyki (6,0%), a ponadto Matematyki, Informatyki i Ekonometrii (2,2%) i Nauk Biologicznych (5,2%). Ze względu na uzyskanie niewystarczającego do wnioskowania materiału (zbyt małą liczbę ankietowanych osób), wnioski dotyczące absolwentów tych wydziałów nie były formułowane, choć stosowne dane zostały przedstawione w tabelach. Trzeba zaznaczyć, że niewielka liczba wypowiedzi uzyskanych w obecnej edycji raportu ograniczała w niektórych przypadkach możliwość tworzenia uogólnień i interpretacji zebranego materiału. Widoczne jest to zwłaszcza w zestawieniach uwzględniających strukturę wydziałową.

⁴ Dz.U. 2018 poz. 1000

1.1.3. Analiza danych

Analiza danych zawartych w ankiecie miała charakter ilościowy. Przyjęto, że formułowanie opisowych odpowiedzi, stanowiących konsekwencję pytań otwartych wydłuża czas realizacji ankiety, komplikuje udzielanie odpowiedzi i tym samym może zniechęcać badane osoby do uczestnictwa w badaniu. W rezultacie pytania ankietowe miały charakter zamknięty, a udzielenie odpowiedzi polegało na zaznaczeniu odpowiedniego (zdaniem danej osoby) wariantu odpowiedzi, lub zespołów odpowiedzi w ankiecie internetowej.

Mimo ilościowego charakteru analizy dane uwzględniane w pytaniach miały charakter jakościowy. Tym samym, użyte do ich analizy skale były skalami nominalnymi, co przede wszystkim dotyczy zmiennych niezależnych takich jak: wydział, kierunek studiów, typ studiów. Ponadto uwzględniane zmienne zależne dotyczące ocen procesu studiowania, jak sytuacji na rynku pracy również miały nominalny (niekiedy porządkowy) charakter. W pytaniach nie pojawiły się skale interwałowe bądź ilorazowe. Biorąc pod uwagę charakter użytych skal w analizie nie było możliwe wykorzystanie analiz statystycznych, dokumentujących siłę powiązania zmiennych i istnienie zależności między badanymi cechami. Uwzględnione w poszczególnych zestawieniach dane poddane zostały interpretacji ukazującej najbardziej widoczne powiązania między cechami. Analiza uwzględnia ponadto dalszą weryfikację poczynionych wniosków poprzez odniesienie do kolejnych zmiennych, np. wpływ przynależności do wydziału na zmienną zależną, a następnie wpływ kierunku studiów na nią. Dzięki temu w zdecydowanej części opisów tabel uzyskano potwierdzenie wnioskowania w omawianym zakresie. Pewnym ograniczeniem analizy danych była liczebność zakwalifikowanych do analizy ankiet, uniemożliwiająca dokonanie bardziej szczegółowych odniesień, np. poszczególnych kierunków studiów.

Ze względu na cele badania, sytuujące je w kategorii monografii instytucji i odnoszące się do efektywności kształcenia w ramach UZ, w raporcie pominięto analizę standardowych, typowych dla badań społecznych zmiennych niezależnych (takich jak płeć, wiek, miejsce zamieszkania, rodzaj uzyskanego wykształcenia) oraz ich wpływu na analizowane kwestie. Było to skutkiem przyjętej konceptualizacji, bowiem celem badania nie była charakterystyka badanej populacji, lecz uzyskanie obrazu zróżnicowanych efektów, jakie są skutkiem istnienia UZ.

1.3. Opis badanej próby

W skład próby zaliczono osoby, które skorzystały z elektronicznej ankiety, zróżnicowane ze względu na kierunek i typ studiów, rekrutujących się z dziesięciu wydziałów UZ. Podobnie jak w poprzednich edycjach, uznano, że kryterium kierunku studiów, ze względu na znaczne zróżnicowanie wymaga pewnego uporządkowania. W efekcie kierunki zostały pogrupowane w ogólniejsze kategorie, a uzyskany w ten sposób podział stanowił podstawę dalszych analiz.

1.3.1. Kierunki studiów

Zgodnie z uwagami zawartymi w podrozdziale 1.2.2 poświęconym reprezentatywności próby, podział na kategorie kierunków studiów stanowić będzie w tej edycji raportu główny punkt odniesienia ukazujący zróżnicowanie wykształcenia absolwentów uczelni. Podobnie jak w poprzednich edycjach, uwzględniono podział na cztery kategorie kierunków studiów.

Tabela 1. Częstość kierunków studiów w podziale kategoryalnym

		N	%
Kategoria kierunków studiów	artystyczno-humanistyczne	22	16,4
	społeczne	52	38,8
	ściśle i techniczne	37	27,6
	nowe	23	17,2
	Ogółem	134	100,0

Najbardziej popularną kategorię stanowią absolwenci kierunków społecznych, stanowiący ponad jedną trzecią badanej populacji (38,8%). Drugą pod względem liczebności kategorię stanowią absolwenci kierunków ścisłych i technicznych (27,6%). Pozostałe dwie kategorie kierunków reprezentowane są dostrzegalnie słabiej: kierunki humanistyczno-artystyczne reprezentowane są przez 17,2% badanych osób, z kolei kierunki nowe przez 16,4%. Wskazane proporcje nie stanowią ścisłego odzwierciedlenia populacji studentów w podlegającym analizie okresie, jednakże dokumentują zróżnicowanie oferty edukacyjnej uczelni.

Przedstawiona w raporcie kategoryzacja opiera się, podobnie jak we wcześniejszych edycjach, na czterech głównych grupach kierunków.

1. Kierunki artystyczno-humanistyczne:

- Edukacja artystyczna w zakresie sztuk plastycznych
- Edukacja artystyczna w zakresie sztuki muzycznej
- Filologia
- Filologia polska

Informacja naukowa i biblioteczna
Jazz i muzyka estradowa
Malarstwo

2. Kierunki społeczne:

Edukacja techniczno-informatyczna
Ekonomia
Pedagogika
Praca socjalna
Politologia
Socjologia
Wychowanie fizyczne
Zarządzanie

3. Kierunki ścisłe i techniczne

Automatyka i robotyka
Budownictwo
Elektrotechnika
Fizyka
Informatyka
Informatyka i ekonometria
Inżynieria środowiska
Matematyka
Mechanika i budowa maszyn
Technologia drewna

Uzupełnieniem wyżej przedstawionych, względnie homogenicznych (pod względem klasyfikacji kierunków kształcenia) grup jest czwarta kategoria, skupiająca kierunki studiów z różnych dziedzin nauki i tym samym korzystających z różnych metodologii. Kryterium jej utworzenia było zasadniczo inne niż w wyżej wymienionych kategoriach, bowiem odwoływało się do strategii reagowania przez Uniwersytet Zielonogórski na zapotrzebowanie kandydatów na rynku pracy i tym samym tworzenie kierunków, które poszukiwane są przez zainteresowanych. Co istotne, kierunki rynkowe rozmieszczone są w obrębie różnych wydziałów i tym samym klasyfikują się w obrębie różnych grup nauk: przyrodniczych, ekonomicznych, nauk o zarządzaniu, technicznych i medycznych. Pomimo więc braku obiektywnych podobieństw związanych ze wspólnym polem badawczym, istnieje tu jedno: „prorynkowa” racja przemawiająca za utworzeniem kierunku. Ten argument zdaje się odgrywać istotną rolę w ustaleniu, czy absolwenci z tej grupy łatwiej znajdują zatrudnienie, a ich kariery zawodowe są stabilniejsze w porównaniu do absolwentów wyżej przedstawionych, trzech kategorii.

4. Kierunki nowe:

Bezpieczeństwo narodowe

Biotechnologia
 Inżynieria biomedyczna
 Ochrona środowiska
 Pielęgniarstwo
 Zarządzanie i inżynieria produkcji

Mimo zasygnalizowanej wyżej, zmniejszonej liczebności próby, proporcje liczebności utworzonych kategorii kierunków studiów zachowane zostały na zbliżonym poziomie w porównaniu do edycji ubiegłorocznej.

1.3.2. Wydziały UZ

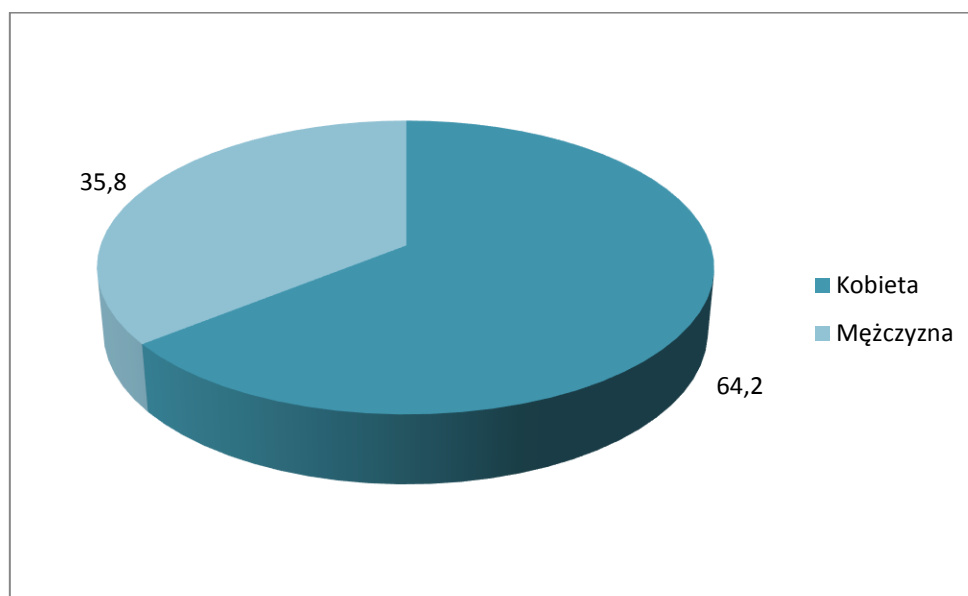
W analizie uwzględniono dziesięć wydziałów, co odzwierciedla strukturę wydziałową Uniwersytetu w okresie objętym analizą, jednocześnie powieliła schemat z ostatniej edycji raportu. Najpełniej reprezentowanymi w analizie są dwa wydziały: Ekonomii i Zarządzania, którego absolwenci stanowią nieco ponad czwartą część badanej populacji (27,6%) oraz Pedagogiki, Psychologii i Socjologii, z którego pochodzi co piąty absolwent (20,1%). Pozostałe wydziały cechuje zdecydowanie mniejsza liczebność w próbie: dla Wydziału Humanistycznego wynosi ona 14,2%, dla Wydziału Mechanicznego 12,7%, dla Wydziału Budownictwa, Architektury i Inżynierii Środowiska 8,2%. Dla pozostałych wydziałów uzyskany udział w próbie nie umożliwia charakterystyki uzyskanych wartości, tym samym prezentacji wniosków. Ze względu na niewystarczającą liczebność osób w próbie, w przedstawionych dalej analizach pominięto odniesienia dla wydziałów: Artystycznego (3,0%), Fizyki i Astronomii (0,9%), Informatyki, Elektrotechniki i Automatyki (4,7%), Matematyki, Informatyki i Ekonometrii (3,0%) oraz Nauk Biologicznych (5,6%), co nieuchronnie ogranicza przydatność prezentowanych ustaleń. Przedstawione liczebności w pewnym stopniu odzwierciedlają wielkość wydziałów, jednakże zależność ta nie jest silna.

Tabela 2. Podział badanych ze względu na wydziały

		N	%
Nazwa wydziału	Wydział Artystyczny	4	3,0
	Wydział Budownictwa, Architektury i Inżynierii Środowiska	11	8,2
	Wydział Ekonomii i Zarządzania	37	27,6
	Wydział Fizyki i Astronomii	1	0,7
	Wydział Humanistyczny	19	14,2
	Wydział Informatyki, Elektrotechniki i Automatyki	8	6,0
	Wydział Matematyki, Informatyki i Ekonometrii	3	2,2
	Wydział Mechaniczny	17	12,7
	Wydział Nauk Biologicznych	7	5,2
	Wydział Pedagogiki, Psychologii i Socjologii	27	20,1
Ogółem		134	100,0

1.3.3. Płeć

Podział ze względu na płeć badanych osób ujawnia utrzymująca się trwałość ujawnionej w poprzednich raportach tendencji do feminizacji składu studentów Uniwersytetu, bowiem blisko dwie trzecie kształcących się niedawno stanowiły kobiety (64,2%). Jest prawdopodobne jednak, że (poza innymi czynnikami) wpływ na tą nierównomierność ma dominacja liczebności w próbie dwu najliczniej reprezentowanych wydziałów.

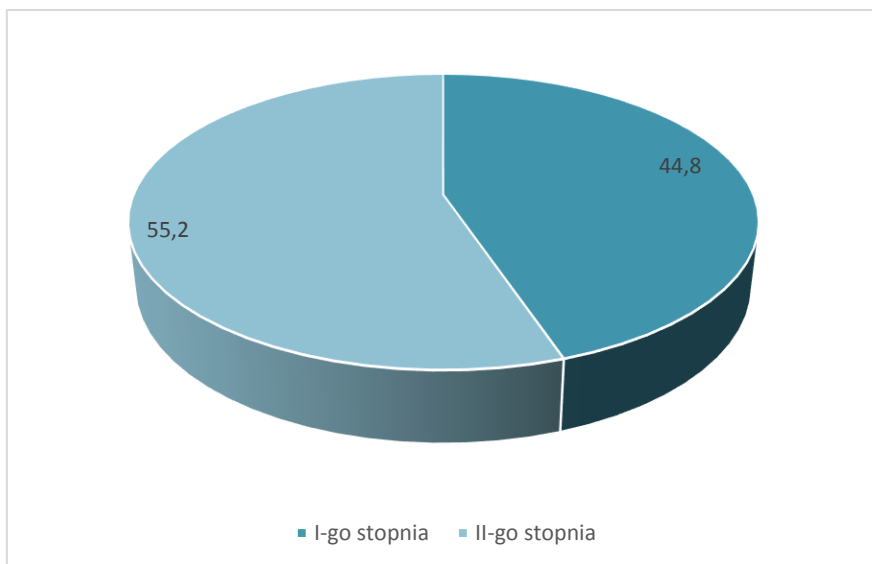

Wykres 1. Płeć badanych

1.3.4. Rodzaj ukończonych studiów

Podział na typ studiów ujawnia stosunkowo zbliżony udział proporcjonalny dwóch najbardziej powszechnych typów kształcenia wyższego. Bardziej popularne w próbie są studia pierwszego stopnia (55,2%), z kolei studia magisterskie reprezentowane są przez nieco mniejszą populację (44,8%). Wstępny wniosek pozwala sądzić, że dysproporcja ta wywołana jest tendencją do kontynuowania nauki przez licencjatów Uniwersytetu na innych uczelniach, czego nie równoważy napływ na studia magisterskie osób uzyskujących licencjat poza UZ⁵.

⁵ Studia pierwszego stopnia umożliwiają uzyskanie tytułu licencjata lub – na kierunkach „technicznych” - inżyniera. Dla uproszczenia, w tekście używane będzie odniesienie tylko do pierwszego z tych określeń.

Wykres 2. Rodzaj ukończonych studiów (%)

Część 2. Przekonania i opinie związane z przebiegiem studiów na Uniwersytecie Zielonogórskim

2.1. Motywy wyboru kierunku studiów

Składnikiem inicjującym charakterystykę absolwentów jest opis przedstawionych przez nich motywacji wspierających decyzję o studiowaniu na Uniwersytecie. Jest ważne, że najbardziej rozpowszechnione przekonania w tym zakresie mają merytoryczny charakter. Potwierdza to fakt, że oczekiwanie zdobycia kwalifikacji zawodowych, które pozwolą na zdobycie pracy po studiach, wyraziło trzy czwarte absolwentów (74,4%). Warto przypomnieć, że opcję ta cechuje największa popularność wśród przedstawionych alternatyw, ponadto wskazało ją nieco więcej osób, niż w ubiegłym roku. Nieznacznie mniej popularne były przekonania, że uczelnia „miała interesującą ofertę kierunkową/przedmiotową”, oraz że „Zielona Góra jest atrakcyjnym miejscem studiowania i zamieszkania”, formułowane przez dwie trzecie wypowiedziujących się (po 63,9%). Pozamerytorycznym składnikiem motywacji jest przekonanie, że łatwo jest dostać się na UZ, wyrażane przez trzy czwarte absolwentów (75,9%). Warto pamiętać jednak, że odzwierciedla ono ogólnie przyjęte reguły naboru stosowane szeroko przez ogół uczelni wyższych w kraju. Lokalny charakter uczelni, wyrażany tendencją do naboru studentów zamieszkujących relatywnie niedaleko, wyraża przekonanie, że „uczelnia znajdowała się w pobliżu mojego miejsca zamieszkania” (68,4%). Jeśli uświadomić sobie, że dla osób obciążonych obowiązkami zawodowymi i/lub rodzinnymi warunek przestrzennej bliskości uczelni mógł decydować o kandydowaniu na studia, to owa „lokalność” stanowi argument na rzecz Uniwersytetu. Jest także ważne, że przeważająca część wypowiedziujących się uznaje zasady i organizację studiów na UZ jako przyjazne dla studentów (62,4%). Za jedyny czynnik niepokojący uznać można niewielką powszechność przekonania, że „UZ ma wysoki prestiż na rynku edukacyjnym”, co potwierdziło zaledwie 16,5% wypowiedziujących się.

Tabela 3. Motywy wyboru kierunku studiów

		N	%
Motywy wyboru UZ	1 Przypuszczałem, że uczelnia umożliwi mi zdobycie kwalifikacji zawodowych, które pozwolą na zdobycie pracy	99	74,4%
	2 Uczelnia miała interesującą ofertę kierunkową/przedmiotową	85	63,9%
	3 Zielona Góra jest atrakcyjnym miejscem studiowania i zamieszkania	85	63,9%
	4 UZ ma wysoki prestiż na rynku edukacyjnym	22	16,5%
	5 Zasady i organizacja toku studiów na UZ są przyjazne dla studentów	83	62,4%
	6 Uczelnia znajdowała się w pobliżu mojego miejsca zamieszkania	91	68,4%
	7 Łatwo było dostać się na UZ	101	75,9%
	8 Moi najbliżsi chcieli, abym studiował(a) na UZ	41	30,8%
	9 Nie dostałem(am) się na inną uczelnię, a na UZ były wolne miejsca	17	12,8%
	10 Wybór UZ był przypadkowy	5	3,8%
Ogółem		778	413,8%

Tabela 4. Motywy wyboru UZ a kierunki studiów

			Kierunek			
			artystyczno-humanistyczne	społeczne	ściśle i techniczne	nowe
Motywy wyboru UZ	1 Przypuszczałem, że uczelnia umożliwi mi zdobycie kwalifikacji zawodowych, które pozwolą na zdobycie pracy	N	17	36	30	18
		%	77,3	65,5	81,1	78,3
	2 Uczelnia miała interesującą ofertę kierunkową/przedmiotową	N	10	30	25	22
		%	45,5	54,5	67,6	95,7
	3 Zielona Góra jest atrakcyjnym miejscem studiowania i zamieszkania	N	13	30	26	19
		%	59,1	54,5	70,3	82,6
	4 UZ ma wysoki prestiż na rynku edukacyjnym	N	2	10	7	4
		%	9,1	18,2	18,9	17,4
	5 Zasady i organizacja toku studiów na UZ są przyjazne dla studentów	N	9	32	28	16
		%	40,9	58,2	75,7	69,6
	6 Uczelnia znajdowała się w pobliżu mojego miejsca zamieszkania	N	13	40	29	13
		%	59,1	72,7	78,4	56,5
	7 Łatwo było dostać się na UZ	N	14	44	29	17
		%	63,6	80,0	78,4	73,9
	8 Moi najbliżsi chcieli, abym studiował(a) na UZ	N	8	16	12	5
		%	36,4	29,1	32,4	21,7
	9 Nie dostałem(am) się na inną uczelnię, a na UZ były wolne miejsca	N	2	9	4	2
		%	9,1	16,4	10,8	8,7
	10 Wybór UZ był przypadkowy	N	0	3	1	1
		%	0,0	5,5	2,7	4,3

Przedstawione wyżej motywacje towarzyszące studiowaniu poddane zostały opisowi uwzględniającemu podział na kategorie kierunków studiów. Przekonanie o szansie uzyskania kwalifikacji zawodowych umożliwiających zdobycie zatrudnienia dzięki studiom wyższym rozpowszechnione było zwłaszcza wśród absolwentów kierunków ścisłych i technicznych, co zadeklarowało cztery piąte ich składu (81,1%). Warto zaznaczyć, że założenie takie potwierdziło się - brak trudności co do optymalnego zatrudnienia większości osób z tej kategorii absolwentów przedstawiony zostanie w dalszych częściach raportu. Z kolei mniejszy optymizm w tym zakresie formułowali kandydaci na kierunki społeczne, bowiem mniej niż dwie trzecie ich składu wyrażało to przekonanie (65,5%).

Podział na kategorie kierunków studiów ujawnił silne zróżnicowanie przekonań co do atrakcyjności oferty kierunkowej i przedmiotowej Uniwersytetu. Najsilniej, bo prawie wśród wszystkich pojawiło się ono w wypowiedziach absolwentów kierunków nowych (95,7%). Interpretacja tego nie wydaje się być złożona jeśli przyjąć, że nowo tworzone kierunki stanowią swoistą odpowiedź na zapotrzebowanie rynku pracy z jednej strony, a jednocześnie

odzwierciedlają swoiste „mody” wśród kandydatów na studia z drugiej. Warto jednocześnie zastanowić się nad dalszą modyfikacją formuły kształcenia w obrębie kierunków artystycznych i humanistycznych, bowiem tylko niecała połowa (45,5%) kandydatów na studia o takim charakterze była przekonana co do wskazanej atrakcyjności oferty.

Uwzględniając regułę stosowania jednolitych procedur kontroli kształcenia obowiązujących na uczelni trudno wytłumaczyć wyraźne zróżnicowanie w obrębie analizowanych kierunków studiów popularności przekonania, że zasady i organizacja toku studiów na UZ są przyjazne dla studentów. Uznaje je bowiem aż siedmiu na dziesięciu (69,6%) wypowiadających się absolwentów kierunków nowych, jednocześnie zaledwie 40,9 % absolwentów kierunków artystycznych i humanistycznych. Być może oddziałuje tu opisany przez psychologów „efekt aureoli”, stanowiący efekt zróżnicowania pozytywnego postrzegania innych parametrów uczelni przez kandydatów na różne kierunki.

Tabela 5. Motywy wyboru UZ a rodzaj studiów

		Typ studiów		
		I-go stopnia	II-go stopnia	
Motywy wyboru UZ	1 Przypuszczałem, że uczelnia umożliwi mi zdobycie kwalifikacji zawodowych, które pozwolą na zdobycie pracy	N	43	56
		%	72,9	75,7
	2 Uczelnia miała interesującą ofertę kierunkową/przedmiotową	N	30	55
		%	50,8	74,3
	3 Zielona Góra jest atrakcyjnym miejscem studiowania i zamieszkania	N	33	52
		%	55,9	70,3
	4 UZ ma wysoki prestiż na rynku edukacyjnym	N	9	13
		%	15,3	17,6
	5 Zasady i organizacja toku studiów na UZ są przyjazne dla studentów	N	33	50
		%	55,9	67,6
	6 Uczelnia znajdowała się w pobliżu mojego miejsca zamieszkania	N	40	51
		%	67,8	68,9
	7 Łatwo było dostać się na UZ	N	46	55
		%	78,0	74,3
	8 Moi najbliżsi chcieli, abym studiował(a) na UZ	N	20	21
		%	33,9	28,4
	9 Nie dostałem(am) się na inną uczelnię, a na UZ były wolne miejsca	N	10	7
		%	16,9	9,5
1.10 Wybór UZ był przypadkowy	N	2	3	
	%	3,4	4,1	

Omawiane powyżej motywy wyboru Uniwersytetu zinterpretowano dodatkowo w odniesieniu do podziału na typ studiów. Dla pewnych parametrów czynnik ten nie ujawnia różnicowania przekonań, co dotyczy opinii o szansie zdobycia pożądanych kwalifikacji zawodowych, bliskości miejsca zamieszkania czy łatwości dostania się na studia. Z kolei dla pozostałych motywów dostrzegalna jest tendencja do korzystniejszego postrzegania Uniwersytetu przez kandydatów na studia drugiego stopnia, niż przez kandydatów na studia licencjackie. Jeśli przyjąć, że studenci studiów magisterskich rekrutują się w znacznym stopniu z byłych studentów studiów licencjackich, to jest prawdopodobna teza, że stały kontakt z uczelnią rzutuje na poprawę jej wizerunku w oczach wypowiadających się. Tezę tą dokumentuje wzrost popularności przekonania, że uczelnia przedstawia interesującą ofertę przedmiotową – formułowanego odpowiednio przez co drugiego kandydata na studia licencjackie (50,8%) i jednocześnie trzech na czterech kandydatów na studia magisterskie (74,3%). Także teza, że zasady i organizacja toku studiów na UZ są przyjazne dla studentów staje się bardziej popularna wśród dwóch trzecich kandydatów na studia magisterskie (67,6%) niż dla kandydatów na studia licencjackie (55,9%). Niewątpliwie istotną rolę odgrywa przekonanie, że UZ ma wysoki prestiż na rynku edukacyjnym. Choć wzrost popularności tego przekonania nie jest tak spektakularny, jak w wyżej przedstawionych przykładach, to jednak także tu widoczna jest tendencja do korzystniejszej oceny przez kandydatów na studia drugiego stopnia (17,6%), w domyśle – studiujące wcześniej na UZ, niż przez osoby dopiero planujące swój kontakt z uniwersytetem (15,3%). Wskazana interpretacja pozwala założyć, że realny kontakt badanych osób z UZ przyczynił się do ugruntowania jeszcze bardziej korzystnego wizerunku tej instytucji.

2.2. Satysfakcja z kształcenia na UZ

Zaznaczano wcześniej, że satysfakcja z kształcenia w obrębie Uniwersytetu stanowi jeden z podstawowych parametrów jego społecznego odbioru. Ten składnik oceny Uniwersytetu uznać trzeba za miarodajny, bowiem po pierwsze dokonywany jest z perspektywy całych studiów, po ich zakończeniu, po drugie w sytuacji, gdy osoby będące absolwentami (a więc niezwiązane już z uczelnią poprzez studiowanie) mogą wyrazić całkowicie niezależną opinię.

Tabela 6. Satysfakcja z kształcenia na UZ

		N	%
Satysfakcja	z wyboru: uczelni	114	88,4
	z wyboru: kierunku studiów	114	88,4
	z wyboru: specjalności	108	83,7

Jest niezwykle istotne, że blisko dziewięciu na dziesięciu wypowiadających się (88,4%) deklaruje satysfakcję z wyboru UZ jako miejsca studiów. Co warto podkreślić, tak korzystny

wskaźnik potwierdza wynik uzyskany w ubiegłorocznym badaniu. Identyczny odsetek zgłasza satysfakcję z wyboru kierunku studiów (88,4%). Jedynie nieznacznie mniejsza populacja zadeklarowała swe zadowolenie z wyboru specjalności (83,7%).

Warto zaznaczyć wzrost satysfakcji absolwentów uczelni w porównaniu z ubiegłoroczną edycją raportu. O ile satysfakcję z wyboru kierunku studiów deklarowało rok temu 71,4% , to obecnie wartość ta sięga wspomnianych 88,4%. Jeszcze wyższy, spektakularny wzrost dotyczy deklaracji satysfakcji z wyboru specjalności, sięgającej w ubiegłym roku 38,0%, podczas gdy aktualnie 83,7%. Na praktycznie niezmienionym poziomie pozostaje satysfakcja z wyboru uczelni (odpowiednio: 88,7% i 88,4%). Powyższe dane stwarzają silną podstawę do promowania UZ jako jednostki szkolnictwa wyższego, która w wysokim stopniu zaspokaja oczekiwania studentów.

Tabela 7. Satysfakcja a wydział

			Wydział									
			W A	WBA IŚ	WE Z	WFI A	WH	WIE A	WM E	WM	WN B	WP PS
z Satysfakcja wyboru:	uczelni	N	3	11	31	1	13	8	3	15	6	23
		%	75,0	100,0	88,6	100,0	68,4	100,0	100,0	100,0	100,0	85,2
	kierunku	N	3	11	27	0	19	8	2	14	6	24
		%	75,0	100,0	77,1	0,0	100,0	100,0	66,7	93,3	100,0	88,9
	specjalności	N	2	11	25	0	17	8	2	13	6	24
		%	50,0	100,0	71,4	0,0	89,5	100,0	66,7	86,7	100,0	88,9

W świetle generalnie korzystnego odsetka pozytywnych ocen dotyczących satysfakcji z kształcenia na UZ, warto przyjrzeć się, absolwenci których wydziałów byli usatysfakcjonowani w najwyższym stopniu, stanowi to bowiem jednoznaczny rekomendację tych jednostek uczelni⁶. Najwyższy udział usatysfakcjonowanych wyborem uczelni osób, bowiem sięgający 100% składu wypowiedających się, dotyczył Wydziału Budownictwa, Architektury i Inżynierii Środowiska oraz Wydziału Mechanicznego. W świetle ustaleń z poprzednich raportów, jak również literatury przedmiotu poświęconej analizie rynku pracy, stan ten uzasadnić można przede wszystkim „technicznym” charakterem wykształcenia absolwentów, który umożliwia znalezienie im satysfakcjonującego zatrudnienia, głównie w firmach związanych z przemysłem. Na nieco niższych pozycjach ulokowane zostały pod tym względem Wydział Ekonomii i Zarządzania (88,6%) i Wydział Pedagogiki, Psychologii i Socjologii (85,2%). Dwie trzecie absolwentów Wydziału Humanistycznego zadeklarowało zadowolenie z wyboru uczelni w stopniu niższym od wskazanych jednostek (68,4%).

⁶ Trzeba przypomnieć, że ze względu na niewystarczającą dla części wydziałów liczbę absolwentów uczestniczących w badaniu, w analizach (opisy tabel) uwzględniono tylko dane dla Wydziału Budownictwa, Architektury i Inżynierii Środowiska, Wydziału Ekonomii i Zarządzania, Wydziału Humanistycznego, Wydziału Mechanicznego oraz Wydziału Pedagogiki, Psychologii i Socjologii.

Tabela 8. Satysfakcja a kierunek studiów

			Kierunek			
			artystyczno-humanistyczne	społeczne	ściśle techniczne i	nowe
satysfakcja z wyboru:	uczelni	N	15	43	36	21
		%	68,2	86,0	97,3	100,0
	kierunku studiów	N	21	39	34	21
		%	95,5	78,0	91,9	100,0
	specjalności	N	18	39	34	18
		%	81,8	78,0	91,9	85,7

Powszechność i skalę satysfakcji z wyboru uczelni, kierunku studiów i specjalności ustalono także z uwzględnieniem podziału na grupy kierunków studiów, odzwierciedlające specyfikę (profile naukowe) wydziałów. Uzyskane zestawienie potwierdza konkluzje zawarte w Tabeli 7. bowiem bliskie całkowitego zadowolenia z wyboru uczelni wykazali absolwenci kierunków ścisłych i technicznych (97,3%). Trzeba podkreślić, że dla absolwentów kierunków nowych zadowolenie z nauki na UZ podkreślili wszyscy (100%) wypowiedzający się absolwenci. Pozwala to wnioskować, iż podjęta przez władze Uniwersytetu w ramach wydziałów strategia systematycznego otwierania nowych kierunków studiów, dopasowanych do zapotrzebowania rynku pracy i do oczekiwań kandydatów na studia – całkowicie spełnia swe zadanie.

Tabela 9. Satysfakcja a typ studiów

			Typ studiów	
			I-go stopnia	II-go stopnia
Satysfakcja z wyboru:	uczelni	N	47	67
		%	85,5	90,5
	kierunku	N	47	67
		%	85,5	90,5
	specjalności	N	43	65
		%	78,2	87,8

Trzecim typem kryteriów umożliwiających opis uwarunkowań satysfakcji ze studiowania na Uniwersytecie jest podział na studia pierwszego i drugiego stopnia. Tabela 9 ujawnia wzrastające zadowolenie w kontekście kontynuacji studiów na drugim stopniu. O ile bowiem zadowolenie z wyboru czelni deklaruje 85,5% absolwentów studiów pierwszego stopnia, to wzrasta ono o 5% dla kategorii absolwentów studiów magisterskich, sięgając poziomu 90,5%. Identyczne wartości procentowe dotyczą satysfakcji z wyboru kierunku. Wzrost satysfakcji z wyboru specjalności w obrębie UZ dostrzegalny jest jeszcze bardziej, dotyczy on bowiem blisko co ósmego na dziesięciu absolwentów studiów licencjackich (78,2%) i prawie co dziewiątego na dziesięciu absolwentów studiów magisterskich (87,8%).

2.3. Ocena wyboru studiów z perspektywy czasu

Kolejny rodzaj oceny trafności wyboru studiów odwołuje się do kwestii o retrospektywnym charakterze, dotyczącej oceny wyboru studiów. W pierwszym wariantcie pytania chodziło o hipotetyczną gotowość do ponownego wyboru tej samej uczelni i tego samego kierunku studiów, jeśli wypowiadająca się osoba stanęłaby ponownie przed takim wyborem.

Tabela 10. Ocena wyboru studiów z perspektywy czasu

		N	%
Wybór studiów z perspektywy czasu	Tę samą uczelnię i kierunek studiów	76	57,1
	Tę samą uczelnię, ale inny kierunek studiów	25	18,8
	Ten sam kierunek, ale na innej uczelni	13	9,8
	Inny kierunek studiów na innej uczelni	19	14,3

Taki wariant zadeklarował blisko co szósty z dziesięciu absolwentów UZ (57,1%). Ponadto blisko co piąta osoba (18,8%) zadeklarowała hipotetycznie chęć wyboru studiów na UZ, choć na innym kierunku (18,8%). Zsumowanie obu odpowiedzi pozwala uznać, że blisko ośmiu na dziesięciu absolwentów UZ jest przekonanych co do decyzji o studiowaniu w obrębie „swojej” uczelni (77,9%). Z kolei opcję wyboru dotychczasowego kierunku studiów, lecz podjętego na innej uczelni wybrała zaledwie co dziesiąta osoba (9,8%). Uzupełnieniem przedstawionych w Tabeli 10 alternatyw jest wariant wyboru innego kierunku studiów, jednocześnie podjętego na innej uczelni, który wybrało 14,3% wypowiadających się. Jest prawdopodobne, że wariant ten nie musi oznaczać braku satysfakcji z dokonanego wcześniej wyboru zarówno uczelni, jak kierunku, natomiast odzwierciedla on dynamiczne zmiany na rynku edukacyjnym, przejawiające się systematycznym tworzeniem na pozostałych uczelniach kolejnych, atrakcyjnych kierunków kształcenia.

Tabela 11. Ocena wyboru studiów z perspektywy czasu a wydział

			Wydział									
			WA	WB AIŚ	WE Z	WFI A	WH	WIE A	WM E	WM	WN B	WP PS
Gdyby można było cofnąć czas, to wybrałby(ałaby) Pan(i):	Tę samą uczelnię i kierunek studiów	N	1	8	17	0	10	7	2	11	4	16
		%	25,0	72,7	45,9	0,0	52,6	87,5	66,7	68,8	57,1	59,3
	Tę samą uczelnię, ale inny kierunek studiów	N	2	1	7	0	2	0	1	4	2	6
		%	50,0	9,1	18,9	0,0	10,5	0,0	33,3	25,0	28,6	22,2
	Ten sam kierunek, ale na innej uczelni	N	0	2	3	0	6	1	0	0	0	1
		%	0,0	18,2	8,1	0,0	31,6	12,5	0,0	0,0	0,0	3,7
	Inny kierunek studiów na innej uczelni	N	1	0	10	1	1	0	0	1	1	4
		%	25,0	0,0	27,0	100,0	5,3	0,0	0,0	6,3	14,3	14,8

Wybór tej samej uczelni i tego samego kierunku studiów stanowi najsilniejszy predyktor satysfakcji z podjętej decyzji dotyczącej własnej edukacji na poziomie wyższym. Warto sprawdzić, absolwenci których wydziałów najczęściej artykułują takie przekonanie. Z Tabeli 11 wynika, że są to kolejno absolwenci: Wydziału Budownictwa, Architektury i Inżynierii Środowiska (72,7%), Wydziału Mechanicznego (68,8%) oraz Wydziału Pedagogiki, Psychologii i Socjologii (59,3%)⁷. Ponadto do wariantu ponownego wyboru uczelni (choć na innym kierunku studiów) w najwyższym stopniu przekonani był co piąty absolwent Wydziału Pedagogiki, Psychologii i Socjologii (22,2%) i prawie co piąty z Wydziału Ekonomii i Zarządzania (18,9%).

⁷ Niewielka liczebność bezwzględna odpowiedzi w pozostałych polach nie pozwala na posługiwanie się w opisie wartościami procentowymi.

Tabela 12. Ocena wyboru studiów z perspektywy czasu a kierunek studiów

			artystyczno- humanistyczne	społeczne	ściśle techniczne i	nowe
Satysfakcja	Tę samą uczelnię i kierunek studiów	N	10	25	26	16
		%	45,5	48,1	70,3	69,6
	Tę samą uczelnię, ale inny kierunek studiów	N	4	11	6	4
		%	18,2	21,2	16,2	17,4
	Ten sam kierunek, ale na innej uczelni	N	6	4	3	0
		%	27,3	7,7	8,1	0,0
	Inny kierunek studiów na innej uczelni	N	2	12	2	3
		%	9,1	23,1	5,4	13,0

Ocena wyboru studiów poddana została analizie uwzględniającej wpływ grup kierunków studiów. Nie stanowi zaskoczenia, że uzyskane wyniki zasadniczo potwierdzają ustalenia dotyczące satysfakcji absolwentów z podjętej przez nich wcześniej decyzji o wyborze uczelni, kierunku studiów i specjalności. Akceptacja wyboru zarówno Uniwersytetu Zielonogórskiego, jak podjętego kierunku studiów dotyczy w prawie jednakowym stopniu absolwentów kierunków ścisłych i technicznych (70,3%), jak i kierunków nowych (69,6%). Wariat wyboru UZ jako miejsca studiów, jednakże z uwzględnieniem zmienionego kierunku studiów cechuje mniejsze zróżnicowanie odsetków, przy czym w największym stopniu deklarowałoby go absolwenci kierunków społecznych (21,2%)

Tabela 13. Ocena wyboru studiów z perspektywy czasu a typ studiów

			Typ studiów	
			I-go stopnia	II-go stopnia
Jeśli można by było cofnąć czas, to wybrałby(ałaby) Pan(i):	Tę samą uczelnię i kierunek studiów	N	27	49
		%	45,8	66,2
	Tę samą uczelnię, ale inny kierunek studiów	N	15	10
		%	25,4	13,5
	Ten sam kierunek, ale na innej uczelni	N	7	6
		%	11,9	8,1
	Inny kierunek studiów na innej uczelni	N	10	9
		%	16,9	12,2

Zagadnienie hipotetycznego, ponownego wyboru uczelni i/lub kierunku studiów poddano także analizie uwzględniającej podział na studia pierwszego i drugiego stopnia. Największe przekonanie do podjętego wyboru (wariant: ta sama uczelnia, ten sam kierunek studiów) zadeklarowało dwie trzecie absolwentów studiów drugiego stopnia (66,2%), jednocześnie

niecała połowa absolwentów studiów pierwszego stopnia (45,8%). Jest ponadto interesujące, że blisko dwukrotnie częściej absolwenci studiów pierwszego stopnia wybierali opcję wyboru zmienionego kierunku studiów (25,4%), niż absolwenci studiów drugiego stopnia (13,5%). Także oni wybierali częściej opcję pozostania przy swoim wyborze kierunku, lecz na innej uczelni (11,9%).

2.4. Uogólniona ocena własnych studiów

Uzupełnieniem przedstawionych powyżej charakterystyk i ocen Uniwersytetu jest ogólna ocena różnych parametrów odbytych studiów w kontekście aktualnej sytuacji życiowej absolwentów, głównie jako osób aktywnych zawodowo. W badaniu przedstawiono osiem kryteriów takiej oceny.

Tabela 14. Ocena studiów w oparciu o różne kryteria

		N	%
Kryteria oceny	1 Były niezbędne do podjęcia aktualnej pracy	61	45,9
	2 Były tylko częściowo przydatne w aktualnej pracy	65	48,9
	3 Stanowiły ważny etap w P. rozwoju	116	87,2
	4 Były zupełnie nieprzydatne na rynku pracy	17	12,8
	5 Były okresem wyęźonej pracy i stresu	77	57,9
	6 Były drogą do awansu społecznego	77	57,9
	7 Nie miały większego znaczenia dla dalszego P. życia	16	12,0
	8 Rozczarowały, to zmarnowany czas	9	6,8

Jest istotne, że blisko dziewięciu na dziesięciu wypowiedzających się (87,2%) uznało, że studia „stanowiły ważny etap [ich] rozwoju”. Oznacza to, że wypowiedzający się dostrzegają (zapewne – zróżnicowane) korzyści wiążące się z uzyskaniem dyplomu uniwersyteckiego. Opcja ta była najbardziej powszechną wśród omawianych przekonań. Drugie miejsce pod względem akceptacji zajęły *ex aequo* dwa przekonania: jedno z nich głosi, że studia „były okresem wyęźonej pracy i stresu”, natomiast drugie zakłada, że studia „były drogą do awansu społecznego” (po 57,9%).

Interesująco przedstawia się również kwestia oceny studiów jako warunku aktywności zawodowej: niecała połowa badanych wskazuje, że były one niezbędne do podjęcia zatrudnienia (45,9%), podczas gdy nieco większy odsetek wskazał na ich częściową przydatność w tym zakresie (48,9%). Można przyjąć, że właśnie aspekt przydatności studiów jako czynnika ułatwiającego podjęcie pracy stanowi centralne zagadnienie oceny kształcenia akademickiego. Do tego aspektu warto będzie powrócić w dalszej części raportu. Nie ulega jednak wątpliwości, że we współczesnych warunkach rynku pracy znalezienie zatrudnienia

całkowicie zgodnego z uzyskanym wykształceniem jest dla części absolwentów niezwykle trudne. Nie oznacza to jednak zagrożenia „wypadnięciem” poza rynek pracy, co również zostanie poniżej udokumentowane. Obrazuje to odsetek zaledwie 12,8% twierdzących, że studia były „zupełnie nieprzydatne na rynku pracy”, co również warto będzie później prześledzić odwołując się do dodatkowych czynników różnicujących. Zbliżona liczebnie populacja uznaje, że „studia nie miały większego znaczenia dla [czyjegoś] życia” (12,5%). Można przyjąć tu dwie próby interpretacji takich wypowiedzi: po pierwsze, ostatnie dwa typy wypowiedzi mogły pochodzić od tej samej kategorii osób, są one bowiem treściowo zbieżne. Po drugie, niekoniecznie trzeba interpretować je w kategoriach zawodowego fiaska, czy też niezadowolenia z podjętej decyzji o studiowaniu. Wśród wielu motywacji związanych z podjęciem studiów istnieją bowiem i takie, u których podłoża znajduje się chęć poznania pewnego obszaru wiedzy, zaciekawienie wybraną sferą życia, a więc motywacja ma tu charakter poznawczy. W takich przypadkach studia „z założenia” nie wiążą się z aktywnością zawodową, nie są warunkiem awansu zawodowego, natomiast głównym powodem ich realizacji jest uzyskanie statusu wyższego wykształcenia i nabycie kompetencji w zakresie związanym ze zdobytą wiedzą. Natomiast jednoznacznie pejoratywny wydźwięk posiada przekonanie, że studia „rozczarowały, to zmarnowany czas”, które wyraziło 6,8% wypowiedziających się.

Tabela 15. Ocena studiów w oparciu o różne kryteria a wydział

		Wydział										
		WA	WBAI Ś	WE Z	WFI A	WH	WIE A	WM IE	WM	WN B	WP PS	
Kryteria oceny	1 Były niezbędne do podjęcia aktualnej pracy	N	1	8	9	0	10	5	2	9	3	14
		%	25,0	72,7	24,3	0,0	52,6	62,5	66,7	56,3	42,9	51,9
	2 Były tylko częściowo przydatne w aktualnej pracy	N	1	4	20	0	10	5	1	11	2	11
		%	25,0	36,4	54,1	0,0	52,6	62,5	33,3	68,8	28,6	40,7
	3 Stanowiły ważny etap w P. rozwoju	N	2	10	30	1	16	8	3	14	6	26
		%	50,0	90,9	81,1	100,0	84,2	100,0	100,0	87,5	85,7	96,3
	4 Były zupełnie nieprzydatne na rynku pracy	N	2	1	6	0	3	0	0	1	1	3
		%	50,0	9,1	16,2	0,0	15,8	0,0	0,0	6,3	14,3	11,1
	5 Były okresem wyętej pracy i stresu	N	3	8	21	1	11	4	1	10	2	16
		%	75,0	72,7	56,8	100,0	57,9	50,0	33,3	62,5	28,6	59,3
	6 Były drogą do awansu społecznego	N	1	10	19	0	7	3	3	12	2	20
		%	25,0	90,9	51,4	0,0	36,8	37,5	100,0	75,0	28,6	74,1
	7 Nie miały większego znaczenia dla dalszego P. życia	N	2	0	8	0	2	0	0	0	1	3
		%	50,0	0,0	21,6	0,0	10,5	0,0	0,0	0,0	14,3	11,1
	8 Rozczarowały, to zmarnowany czas	N	0	0	5	1	1	0	0	1	1	0
		%	0,0	0,0	13,5	100,0	5,3	0,0	0,0	6,3	14,3	0,0

W odniesieniu do powyżej sprecyzowanych, ogólnych uwag dotyczących popularności wybranych ośmiu przekonań dotyczących przydatności studiowania, wskazane będzie wskazanie wydziałów, z których rekrutują się absolwenci formułujący omawiane przekonania. Najbardziej korzystny wariant, zakładający zgodność uzyskanego wykształcenia z wykonywaną pracą, zawarty w przekonaniu, że studia „były niezbędne do podjęcia aktualnej pracy” w największym stopniu dotyczył blisko trzech czwartych absolwentów Wydziału Budownictwa, Architektury i Inżynierii Środowiska (72,7%), a dalej Wydziału Mechanicznego (56,3%). Potwierdza to tezę o poszukiwaniu przez pracodawców przede wszystkim specjalistów o profilu ścisłym i „technologicznym”. Tym drugim w niewielkim stopniu ustępują jednak absolwenci Wydziału Humanistycznego (52,6%) oraz Wydziału Pedagogiki, Psychologii i Socjologii (51,9%) a więc jednostek o profilu społeczno-humanistycznym.

Z kolei na częściową przydatność wykształcenia w związku z wykonywaną pracą wskazywali najczęściej absolwenci Wydziału Mechanicznego (68,8%) oraz Wydziału Ekonomii i Zarządzania (54,1%) i Wydziału Humanistycznego (52,6%). Pozwala to z jednej strony potwierdzić powszechnie akceptowane tezy dotyczące rynku pracy, z drugiej jednak zmodyfikować niektóre, związane z nim przekonania. Potwierdzony został ponownie (także w poprzednich edycjach raportu) wniosek o uprzywilejowanej sytuacji na rynku pracy specjalistów o przygotowaniu „technologicznym”, znajdującym pracę w firmach i różnych gałęziach przemysłu. Z drugiej strony tylko w pewnym stopniu ustępują im pozostali specjaliści, w tym także ci będący absolwentami wydziałów o profilu społecznym i humanistycznym. Użyte w badaniu miary nie pozwalają na zsumowanie wyników osób z jednej strony deklarujących całkowitą, z drugiej „częściową” przydatność ich wykształcenia. W rzeczywistości związek taki istnieje i nie można zignorować sytuacji, w której absolwenci kierunków społecznych i humanistycznych zarówno w pełni (w mniejszym odsetku) jak i w stopniu częściowym (w większym stopniu) znajdują zatrudnienie na rynku pracy.

Ukończenie studiów analizować można w wielu wymiarach, także niezwiązanych bezpośrednio z realiami rynku pracy, choć jednocześnie uznawanymi za doniosłe w wymiarze biograficznym. Chodzi tu przykładowo o kryteria ogólne, w tym sądy przyjmujące, że studia stanowiły ważny etap jednostkowego rozwoju. Twierdzili tak prawie wszyscy absolwenci Wydziału Pedagogiki, Psychologii i Socjologii (96,3%), a w nieco mniejszym stopniu byli studenci Wydziału Budownictwa, Architektury i Inżynierii Środowiska (90,9%) oraz Wydziału Mechanicznego (87,5%).

Tabela 16. Ocena studiów w oparciu o różne kryteria a kierunek studiów

		Kierunek				
		artystyczno-humanistyczne	społeczne	ściśle i techniczne	nowe	
Kryteria oceny	1 Były niezbędne do podjęcia aktualnej pracy	N	11	16	24	11
		%	50,0	30,8	64,9	47,8
	2 Były tylko częściowo przydatne w aktualnej pracy	N	11	25	19	10
		%	50,0	48,1	51,4	43,5
	3 Stanowiły ważny etap w P. rozwoju	N	17	44	35	21
		%	77,3	84,6	94,6	91,3
	4 Były zupełnie nieprzydatne na rynku pracy	N	4	10	1	2
		%	18,2	19,2	2,7	8,7
	5 Były okresem wyęźonej pracy i stresu	N	14	31	23	9
		%	63,6	59,6	62,2	39,1
	6 Były drogą do awansu społecznego	N	7	31	27	13
		%	31,8	59,6	73,0	56,5
	7 Nie miały większego znaczenia dla dalszego P. życia	N	4	9	0	3
		%	18,2	17,3	0,0	13,0
	8 Rozczarowały, to zmarnowany czas	N	1	5	1	2
		%	4,5	9,6	2,7	8,7

Ponownie jak we wcześniej opisanych zależnościach, także podział na grupy kierunków studiów potwierdza ustalenia opisane wcześniej w Tabeli 15. Warto więc jedynie przypomnieć, że zależność między zdobytymi dzięki studiom kwalifikacjom zawodowym a wykonywaną pracą najczęściej dostrzegają absolwenci kierunków ścisłych i technicznych (64,9%). W nieco mniejszym stopniu dotyczy to absolwentów kierunków artystycznych i humanistycznych (50,0%) oraz kierunków nowych (47,8%). Jest jednak niepokojące, że jedynie mniej, niż co trzeci absolwent kierunków społecznych wykonuje pracę zawodową zgodną z aktualnym wykształceniem (30,8%). Sytuacja, w której zdobyte dzięki studiom wyższe kwalifikacje są jedynie częściowo przydatne w wykonywanej pracy, jedynie w niewielkim stopniu różnicuje się ze względu na kierunek studiów.

Wskazywano wcześniej, że uznanie studiów za ważny okres rozwoju stanowi jednoznaczny rekomendację decyzji dotyczącej kształcenia. Trzeba podkreślić, że uznanie studiów za ważny etap własnego rozwoju dotyczy niemalże wszystkich absolwentów kierunków technicznych i ścisłych (94,6%). W nieco mniejszym stopniu pogląd taki podzielają absolwenci kierunków nowych (91,3%). Można przypuszczać, że u podstaw takiego przekonania leży korzystna ocena aktualnej, własnej sytuacji zawodowej, w tym prawdopodobnie satysfakcjonująca ocena dochodów z pracy i/lub ocena szans na dalszy awans zawodowy. Trzeba ponownie podkreślić, że ogólnie korzystne oceny tego przekonania były rozpowszechnione w całej badanej populacji (87,2%).

Tabela 17. Ocena studiów w oparciu o różne kryteria a typ studiów

			Typ studiów	
			I-go stopnia	II-go stopnia
Kryteria oceny	1 Były niezbędne do podjęcia aktualnej pracy	N	23	38
		%	39,0	51,4
	2 Były tylko częściowo przydatne w aktualnej pracy	N	31	34
		%	52,5	45,9
	3 Stanowiły ważny etap w P. rozwoju	N	50	66
		%	84,7	89,2
	4 Były zupełnie nieprzydatne na rynku pracy	N	8	9
		%	13,6	12,2
	5 Były okresem wytężonej pracy i stresu	N	40	37
		%	67,8	50,0
	6 Były drogą do awansu społecznego	N	30	47
		%	50,8	63,5
	7 Nie miały większego znaczenia dla dalszego P. życia	N	11	5
		%	18,6	6,8
	8 Rozczarowały, to zmarnowany czas	N	7	2
		%	11,9	2,7

Ogólna ocena studiów podlega wyraźniejszemu zróżnicowaniu, jeśli uwzględnić podział na studia pierwszego i drugiego stopnia. Widać to wyraźnie w przypadku przekonania, że studia wyższe „były niezbędne do podjęcia aktualnej pracy” wyrażanego przez 51,4% absolwentów studiów magisterskich i jedynie 39,0% absolwentów studiów licencjackich. Jest jednocześnie interesujące, że dla dwóch trzecich (67,8%) absolwentów studiów pierwszego stopnia były one okresem „wytężonej pracy i stresu”, podczas gdy opinię taką wyraził jedynie co drugi absolwent studiów drugiego stopnia. Trudno jest *ad hoc* stworzyć wiarygodną interpretację tego zróżnicowania – być może studia pierwszego stopnia uznawane są przez samych studentów jako swoisty „okres adaptacyjny” do wymogów uczelnianych, podczas gdy studia magisterskie są (zwłaszcza dla osób kontynuujących naukę w obrębie danej uczelni) „naturalną” kontynuacją nauki.

Także przekonanie o roli studiów jako podstawy awansu społecznego różnicuje badane kategorie: uznaje je blisko dwie trzecie (63,5%) absolwentów studiów magisterskich i połowa absolwentów studiów licencjackich (50,8%). Pozwala to potwierdzić powszechnie podzielane przekonania, że studia licencjackie w większości przypadków stanowią pierwszy, a więc początkowy etap nauki na poziomie wyższym, tym samym nie zapewniają większości absolwentów pracy zgodnej z wykształceniem, ponadto nie stanowią silnej podstawy do przekonania o osiągniętym awansie społecznym.

Wreszcie kwestia o najsilniejszym, negatywnym ładunku, zawarta w opinii o rozczarowaniu studiami i zmarnowanym czasie. Przekonanie takie podzieliło 11,9% absolwentów studiów pierwszego stopnia, jednocześnie zaledwie 2,7% absolwentów studiów drugiego stopnia. Tak wyraźne zróżnicowanie potwierdza tezę o „inicjacyjnym” charakterze studiów licencjackich, podczas których siłą rzeczy dochodzi do inicjacji - wejścia w struktury akademickie i rozpoczęcia nauki na zasadach innych, niż w dotychczasowych szkołach. Stąd zapewne u części osób brać się może pewien rodzaj rozczarowania, stanowiącego efekt rozdźwięku między indywidualnymi oczekiwaniami a sformalizowanymi realiami kształcenia akademickiego.

2.4.1. Ocena parametrów procesu kształcenia

Dotychczasowe uwagi związane były z przekonaniem badanych osób odnośnie studiów jako „obszaru aktywności” niejako abstrakcyjnie, a więc bez odniesienia do konkretnie zlokalizowanej aktywności. Tabela 18 zawiera natomiast zestawienie trzynastu przekonań wiążących się z oceną konkretnych parametrów „usług edukacyjnych” przypisanych UZ, pochodzącą od byłych studentów uczelni.

Tabela 18. Satysfakcja z jakości kształcenia

		N	%
Parametry jakości kształcenia	1 Indywidualne doradztwo dydaktyczne ze strony nauczycieli akademickich	62	50,0
	2 Przydatność treści programowych przedmiotów ogólnych i ogólnozawodowych	56	45,2
	3 Jakość obsługi administracji dydaktycznej (dziekanat)	83	66,9
	4 Zapewnienie kontaktów z przyszłą praktyką zawodową	24	19,4
	5 Różnorodność oferty przedmiotowej	65	52,4
	6 Merytoryczne przygotowanie kadry nauczającej	77	62,1
	7 Jakość nauczania (umiejętności dydaktyczne kadry)	66	53,2
	8 Jakość sal dydaktycznych i ich wyposażenia	73	58,9
	9 Dostępność materiałów dydaktycznych	64	51,6
	10 Możliwość wyboru przedmiotów/obszarów specjalizacji	56	45,2
	11 System oceny wyników studiowania	86	69,4
	12 Organizacja praktyk i staży zawodowych	35	28,2
	13 Możliwości wyjazdów zagranicznych	19	15,3

Nie sposób w tym miejscu wyrokować o merytorycznej zasadności wyrażonych opinii, studenci zazwyczaj nie są dysponują pełnymi kompetencjami w zakresie opisanych w tabeli kwestii. Niekiedy ich opinie uznać można za dyskusyjne, co przykładowo dotyczy niewielkiego odsetka (zaledwie 15,3%) osób dostrzegających możliwość wyjazdów zagranicznych, co umożliwiają zwłaszcza programy wymiany studenckiej między uczelniami (np. Erasmus). Skorzystanie z tej formy kształcenia wymaga od ubiegających się realizacji określonej procedury, jednocześnie jednak dostępna jest ona dla wszystkich studentów spełniających swe obowiązki. Z perspektywy władz dziekańskich problemem jest raczej niewystarczające zainteresowanie studentów taką formą kształcenia, niż nadmiar chętnych. Podobnie szansa korzystania z praktyk i staży zawodowych dostrzegana była zaledwie przez 28,2% wypowiedających się.

Ogólnie rzecz biorąc, uzyskane oceny uznać trzeba za wyważone, umiarkowane. Poszczególne oceny oscylują wokół pięćdziesięciu procent. Najwyższe noty uzyskały w opinii absolwentów: System oceny wyników studiowania (69,4%) i jakość obsługi administracji w dziekanatach (66,9%). Warto podkreślić, że ponad połowa absolwentów (62,1%) dostrzeża merytoryczne przygotowanie kadry nauczającej.

Tabela 19. Satysfakcja z jakości kształcenia a kierunek studiów

			Kierunek			
			artystyczno- humanistyczne	społeczne	ściśle i techniczne	nowe
Parametry jakości kształcenia	1 Indywidualne doradztwo dydaktyczne ze strony nauczycieli akademickich	N	7	18	22	16
		%	36,8	38,3	59,5	72,7
	2 Przydatność treści programowych przedmiotów ogólnych i ogólnozawodowych	N	6	19	19	13
		%	31,6	40,4	51,4	59,1
	3 Jakość obsługi administracji dydaktycznej (dziekanat)	N	8	29	30	17
		%	42,1	61,7	81,1	77,3
	4 Zapewnienie kontaktów z przyszłą praktyką zawodową	N	6	8	6	5
		%	31,6	17,0	16,2	22,7
	5 Różnorodność oferty przedmiotowej	N	7	24	21	14
		%	36,8	51,1	56,8	63,6
	6 Merytoryczne przygotowanie kadry nauczającej	N	9	29	26	14
		%	47,4	61,7	70,3	63,6
	7 Jakość nauczania (umiejętności dydaktyczne kadry)	N	8	24	21	13
		%	42,1	51,1	56,8	59,1
	8 Jakość sal dydaktycznych i ich wyposażenia	N	4	31	20	19
		%	21,1	66,0	54,1	86,4
	9 Dostępność materiałów dydaktycznych	N	5	23	19	18
		%	26,3	48,9	51,4	81,8
	10 Możliwość wyboru przedmiotów/obszarów specjalizacji	N	2	25	20	10
		%	10,5	53,2	54,1	45,5
	11 System oceny wyników studiowania	N	10	33	28	16
		%	52,6	70,2	75,7	72,7
	12 Organizacja praktyk i staży zawodowych	N	6	9	12	9
		%	31,6	19,1	32,4	40,9

System oceny wyników studiowania zyskał uznanie zwłaszcza wśród trzech czwartych absolwentów kierunków ścisłych i technicznych (75,7%), ponadto w nieznacznie niższym stopniu wśród byłych studentów kierunków nowych (72,7%) i społecznych (70,2). Można przypuszczać, że taki rozkład przekonań w badanej populacji uzależniony jest zwłaszcza od szansy standaryzacji ocen (na przykład dzięki testom i systemom punktowym), typowej dla kierunków ścisłych.

Podobny rozkład widoczny jest w ocenie merytorycznego przygotowania kadry nauczającej. Także tu powtarza się przedstawiona powyżej kolejność: wśród usatysfakcjonowanych dominują absolwenci kierunków ścisłych i technicznych (70,3%), a następnie kierunków nowych (63,6%) i kierunków społecznych (61,7%). Zbieżność rozpowszechnienia ocen dla obu przedstawionych parametrów pozwala wnioskować, że współcześni studenci zdecydowanie

oczekują jasnych, zobiektywizowanych kryteriów oceny ich postępów w nauce. Wiadomo jednocześnie, że nie na wszystkich kierunkach studiów postulat ten możliwy jest do pełnej realizacji, bowiem konsekwentne stosowanie testów w ocenie przykładowo wiedzy humanistycznej nie jest rozwiązaniem powszechnie akceptowanym, z kolei jako narzędzia oceny uzdolnień artystycznych z definicji jest wykluczone.

Podobnie, jakw poprzednich edycjach raportu, wyraźny postulat zawierają dane dotyczące przekonań związanych z jakością sal dydaktycznych i ich wyposażenia, bowiem dysproporcja ocen jest w tym przypadku niezwykle wyraźna. O ile w tej kategorii usatysfakcjonowana jest zdecydowana większość (86,4%) absolwentów kierunków nowych, to wśród byłych studentów kierunków artystycznych i humanistycznych zaledwie co piąta osoba wyraziła takie przekonanie (21,1%). Pierwszą z kategorii stosunkowo nietrudno zinterpretować: uruchomienie nowego kierunku zazwyczaj łączy się z inwestycją uczelni w nowoczesną bazę dydaktyczną, oznacza bowiem konieczność spełnienia wymogu nowoczesnego kształcenia w oparciu o nowoczesne technologie. Jednocześnie jednak istotne jest, by środki pozostające w dyspozycji władz UZ przeznaczać na stopniową modernizację infrastruktury dydaktycznej na pozostałych kierunkach, zwłaszcza wyżej wskazanych. Omawiana tendencja oceny znajduje swe potwierdzenie w rozkładzie przekonań związanych z dostępnością materiałów dydaktycznych. Także w tym przypadku szczególnie usatysfakcjonowani są absolwenci kierunków nowych (81,8%), podczas gdy dla byłych studentów kierunków artystycznych i humanistycznych zadowolenie wyraziła zaledwie co czwarta osoba (26,3%). Ze względu na treściowe zróżnicowanie kierunków nowych, związane z ich przynależnością do całkowicie odmiennych obszarów nauki, trudno znaleźć przekonujące wyjaśnienie dla dostrzegalnie wysoko ocenianej dostępności materiałów dydaktycznych, która w założeniach standardów dydaktyki uniwersyteckiej powinna być ujednolicona.

Na zakończenie charakterystyki tego obszaru tematycznego warto wspomnieć, że absolwenci kierunków nowych w zdecydowanie wyższym stopniu, niż pozostali oceniają zróżnicowanie oferty przedmiotowej na swoich studiach (63,6%). Pozwala to wnioskować, że mimo systematycznego wzrostu standardów dydaktycznych w obrębie całej uczelni, oferta dydaktyczna w obrębie kierunków nowych przygotowywana jest w sposób najbardziej atrakcyjny dla studentów.

Tabela 20. Satysfakcja z jakości kształcenia a typ studiów

		Typ studiów		
			I-go stopnia	II-go stopnia
Parametry jakości kształcenia	1 Indywidualne doradztwo dydaktyczne ze strony nauczycieli akademickich	N	26	36
		%	49,1	50,7
	2 Przydatność treści programowych przedmiotów ogólnych i ogólnozawodowych	N	21	35
		%	39,6	49,3
	3 Jakość obsługi administracji dydaktycznej (dziekanat)	N	36	47
		%	67,9	66,2
	4 Zapewnienie kontaktów z przyszłą praktyką zawodową	N	8	16
		%	15,1	22,5
	5 Różnorodność oferty przedmiotowej	N	24	41
		%	45,3	57,7
	6 Merytoryczne przygotowanie kadry nauczającej	N	32	45
		%	60,4	63,4
	7 Jakość nauczania (umiejętności dydaktyczne kadry)	N	25	41
		%	47,2	57,7
	8 Jakość sal dydaktycznych i ich wyposażenia	N	30	43
		%	56,6	60,6
	9 Dostępność materiałów dydaktycznych	N	25	39
		%	47,2	54,9
	10 Możliwość wyboru przedmiotów/obszarów specjalizacji	N	18	38
		%	34,0	53,5
	11 System oceny wyników studiowania	N	32	54
		%	60,4	76,1
	12 Organizacja praktyk i staży zawodowych	N	14	21
		%	26,4	29,6
13 Możliwości wyjazdów zagranicznych	N	6	13	
	%	11,3	18,3	

Podział na typ studiów nie ujawnia istotnego zróżnicowania przekonań w zakresie oceny parametrów jakości kształcenia.

Tabela 21. Satysfakcja z jakości kształcenia a wydział

			Wydział									
			W A	WBA IŚ	WE Z	WFI A	WH 6	WI EA	WM IE	WM	WN B	WP PS
Parametry jakości kształcenia	Indywidualne doradztwo dydaktyczne ze strony nauczycieli akademickich	N	2	8	10	1	6	4	2	9	5	15
		%	66,7	72,7	29,4	100,0	35,3	50,0	66,7	56,3	83,3	60,0
	Przydatność treści programowych przedmiotów ogólnych i ogólnozawodowych	N	0	8	11	0	7	4	1	8	4	13
		%	0,0	72,7	32,4	0,0	41,2	50,0	33,3	50,0	66,7	52,0
	Jakość obsługi administracji dydaktycznej (dziekanat)	N	1	11	21	1	7	1	3	16	6	16
		%	33,3	100,0	61,8	100,0	41,2	12,5	100,0	100,0	100,0	64,0
	Zapewnienie kontaktów z przyszłą praktyką zawodową	N	2	2	2	0	4	2	1	3	0	8
		%	66,7	18,2	5,9	0,0	23,5	25,0	33,3	18,8	0,0	32,0
	Różnorodność oferty przedmiotowej	N	1	7	16	0	7	6	1	9	3	15
		%	33,3	63,6	47,1	0,0	41,2	75,0	33,3	56,3	50,0	60,0
	Merytoryczne przygotowanie kadry	N	1	9	19	1	9	7	2	7	5	17
		%	33,3	81,8	55,9	100,0	52,9	87,5	66,7	43,8	83,3	68,0
	Jakość nauczania (umiejętności dydaktyczne kadry)	N	2	6	15	1	7	6	2	7	5	15
		%	66,7	54,5	44,1	100,0	41,2	75,0	66,7	43,8	83,3	60,0
	Jakość sal dydaktycznych i ich wyposażenia	N	1	10	29	0	3	5	2	5	5	13
		%	33,3	90,9	85,3	0,0	17,6	62,5	66,7	31,3	83,3	52,0
	Dostępność materiałów dydaktycznych	N	1	8	21	1	5	5	1	5	5	12
		%	33,3	72,7	61,8	100,0	29,4	62,5	33,3	31,3	83,3	48,0
	Możliwość wyboru przedmiotów/obszarów specjalizacji	N	0	6	15	0	3	4	2	9	2	15
		%	0,0	54,5	44,1	0,0	17,6	50,0	66,7	56,3	33,3	60,0
System oceny wyników studiowania	N	1	8	22	0	10	6	2	14	4	19	
	%	33,3	72,7	64,7	0,0	58,8	75,0	66,7	87,5	66,7	76,0	
Organizacja praktyk i staży zawodowych	N	1	4	6	0	5	2	2	4	3	8	
	%	33,3	36,4	17,6	0,0	29,4	25,0	66,7	25,0	50,0	32,0	
Możliwości wyjazdów zagranicznych	N	1	1	5	0	3	1	0	3	2	3	
	%	33,3	9,1	14,7	0,0	17,6	12,5	0,0	18,8	33,3	12,0	

W ocenie jakości kształcenia kluczową rolę odgrywa podział na wydziały Uniwersytetu. Jakość obsługi studentów przez personel administracji w dziekanatach podkreślili przede wszystkim wszyscy (!) absolwenci Wydziału Budownictwa, Architektury i Inżynierii Środowiska i Wydziału Mechanicznego (po 100,0%), a ponadto prawie dwie trzecie absolwentów Wydziału Pedagogiki, Psychologii i Socjologii (64,0%).

Merytoryczne przygotowane kadry nauczającej najwyżej oceniane zostało (ponownie) na Wydziale Budownictwa, Architektury i Inżynierii Środowiska (81,8%), Wydziale Pedagogiki, Psychologii i Socjologii (68,0%) oraz Wydziale Ekonomii i Zarządzania (55,9%).

Jakość nauczania, stanowiąca efekt umiejętności dydaktycznych kadry naukowej, oceniona została najwyżej na: Wydziale Pedagogiki, Psychologii i Socjologii (60,0%), Wydziale Budownictwa, Architektury i Inżynierii Sanitarnej (54,5%) oraz Wydziale Humanistycznym (52,9%).

Stanowiąca „techniczny”, niemniej istotny czynnik zwiększający zarówno atrakcyjność, jak i efektywność procesu nauczania jakość sal dydaktycznych i ich wyposażenia podkreślana była w największym stopniu przez byłych studentów Wydziału Budownictwa, Architektury i Inżynierii Środowiska (90,9%) oraz Wydziału Ekonomii i Zarządzania (85,3%). Pozostałe wydziały cechuje w tej kategorii mniejszy odsetek wskazań. Ta kategoria ocen jasno odzwierciedla wcześniejszą politykę inwestycyjną Uniwersytetu, dzięki której część wydziałów Kampusu A przy ul. Podgórznej uzyskała szansę lokalizacji w nowo wybudowanych budynkach, o nowoczesnej infrastrukturze dydaktycznej. Jest więc pewnym sukcesem, że zlokalizowany w kampusie B Wydział Pedagogiki, Psychologii i Socjologii, dzięki wskazaniom co drugiego absolwenta uzyskał trzecie miejsce (52,0%) mimo swej lokalizacji w budynkach z lat 70. ubiegłego wieku.

Z punktu widzenia studentów, jednym z kluczowych parametrów ich oceny procesu dydaktycznego jest optymalny dla nich, a więc korzystny i jednocześnie obiektywny system oceny wyników studiowania. Na zaletę tego rodzaju zwracali uwagę przede wszystkim studenci kierunków ścisłych i technicznych: Wydziału Mechanicznego (87,5%) i Wydziału Budownictwa, Architektury i Inżynierii Środowiska (72,7%), lecz ponadto również Wydziału Pedagogiki, Psychologii i Socjologii (76,0%) oraz Wydziału Ekonomii i Zarządzania (64,7%).

2.5. Aktywność studentów

Kolejny dział raportu poświęcony jest szeroko pojętej aktywności wcześniejszych studentów UZ. Chodzi tu o wszelkie formy zaangażowania związane z pracą zarobkową (w różnych wariantach), także działalność społeczną i wolontarystyczną. Związek między podejmowaniem zróżnicowanych form pozaakademickiej aktywności a samym studiowaniem jest ważny, a korzyści z niego płynące opisane zostały w licznych pracach o charakterze empirycznym.

Model wielowymiarowej aktywności (zwłaszcza ludzi młodych) stanowi składnik koncepcji społeczeństwa obywatelskiego.

Na podstawie uzyskanych wypowiedzi można stwierdzić, że byli studenci UZ są ludźmi zasadniczo aktywnymi, jeśli chodzi o zaangażowanie w liczne inicjatywy, odniesione do okresu studiów na UZ.

Tabela 22. Aktywność w trakcie studiów

		N	%
Aktywność w trakcie studiów	1 Nie podejmowałem takiej aktywności	77	57,9
	2 Praca dorywcza (w ciągu roku akademickiego)	77	57,9
	3 Praca sezonowa (podczas wakacji)	68	51,1
	4 Praca stała (etat, 1/2 etatu itp.)	66	49,6
	5 Praktyki	102	76,7
	6 Staże	20	15,0
	7 Wolontariat	32	24,1
	8 Praca w kołach naukowych, organizacjach studenckich, innych stowarzyszeniach itp.	38	28,6

Przede wszystkim zwraca uwagę ich aktywność zawodowa - praca stała (realizowana w postaci pełnego lub niepełnoetatowego zatrudnienia) realizowana jest przez co drugą osobę (49,6%). Jeszcze większy odsetek realizuje dodatkowo (lub równolegle) w ciągu roku akademickiego pracę dorywczą (57,9%). Dane te dokumentują współczesne tendencje, zgodnie z którymi osoby podejmujące rolę studenta muszą godzić ją z obowiązkami pracowniczymi. W czasie letnim popularną formą aktywności są różnego rodzaju prace sezonowe, świadczone również przez co drugiego studenta (51,1%). Warto zaznaczyć, że zawodowa aktywność studencka niekoniecznie stanowi efekt studiowania, często bowiem podejmowana była przed rozpoczęciem studiów. O ile aktywność ta przed laty stanowiła domenę studentów niestacjonarnych (zazwyczaj kilka, a nawet kilkanaście lat dojrzałszych wiekowo, niż studentów stacjonarnych), to współcześnie jest ona podejmowana także przez studentów dziennych, godzących obowiązki uczelniane z zawodowymi.

Drugą, rozpowszechnioną kategorię aktywności studenckiej stanowią zajęcia w bezpośredni sposób związane ze studiowaniem. Chodzi tu o różnego rodzaju praktyki, co deklaruje trzy czwarte wypowiedziujących się (76,7%), czy znacznie mniej popularne staże w firmach (15,0%).

Kolejną formę aktywności w tej kategorii stanowi zaangażowanie w aktywność organizacji studenckich, kół naukowych itp. Deklaruje ten wariant aktywności 28,6% absolwentów.

Trzecią z omawianych form aktywności studenckiej są działania w ramach wolontariatu. Formuła ta jest szeroka: obejmuje zarówno aktywność w jakiś sposób związaną z rodzajem studiów, co oznacza zwiększenie szans na znalezienie atrakcyjnego zatrudnienia w trakcie studiów, lub po ich zakończeniu. Bywa jednak, że aktywność wolontariacka realizowana jest z „potrzeby serca”, wiążąc się z pomaganiem innym osobom np. poprzez dyżury w świetlicach środowiskowych, pomoc osobom niepełnosprawnym, czy pracę w schroniskach dla zwierząt. Zwraca uwagę, że ogólnie pojęta działalność wolontariacka podejmowana była przez blisko co czwartą osobę (24,1%), co stanowi znaczny przyrost ilościowy w porównaniu z danymi z lat ubiegłych.

Tabela 23. Aktywność w trakcie studiów a kierunek studiów

			Kierunek			
			artystyczno-humanistyczne	społeczne	ściśle techniczne	i nowe
Aktywność w trakcie studiów	1 Nie podejmowałem takiej aktywności	N	13	31	19	14
		%	59,1	59,6	51,4	60,9
	2 Praca dorywcza (w ciągu roku akademickiego)	N	16	32	17	12
		%	72,7	61,5	45,9	52,2
	3 Praca sezonowa (podczas wakacji)	N	15	26	17	10
		%	68,2	50,0	45,9	43,5
	4 Praca stała (etat, 1/2 etatu itp.)	N	10	26	23	8
		%	45,5	50,0	62,2	34,8
	5 Praktyki	N	19	41	25	17
		%	86,4	78,8	67,6	73,9
	6 Staże	N	3	9	5	3
		%	13,6	17,3	13,5	13,0
	7 Wolontariat	N	5	17	6	4
		%	22,7	32,7	16,2	17,4
	8 Praca w kołach naukowych, organizacjach studenckich, innych stowarzyszeniach itp.	N	5	18	8	7
		%	22,7	34,6	21,6	30,4

Zawarte w tabeli 22 informacje warto uszczegółowić uwzględniając podział na grupy kierunków studiów. Pracę stałą (na etat lub jego część) wykonują najczęściej studenci kierunków ścisłych i technicznych (62,2%), a w dalszej kolejności kierunków społecznych (50,0%) i artystyczno-humanistycznych (45,5%). W najmniejszym stopniu taka aktywność dotyczy studentów kierunków nowych, bowiem realizuje je tam nieco więcej, niż co trzecia osoba (34,8%). Można zakładać, że najwyższy udział etatowo zatrudnionych wśród studentów nauk ścisłych i technicznych odzwierciedla znaczne zapotrzebowanie na rynku pracy na specjalistów z takiego zakresu. W konsekwencji nie dziwi, że studenci ci w najniższym stopniu podejmują się prac o charakterze dorywczym, stanowiących w porównaniu z pracą etatową

mniej korzystną formę zatrudnienia. Jednakże nawet w takiej relacji do pozostałych ich aktywność jest znaczna, dotyczy bowiem blisko co drugiej osoby wśród badanych (45,9%). Prace dorywcze realizują najczęściej studenci kierunków artystycznych i humanistycznych, wśród których zadeklarowało to blisko trzy czwarte wypowiedających się (72,7%). Jeśli szukać interpretacji tego stanu, to wynikać on może ze specyfiki umiejętności tej kategorii studentów, zwłaszcza w zakresie sztuki. Także w kategorii prac sezonowych studenci kierunków artystycznych i humanistycznych są najbardziej aktywni, pracuje w takich sposób dwie trzecie badanych osób (68,2%).

Aktywność w ramach praktyk studenckich stanowi dość powszechne zjawisko. Jest jednak interesujące, że nie wskazują na nią wszyscy studenci, choć praktyki są składową częścią studiów wyższych na każdym wydziale. W największym stopniu swoje zaangażowanie podkreślają tu (ponownie) studenci kierunków artystycznych i humanistycznych (86,4%), a dalej kierunków społecznych (78,8%), kierunków nowych (73,9%), a wreszcie kierunków ścisłych i technicznych (67,6%).

Przedstawione dane pozwalają na konkluzję, że studenci Uniwersytetu są osobami zasadniczo obciążonymi obowiązkami w ramach różnych (zawodowych i niezawodowych) zobowiązań. Tym samym widoczna jest ewolucja „modelu studenta”: typowy dla poprzednich dekad obraz osoby poświęcającej się wyłącznie zdobywaniu wiedzy (niekiedy również korzystającej z uroków „życia studenckiego”) zastępowany jest współcześnie wizerunkiem osoby dzielącej swój czas pomiędzy obowiązki uczelniane, lecz także te związane z aktywnością zarobkową, a wreszcie aktywność społeczną, pomoc innym i działania wolontariackie. Przytoczone dane sugerują, że dla pewnych kategorii kierunków, cechujących się mniejszym obciążeniem pracą etatową, rekompensowane jest to innymi formami aktywności zarobkowej i niezarobkowej.

Tabela 24. Aktywność w trakcie studiów a typ studiów

			Typ studiów	
			I-go stopnia	II-go stopnia
Aktywność w trakcie studiów	1 Nie podejmowałem takiej aktywności	N	33	44
		%	55,9	59,5
	2 Praca dorywcza (w ciągu roku akademickiego)	N	32	45
		%	54,2	60,8
	3 Praca sezonowa (podczas wakacji)	N	33	35
		%	55,9	47,3
	4 Praca stała (etat, 1/2 etatu itp.)	N	18	48
		%	30,5	64,9
	5 Praktyki	N	52	50
		%	88,1	67,6
	6 Staże	N	11	9
		%	18,6	12,2
	7 Wolontariat	N	11	21
		%	18,6	28,4
	8 Praca w kołach naukowych, organizacjach studenckich, innych stowarzyszeniach itp.	N	18	20
		%	30,5	27,0

Uwzględnienie podziału na studia pierwszego i drugiego stopnia ujawnia pewne zróżnicowanie w zakresie aktywności studentów. Dotyczy to przede wszystkim wymiaru aktywności zawodowej w wymiarze pracy stałej (etatowej i niepełnoetatowej). O ile bowiem w taką formę aktywności zaangażowany jest mniej, niż co trzeci student studiów licencjackich (30,5%), to wśród studentów studiów magisterskich udział pracujących sięga blisko dwóch trzecich (64,9%). Pozwala to sądzić, że dalszy („magisterski”) okres nauki w większym stopniu sprzyja poszukiwaniu pracodawcy, a co ważne – ze staraniem takie dla większości osób zwięzione zostały sukcesem.

W podobny też sposób (choć w oparciu o zupełnie inną motywację) zmienia się podejście do zajęć o charakterze wolontariackim: o ile na studiach pierwszego stopnia realizowała taką aktywność mniej, niż piąta część badanej populacji, to wśród studentów studiów magisterskich odsetek ten wzrasta do 28,4%. Maleje natomiast stopniowo zainteresowanie pracami realizowanymi sezonowo: o ile na studiach pierwszego stopnia deklaruje świadczenie ich nieco ponad połowa wypowiedzających się, to na studiach drugiego stopnia udział ten maleje do 47,3%. Opisana tendencja może mieć związek ze wzrastającym udziałem etatowego zatrudnienia wśród tych studentów. Jest interesujące, że w odniesieniu do staży i praktyk, deklarują swe uczestnictwo przede wszystkim studenci studiów licencjackich (odpowiednio: 18,6% i 88,1%), niż studiów magisterskich (odpowiednio: 12,2% i 67,6%).

Tabela 25. Aktywność w trakcie studiów a wydział

			Wydział									
			W A	WBA IŚ	WE Z	WFI A	WH	WIE A	WM IE	WM	WN B	WP PS
Aktywność w trakcie studiów	1 Nie podejmowałem takiej aktywności	N	2	6	17	1	12	3	2	9	5	20
		%	50,0	54,5	45,9	100,0	63,2	37,5	66,7	56,3	71,4	74,1
	2 Praca dorywcza (w ciągu roku akademickiego)	N	4	5	20	0	12	2	2	10	5	17
		%	100,0	45,5	54,1	0,0	63,2	25,0	66,7	62,5	71,4	63,0
	3 Praca sezonowa (podczas wakacji)	N	3	3	13	0	12	4	1	11	5	16
		%	75,0	27,3	35,1	0,0	63,2	50,0	33,3	68,8	71,4	59,3
	4 Praca stała (etat, 1/2 etatu itp.)	N	1	7	20	1	10	5	1	10	1	10
		%	25,0	63,6	54,1	100,0	52,6	62,5	33,3	62,5	14,3	37,0
	5 Praktyki	N	3	7	24	1	16	5	2	12	6	26
		%	75,0	63,6	64,9	100,0	84,2	62,5	66,7	75,0	85,7	96,3
	6 Staże	N	0	1	5	0	3	1	1	2	1	6
		%	0,0	9,1	13,5	0,0	15,8	12,5	33,3	12,5	14,3	22,2
	7 Wolontariat	N	1	1	3	0	4	2	1	2	2	16
		%	25,0	9,1	8,1	0,0	21,1	25,0	33,3	12,5	28,6	59,3
	8 Praca w kołach naukowych, organizacjach studenckich, innych stowarzyszeniach itp.	N	1	1	8	1	4	2	1	3	3	14
		%	25,0	9,1	21,6	100,0	21,1	25,0	33,3	18,8	42,9	51,9

2.6. Plany dotyczące dalszego kształcenia na UZ

Ważnym składnikiem charakterystyki aktywności absolwentów UZ są również zakładane przez nich plany związane z dalszą edukacją. Poznanie przekonań w tym zakresie umożliwia odpowiednio wczesne przygotowanie oferty edukacyjnej uczelni skierowanej nie tylko do aktualnych studentów, lecz także do środowiska pozaakademickiego (zwłaszcza absolwentów), jak również dopasowanie istniejących już form edukacji do społecznego zapotrzebowania.

Tabela 26. Plany dotyczące dalszego kształcenia na UZ

		N	%
Plany edukacyjne	1 Studia II stopnia (magisterskie)	116	90,6
	2 Studia doktoranckie	7	5,5
	3 Studia podyplomowe	27	21,1
	4 Zagraniczny staż pracy	8	6,3
	5 Dodatkowy fakultet (licencjat)	23	18,0
	6 Kursy językowe	37	28,9
	7 Szkolenia i kursy zawodowe	66	51,6

Ważną rekomendacją dla Uniwersytetu stanowi fakt, że dziewięciu na dziesięciu wypowiedzających się zakłada dalsze kształcenie na studiach drugiego stopnia w obrębie UZ (90,6%). Nawet jeśli za decyzją taką przemawiać mogą niekiedy względy pozamerytoryczne (np. wskazywana wcześniej jako atut bliskość miejsca zamieszkania) to jednak ujawniona tu popularność uczelni stanowi mocną rekomendację wśród jej aktualnych, a zwłaszcza przyszłych studentów.

Omawiając aktywność zawodową studentów zwracano uwagę na jej wysoki poziom, wyrażający się znacznymi odsetkami osób pracujących już w trakcie studiów. W tym kontekście nie zaskakuje, że połowa absolwentów deklaruje uczestniczenie w dalszych szkoleniach i kursach o charakterze zawodowym (51,6%). Dostrzegalną popularnością cieszą się również kursy językowe, w których uczestnictwo przewiduje 28,9% wypowiedzających się. Tym samym, uzasadnione są podejmowane dotychczas inicjatywy tworzenia kursów językowych – tworzone nie tylko z myślą o kadrze UZ i studentach, lecz i zainteresowanych uczestnikach „z zewnątrz”. Odnośnie deklaracji absolwentów - można zakładać, że potrzebą skłaniającą do dalszej nauki języka są nie tylko względy hobbystyczne, ale i zakładany, dalszy rozwój zawodowy związany z koniecznością posługiwania się językiem obcym. Na ile łączy się to z planami emigracji z kraju, ustalone zostanie w dalszej części raportu.

Kolejną z propozycji dalszego kształcenia są studia podyplomowe, w których uczestnictwo planuje co piąty z wypowiedzających się absolwentów (21,1%). Ten rodzaj deklaracji wskazuje na wysoki poziom potrzeb edukacyjnych tej kategorii, bowiem aktualni absolwenci niejako „z definicji” wyposażeni są w aktualną, zdobytą podczas studiów wiedzę. Potrzeba jej uzupełniania świadczy korzystnie o ich planach rozwoju zawodowego, być może oznacza też planowanie uzupełnienia swych kompetencji zawodowych w nowych dziedzinach. Za taką interpretacją przemawia fakt, że blisko co piąta osoba z wypowiedzających się planuje podjęcie kolejnych studiów na poziomie licencjackim (18,0%).

Jeśli chodzi o niewystarczające (jak się wydaje) zainteresowanie absolwentów UZ dalszymi, uwzględnionymi w zestawieniu opcjami dalszego kształcenia, to dotyczy ono dwóch form. Pierwszą jest kształcenie na poziomie studiów trzeciego stopnia, zakładane jedynie przez 5,5% absolwentów. Biorąc pod uwagę zarówno politykę kształtowania zatrudnienia w obrębie UZ,

jak i korzyści z tej formy kształcenia dla zainteresowanych, korzystne wydaje się stworzenie szerszej, niż dotychczas oferty edukacyjnej związanej z tym typem studiów. Drugą z reprezentowanych w niewielkim stopniu opcji potencjalnego kształcenia są zagraniczne staże pracy, planowane przez 6,3% wypowiedających się. W tym przypadku jednak bariery realizacji takich zamierzeń są dość rozbudowane, dotyczą zarówno niezbędnych kontaktów zawodowych, akceptacji aplikacji ze strony zagranicznego pracodawcy, znajomości obcych reguł działania zagranicznych firm, na niezbędnej znajomości branżowego języka obcego kończąc.

Tabela 27. Plany dotyczące dalszego kształcenia na UZ a kierunek studiów

		Kierunek				
		artystyczno-humanistyczne	społeczne	ściśle i techniczne	nowe	
Plany edukacyjne	1 Studia II stopnia (magisterskie)	N	20	45	32	20
		%	90,9	91,8	88,9	90,9
	2 Studia doktoranckie	N	3	1	3	0
		%	13,6	2,0	8,3	0,0
	3 Studia podyplomowe	N	6	8	7	7
		%	27,3	16,3	19,4	31,8
	4 Zagraniczny staż pracy	N	1	2	3	2
		%	4,5	4,1	8,3	9,1
	5 Dodatkowy fakultet (licencjat)	N	2	10	8	3
		%	9,1	20,4	22,2	13,6
	6 Kursy językowe	N	8	7	14	9
		%	36,4	14,3	38,9	40,9
	7 Szkolenia i kursy zawodowe	N	8	27	24	8
		%	36,4	55,1	66,7	36,4

Podobnie, jak w poprzednio przedstawianych zestawieniach, warto określić specyfikę planów dalszego kształcenia się absolwentów UZ uwzględniając zróżnicowanie ich kierunków studiów. Jeśli chodzi o kontynuację studiów licencjackich, ich zaznaczony wcześniej wysoki poziom akceptacji wśród absolwentów studiów pierwszego stopnia nie ujawnia zróżnicowania wśród czterech kategorii kierunków. Inaczej jest ze studiami doktoranckimi, które największą popularnością cieszą się na kierunkach humanistycznych (13,6%) z pominięciem kierunków artystycznych. Przydatne wydaje się więc wdrożenie działań popularyzujących studia trzeciego stopnia. Prowadzone w obrębie UZ studia podyplomowe od lat cieszą się ugruntowaną popularnością. Warto podkreślić, że największe zainteresowanie tą formą przejawiają absolwenci kierunków nowych, bowiem zgłasza taką opcję blisko co trzecia osoba (31,8%). Niewiele ustępują im absolwenci kierunków artystycznych i humanistycznych (27,3%), a nieco mniej zainteresowani są absolwenci kierunków ścisłych i technicznych (19,4%) oraz społecznych (16,3%). Wspomniana popularność szkoleń i kursów zawodowych ujawnia pewne zróżnicowanie w podziale na kierunki studiów. Największą popularnością cieszą się one wśród

absolwentów kierunków ścisłych i technicznych, zadeklarowało je dwie trzecie wypowiedzających się (66,7%) a ustępują im przedstawiciele kierunków społecznych (55,1%). Pozostałe dwie kategorie kierunków (artystyczno-humanistyczne i nowe) są nadal w znacznym stopniu zainteresowane tą formą, co dotyczy w obu przypadkach 36,4% osób.

Tabela 28. Plany dotyczące dalszego kształcenia na UZ a typ studiów

		Typ studiów		
			I-go stopnia	II-go stopnia
Plany edukacyjne	1 Studia II stopnia (magisterskie)	N	45	71
		%	81,8	97,3
	2 Studia doktoranckie	N	3	4
		%	5,5	5,5
	3 Studia podyplomowe	N	8	19
		%	14,5	26,0
	4 Zagraniczny staż pracy	N	2	6
		%	3,6	8,2
	5 Dodatkowy fakultet (licencjat)	N	12	11
		%	21,8	15,1
	6 Kursy językowe	N	17	20
		%	30,9	27,4
	7 Szkolenia i kursy zawodowe	N	26	40
		%	47,3	54,8

Podział na studia pierwszego i drugiego stopnia ujawnia niewielkie zróżnicowanie przekonań dotyczących planów dalszego kształcenia w obrębie uniwersytetu. W odniesieniu do siedmiu zamieszczonych w tabeli 28 opcji zwraca uwagę generalna tendencja do wzrostu popularności poszczególnych opcji edukacyjnych wśród studentów kontynuujących naukę na studiach magisterskich. Ujawniają to przykładowo plany związane ze studiami podyplomowymi, przyjmowane przez co czwartego absolwenta studiów drugiego stopnia (26,0%), jednocześnie poprzez 14,5% absolwentów studiów licencjackich, co uzasadnione jest wymogami tego typu oferty edukacyjnej. Także zagraniczne staże pracy, jakkolwiek nie cieszące się ogólnym zainteresowaniem, planowane są częściej przez magistrów (8,2%), niż licencjatów (3,6%). Opisana tendencja daje wytłumaczyć się perspektywą „bliskiego horyzontu” czasowego, zgodnie z którą plany edukacyjne licencjatów nastawione są głównie na kontynuację nauki na studiach drugiego stopnia. Z kolei dla absolwentów studiów magisterskich wachlarz wyborów edukacyjnych jest szerszy. Wspomniana tendencja szerszej akceptacji niektórych opcji edukacyjnych nie znajduje niekiedy potwierdzenia dla pozostałych opcji w tabeli, co dotyczy przykładowo większej popularności dodatkowego fakultetu, czy uczestnictwa w kursie językowym wśród absolwentów studiów licencjackich.

Tabela 29. Plany dotyczące dalszego kształcenia na UZ a wydział

			Wydział									
			W A	WBAI Ś	WE Z	WFI A	WH	WIE A	WM IE	WM	WN B	WP PS
Plany edukacyjne	1 Studia II stopnia (magisterskie)	N	3	0	31		8	7	3	3	5	24
		%	75,0	00,0	91,2	00,0	94,7	87,5	00,0	81,3	85,7	92,3
	2 Studia doktoranckie	N				0	2		0		0	0
		%	25,0	00,0	2,9	0,0	0,5	2,5	0,0	5,3	0,0	0,0
	3 Studia podyplomowe	N	0	2	5	0	5			2	3	7
		%	0,0	20,0	14,7	0,0	31,6	2,5	33,3	2,5	12,9	26,9
	4 Zagraniczny staż pracy	N	0		2	0			0			
		%	0,0	0,0	5,9	0,0	5,3	2,5	0,0	5,3	4,3	8,8
	5 Dodatkowy fakultet (licencjat)	N	0	0	5		2		2		0	7
		%	0,0	0,0	17,6	00,0	0,5	2,5	6,7	25,0	0,0	26,9
	6 Kursy językowe	N		3	0	0	7	2	0	1		2
		%	25,0	30,0	29,4	0,0	68,8	25,0	0,0	8,8	4,3	7,7
	7 Szkolenia i kursy zawodowe	N		7	8	0	7	5		1		5
		%	25,0	70,0	52,9	0,0	68,8	52,5	33,3	8,8	4,3	57,7

Zaznaczono, że studia magisterskie stanowią najbardziej popularną alternatywę spośród przedstawionych w tabeli siedmiu możliwości. Warto podkreślić, że wśród absolwentów Wydziału Budownictwa, Architektury i Inżynierii Środowiska opcję tą wybrali wszyscy wypowiedający się (100,0%). W niewiele mniejszym stopniu ustępują im absolwenci Wydziału Humanistycznego (94,7%) , Wydziału Pedagogiki, Psychologii i Socjologii (92,3%) i Wydziału Ekonomii i Zarządzania (91,2%).

Większym zróżnicowaniem popularności cieszą się studia podyplomowe, wybierane przede wszystkim przez blisko co trzeciego absolwenta Wydziału Humanistycznego (31,6%) i nieco ponad czwartego absolwenta Wydziału Pedagogiki, Psychologii i Socjologii (26,9%).

Kursy językowe bezapelacyjnie najbardziej popularne są wśród byłych studentów Wydziału Mechanicznego, wśród których optuje za nimi dwie trzecie wypowiedających się (68,8%). Na dalszych pozycjach znajdują się absolwenci Wydziału Humanistycznego (36,8%) i Wydziału Budownictwa, Architektury i Inżynierii Środowiska (30,9%). Popularność szkoleń i kursów zawodowych widoczna jest głównie dzięki zainteresowaniu absolwentów Wydziału Budownictwa, Architektury i Inżynierii Środowiska (70,0%) oraz (ponownie) Wydziału Mechanicznego (68,8%), a dalej Wydziału Pedagogiki, Psychologii i Socjologii (57,7%).

Część 3. Sytuacja zawodowa absolwentów UZ

Kolejnym, ważnym zagadnieniem opisu sytuacji zawodowej absolwentów Uniwersytetu jest odniesienie do rodzajów ich aktywności zawodowej. Przyjęte w raporcie założenia zakładają dwukrotny pomiar: pierwszy odnosił się do czasu po ukończeniu studiów - dla bieżącej edycji był to czas do sześciu miesięcy po ukończeniu studiów, przypadający w przybliżeniu na pierwszy kwartał 2014 roku. Z kolei drugi realizowany był pomiędzy czwartym kwartałem 2017 roku a pierwszym kwartałem 2018 roku. Możliwość analizy zakładały aktywność zawodową w dziewięciu formach, ponadto uzupełnione zostały sześcioma możliwościami dotyczącymi braku takiej aktywności.

3.1. Rodzaje aktywności ekonomicznej

Uzyskane dane wskazują na zdecydowanie korzystny obraz sytuacji zawodowej absolwentów Uniwersytetu, jeśli porównać jej podstawowe parametry do sytuacji opisywanej w poprzednich edycjach raportu.

Tabela 30. Aktywność zawodowa – stan po ukończeniu studiów

		N	%
Aktywność zawodowa 6 miesięcy po ukończeniu studiów	Praca najemna - pełny etat/więcej niż etat	79	60,3
	Praca najemna - niepełny wymiar	15	11,5
	Praca najemna - umowa-zlecenie	33	25,2
	Własna działalność gosp. jako pracodawca	3	2,3
	Własna działalność gosp. jednoosobowa lub ze współnikiem	5	3,8
	Praca za granicą	13	9,9
	Praca w charakterze wolontariusza	6	4,6
	Praca bez formalnej umowy ("na czarno")	5	3,8
	Praca dorywcza, sezonowa	15	11,5
	Urlop wychowawczy/ urlop macierzyński	7	5,3
	Bezrobotny/a i poszukuje pracy	15	11,5
	Bezrobotny, ale nie poszukuje pracy	2	1,5
	Jestem na rencie	3	2,3
	Nadal się uczę/studiuję	21	16,0
	Nie pracuję/zajmuję się domem	6	4,6

Najbardziej pożądanym statusem dla pracownika najemnego, jakim jest praca etatowa (zwłaszcza w wymiarze pełnoetatowym lub większym) dotyczy większość absolwentów (60,3%). Uzyskane wyniki potwierdzają więc dane z ogólnokrajowych analiz poświęconych rynkowi pracy w Polsce, wskazujące na generalnie korzystną koniunkturę gospodarki krajowej, także na syndrom „rynku pracownika”. Tym samym, pomyślnie obalają pokutujący jeszcze mit o „niskiej przydatności wyższego wykształcenia”. Trzeba pamiętać, że wskazany poziom zatrudnienia nie oznacza kłopotów z pracą dla pozostałej części absolwentów, paleta wskazanych w tabeli alternatyw jest bowiem szeroka. Ponadto co dziesiąta osoba wskazała na swą aktywność zawodową poza granicami kraju (9,9%). Z kolei w warunkach krajowych zbliżony odsetek osób deklaruje zatrudnienie etatowe w niepełnym wymiarze pracy (11,5%). Dodatkowo, co czwarty z absolwentów zadeklarował świadczenie pracy w oparciu o umowę-zlecenie, co w pewnych zawodach (np. artystycznych) jest często spotykanym rozwiązaniem (25,2%). Podsumowując dotychczasowe ustalenia: świadczenie pracy najemnej dotyczy przeważającej części absolwentów Uniwersytetu.

Odrębnym wariantem aktywności jest samodzielna działalność gospodarcza, w wariantach prowadzenia własnej firmy (jednoosobowo, lub ze współnikiem – 3,8%) lub też w bardziej zaawansowanej formie - jako właściciel firmy zatrudniającej pracowników (2,3%). Odsetki te nie należą do wysokich, jednakże pamiętajmy, że dotyczą one ludzi zazwyczaj dopiero wkraczających na rynek pracy, młodych. Ponadto, decyzja o założeniu własnej firmy zależna jest nie tylko od szansy wykorzystania posiadanych umiejętności zawodowych, lecz i ułatwień systemowych, kierowanych przez państwo w stronę młodych przedsiębiorców.

Uzupełnieniem opisanych wariantów pracy zawodowej są sytuacje pracy świadczonej nieodpłatnie, w charakterze wolontariusza – będącej często etapem wstępnym, wprowadzającym do etatowego zatrudnienia (4,6%). Rynek zatrudnienia zawiera w sobie ponadto „szarą strefę”, której wielkość podlega jedynie zróżnicowanym oszacowaniom. Do tego rodzaju aktywności przyznaje się 3,8% badanych osób.

Przystawione wyliczenie aktywności ekonomicznej zamykają sytuacje świadomej rezygnacji z poszukiwania pracy, co dotyczy najczęściej młodych matek zajmujących się dzieckiem (4,6%), ponadto osób na urloпах macierzyńskich i wychowawczych (5,3%).

Dość znaczny jest odsetek osób poszukujących pracy (11,5%) , jednak warto pamiętać, że wartość ta dotyczy czasu po zakończeniu studiów, gdy nie wszyscy badani mogli mieć sprecyzowane plany zatrudnienia.

Tabela 31. Aktywność zawodowa po ukończeniu studiów a kierunek studiów

			Kierunek			
			artystyczno-humanistyczne	społeczne	ściśle techniczne i	nowe
Aktywność zawodowa 6 miesięcy po ukończeniu studiów	Praca najemna - pełny etat/więcej niż etat	N	9	29	29	13
		%	40,9	55,8	82,9	56,5
	Praca najemna - niepełny wymiar	N	3	9	2	1
		%	13,6	17,3	5,7	4,3
	Praca najemna - umowa-zlecenia	N	9	14	8	2
		%	40,9	26,9	22,9	8,7
	Własna działalność gosp. jako pracodawca	N	0	0	3	0
		%	0,0	0,0	8,6	0,0
	Własna działalność gosp. jednoosobowa lub ze współnikiem	N	0	1	4	0
		%	0,0	1,9	11,4	0,0
	Praca za granicą	N	2	7	3	1
		%	9,1	13,5	8,6	4,3
	Praca w charakterze wolontariusza	N	2	2	1	1
		%	9,1	3,8	2,9	4,3
	Praca bez formalnej umowy ("na czarno")	N	4	0	1	0
		%	18,2	0,0	2,9	0,0
	Praca dorywcza, sezonowa	N	4	8	1	2
		%	18,2	15,4	2,9	8,7
	Urlop wychowawczy/ urlop macierzyński	N	1	2	1	3
		%	4,5	3,8	2,9	13,0
Bezrobotny/a i poszukuje pracy	N	2	7	1	5	
	%	9,1	13,5	2,9	21,7	
Bezrobotny, ale nie poszukuje pracy	N	1	0	0	1	
	%	4,5	0,0	0,0	4,3	
Jestem na rencie	N	0	1	1	1	
	%	0,0	1,9	2,9	4,3	
Nadal się uczę/studiuję	N	5	8	2	6	
	%	22,7	15,4	5,7	26,1	
Nie pracuję/zajmuję się domem	N	2	2	0	2	
	%	9,1	3,8	0,0	8,7	

Dane w tabeli 31 opisują stan do sześciu miesięcy po uzyskaniu dyplomu, a więc odnoszą się także do sytuacji wchodzenia na rynek pracy osób dotychczas nie pracujących. Potwierdzają one ustalenia z badań nad rynkiem pracy sugerujące zdecydowanie korzystną sytuację specjalistów z przygotowaniem technicznym. Co należy podkreślić, 82,9% wypowiedających się z tej kategorii deklaruje wykonywanie pracy w wymiarze przynajmniej pełnego etatu (niekiedy więcej). Dla pozostałych kategorii specjalistów wariant pełnoetatowego zatrudnienia nie jest już tak rozpowszechniony: dotyczy on 56,5% absolwentów kierunków nowych i minimalnie mniej często po kierunkach społecznych (55,8%). W najmniej

komfortowej sytuacji znajdują się tu absolwenci kierunków artystycznych i humanistycznych (40,9%).

Powyższe dane warto uzupełnić opisem aktywności zawodowej realizowanej w niepełnym wymiarze zatrudnienia. Ta forma dotyczy głównie dwóch kategorii specjalistów, stanowiąc uzupełnienie zatrudnienia pełnowymiarowego. Absolwenci kierunków społecznych zadeklarowali ją w 17,3%, podczas gdy osoby kończące kierunki artystyczne i humanistyczne w 13,6%. Połączenie obu omawianych, najbardziej korzystnych form pracy najmniej stwarza następujący obraz etatowego zatrudnienia:

1. absolwenci kierunków ścisłych	88,6%
2. absolwenci kierunków społecznych	73,1%
3. absolwenci kierunków nowych	59,9%
4. absolwenci kierunków artystycznych i humanistycznych ⁸	54,5%

Uwzględniając fakt, że powyższe dane ujmują jedynie w generalny sposób tendencję do zatrudnienia absolwentów UZ w formie umowy o pracę, to jednak obrazują jednocześnie zróżnicowanie popularności tej formy pracy, jak i jej rozpowszechnienie wśród przedstawionych czterech kategorii. Podkreślić należy ponadto, że pojęcie aktywności ekonomicznej (zwłaszcza zarobkowej) badanych osób odnosi się, poza wymienionymi formami – do siedmiu pozostałych form pracy (z pominięciem wolontariatu i pracy „na czarno”).

⁸ Przedstawione w zestawieniu dane procentowe mają orientacyjny charakter, bowiem wartości częściowe pochodzą z pytania wielokrotnego wyboru.

Tabela 32. Aktywność zawodowa po ukończeniu studiów a typ studiów

			Typ studiów	
			I-go stopnia	II-go stopnia
Aktywność zawodowa 6 miesięcy po ukończeniu studiów	Praca najemna - pełny etat/więcej niż etat	N	28	51
			49,1	68,9
	Praca najemna - niepełny wymiar	N	7	8
			12,3	10,8
	Praca najemna - umowa-zlecenie	N	19	14
			33,3	18,9
	Własna działalność gosp. jako pracodawca	N	0	3
			0,0	4,1
	Własna działalność gosp. jednoosobowa lub ze wspólnikiem	N	2	3
			3,5	4,1
	Praca za granicą	N	7	6
			12,3	8,1
	Praca w charakterze wolontariusza	N	1	5
			1,8	6,8
	Praca bez formalnej umowy ("na czarno")	N	2	3
			3,5	4,1
	Praca dorywcza, sezonowa	N	11	4
			19,3	5,4
	Urlop wychowawczy/ urlop macierzyński	N	2	5
			3,5	6,8
	Bezrobotny/a i poszukuje pracy	N	8	7
			14,0	9,5
	Bezrobotny, ale nie poszukuje pracy	N	1	1
			1,8	1,4
Jestem na rencie	N	3	0	
		5,3	0,0	
Nadal się uczę/studiuję	N	14	7	
		24,6	9,5	
Nie pracuję/zajmuję się domem	N	3	3	
		5,3	4,1	

Uwzględnienie w opisie aktywności zawodowej zróżnicowania studiów na pierwszy i drugi stopień kształcenia akademickiego ujawnia dalsze, interesujące tendencje. Pierwsza z nich dotyczy dostrzegalnego uprzywilejowania w uzyskiwaniu pełnoetatowego zatrudnienia absolwentów z tytułem magistra, co zadeklarowało blisko siedmiu z dziesięciu wypowiedzających się (68,9%), jednocześnie połowa absolwentów kończących studia licencjackie (49,1%). Odwrotna tendencja dotyczy natomiast mniej korzystnej formy

zatrudnienia, jaka jest praca na umowę zlecenie. Deklaruje ją co trzeci licencjat (33,3%), jednocześnie mniej, niż co piąty magister (18,9%).

Ogólna kategoria „pracy za granicą” nie pozwala na ustalanie, jakiego rodzaju obowiązki wykonują deklarujący ta formę aktywności. Niemniej jednak forma ta bardziej powszechna jest wśród absolwentów studiów pierwszego stopnia (12,3%), niż osób kończących studia magisterskie (8,1%). Badania nad emigracją zarobkową Polaków sugerują jednak, że świadczona przez nich praca często nie pokrywa się z uzyskanymi w kraju kwalifikacjami⁹. Ostatnia ze szczególnie widocznych w Tabeli 32 różnic w aktywności ekonomicznej dotyczy pracy wykonywanej dorywczo (sezonowej), która realizuje co piąty licencjat (19,3%), jednocześnie czterokrotnie mniej osób kończących studia magisterskie (5,4%). W tym przypadku niekoniecznie chodzić może o nierówne szanse na rynku pracy obu kategorii, bowiem prawdopodobne jest tłumaczenie odwołujące się do popularności „studenckich” form zarobkowania wśród osób planujących dalszą naukę na studiach drugiego stopnia.

⁹ Choć z drugiej strony, oferty zagranicznych rynków pracy są zróżnicowane zakresowo. Opis sytuacji dla najmłodszego w 2017 kierunku migracyjnego Polaków – Czech, przedstawia się następująco: „Pracę znajdują tu głównie pracownicy branży motoryzacyjnej (np. w zakładach produkcyjnych Skody) oraz sektora produkcyjnego, ślusarze, spawacze, operatorzy wózków widłowych, monterzy, lakiernicy oraz specjaliści branży IT (programiści, administratorzy sieci, baz danych czy analitycy). To także kierunek, o którym mogą pomyśleć pracownicy marketingu czy branży hotelarskiej.” <https://polskiobserwator.de/aktualnosci/emigracyjne-trendy-polakow-w-2017/>. Por. także: „Migracje zarobkowe Polaków”, Raport Work Service, <https://businessinsider.com.pl/twoje-pieniadze/praca/emigracja-zarobkowa-raport-work-service-listopad-2017/71c7c33> [12.08.2018], czy „Informacja o rozmiarach i kierunkach emigracji z Polski w latach 2004–2016”, 2017, Główny Urząd Statystyczny, Warszawa.

Tabela 33. Aktywność zawodowa po ukończeniu studiów a wydział

			Wydział									
			W A	WB AIŚ	WE Z	WF IA	WH	WI EA	WM IE	WM	WN B	WP PS
Aktywność zawodowa 6 miesięcy po ukończeniu studiów	Praca najemna - pełny etat/więcej niż etat	N	1	9	18	9	6	3	12	3	18	1
		%	25,0	81,8	48,6	47,4	75,0	100,0	80,0	42,9	66,7	25,0
	Praca najemna - niepełny wymiar	N	0	0	7	3	0	1	1	0	3	0
		%	0,0	0,0	18,9	15,8	0,0	33,3	6,7	0,0	11,1	0,0
	Praca najemna - umowa-zlecenia	N	2	2	9	7	2	1	4	0	6	2
		%	50,0	18,2	24,3	36,8	25,0	33,3	26,7	0,0	22,2	50,0
	Własna działalność gosp. jako pracodawca	N	0	1	0	0	0	0	2	0	0	0
		%	0,0	9,1	0,0	0,0	0,0	0,0	13,3	0,0	0,0	0,0
	Własna działalność gosp. jednoosobowa lub ze współnikiem	N	0	2	1	0	1	0	1	0	0	0
		%	0,0	18,2	2,7	0,0	12,5	0,0	6,7	0,0	0,0	0,0
	Praca za granicą	N	1	0	3	1	1	0	2	0	5	1
		%	25,0	0,0	8,1	5,3	12,5	0,0	13,3	0,0	18,5	25,0
	Praca w charakterze wolontariusza	N	0	0	1	2	0	0	1	1	1	0
		%	0,0	0,0	2,7	10,5	0,0	0,0	6,7	14,3	3,7	0,0
	Praca bez formalnej umowy ("na czarno")	N	1	0	0	3	0	0	1	0	0	1
		%	25,0	0,0	0,0	15,8	0,0	0,0	6,7	0,0	0,0	25,0
Praca dorywcza, sezonowa	N	2	0	6	2	0	0	1	1	3	2	
	%	50,0	0,0	16,2	10,5	0,0	0,0	6,7	14,3	11,1	50,0	
Urlop wychowawczy/ urlop macierzyński	N	0	0	3	1	0	0	2	1	0	0	
	%	0,0	0,0	8,1	5,3	0,0	0,0	13,3	14,3	0,0	0,0	
	N	2	1	5	0	0	0	1	3	3	2	

Bezrobotny/a i poszukuje pracy	%	50,0	9,1	13,5	0,0	0,0	0,0	6,7	42,9	11,1	50,0
	N	0	0	0	1	0	0	0	0	1	0
Bezrobotny, ale nie poszukuje pracy	%	0,0	0,0	0,0	5,3	0,0	0,0	0,0	0,0	3,7	0,0
	N	0	0	1	0	0	0	1	0	1	0
Jestem na rencie	%	0,0	0,0	2,7	0,0	0,0	0,0	6,7	0,0	3,7	0,0
	N	1	0	8	4	0	0	2	3	3	1
Nadal się uczę/studiuję	%	25,0	0,0	21,6	21,1	0,0	0,0	13,3	42,9	11,1	25,0
	N	1	0	1	1	0	0	0	2	1	1
Nie pracuję/zajmuję się domem	%	25,0	0,0	2,7	5,3	0,0	0,0	0,0	28,6	3,7	25,0
	N	1	0	1	1	0	0	0	2	1	1

Jeśli założyć, że głównym celem studiów wyższych jest znalezienie etatowego zatrudnienia (nie pomijając szansy założenia własnej firmy), to najlepszą rekomendację wydziału stanowić będzie korzystny odsetek zatrudnionych absolwentów. Wśród osób szybko uzyskujących zatrudnienie po uzyskaniu dyplomu dominują absolwenci Wydziału Budownictwa, Architektury i Inżynierii Środowiska (81,8%) i Wydziału Humanistycznego (75,0%). O ile pierwsze miejsce absolwentów pierwszego ze wskazanych wydziałów nie budzi zaskoczenia, to druga lokata kolejnego ze wskazanych stanowi sporą niespodziankę, biorąc pod uwagę humanistyczny - a więc, domyślnie – relatywnie mniej atrakcyjny na rynku pracy profil wykształcenia. Na kolejnych pozycjach w kategorii zatrudnienia pełnoetatowego znajdują się absolwenci Wydziału Ekonomii i Zarządzania (48,6%) i Wydziału Mechanicznego (42,9%).

Tabela 34. Aktywność zawodowa – stan w trakcie badania

		N	%
Bieżąca aktywność zawodowa	Praca najemna - pełny etat/więcej niż etat/	106	82,8
	Praca najemna - niepełny wymiar	3	2,3
	Praca najemna - umowa-zlecenia	11	8,6
	Własna działalność gosp. jako pracodawca	6	4,7
	Własna działalność gosp. jednoosobowa lub ze wspólnikiem	8	6,3
	Praca za granicą	11	8,6
	Praca w charakterze wolontariusza	3	2,3
	Praca bez formalnej umowy ("na czarno")	4	3,1
	Praca dorywcza, sezonowa	7	5,5
	Urlop wychowawczy/ urlop macierzyński	7	5,5
	Bezrobotny/a i poszukuje pracy	5	3,9
	Bezrobotny, ale nie poszukuje pracy	-	-
	Jestem na rencie	1	0,8
	Nadal się uczyć/studiuje	18	14,1
	Nie pracuję/zajmuję się domem	6	4,7

Wspominano, że pierwszy (jednocześnie wcześniejszy) z okresów pomiaru sytuacji zawodowej absolwentów Uniwersytetu ze względu na swój „inicjacyjny” charakter nie jest szczególnie miarodajny dla oceny szans przynajmniej części jednostek na rynku pracy, choć ukazuje dynamikę alokacji młodej kadry na rynku pracy. Lepiej swą rolę w takim zakresie spełnia pomiar drugi, rejestrujący stan po pewnym czasie od ukończenia studiów, gdy absolwenci uzyskali już pełną (przynajmniej – niezbędną) wiedzę o czekających na nich ofertach. W oparciu o porównanie sytuacji dotyczących obu okresów, odnotowanych w poprzednich raportach, można było założyć, że sytuacja aktywności zawodowej mierzona w okresie realizacji badania będzie korzystniejsza, niż ta dotycząca okresu bezpośrednio po studiach. Dane potwierdzają, że jest tak w istocie.

Świadczenie pracy najemnej, realizowanej pełnoetatowo, dotyczy nieco ponad czterech piątych wypowiedzających się absolwentów (82,8%), oznacza więc wyraźny wzrost zatrudnienia w porównaniu do pierwszego z okresów pomiarowych. Dostrzegalna zmiana w tym zakresie wiąże się z jednoczesną redukcją aktywności zawodowej badanych w pozostałych jej kategoriach. Dotyczy to więc zatrudnienia niepełnoetatowego (obecnie zaledwie 2,3%), pracy najemnej na umowy zlecenia (8,6%), pracy za granicą (8,6%), pracy dorywczej (5,5%), wreszcie pracy w charakterze wolontariusza (2,3%). Uzyskane dane nie pozwalają twierdzić z pewnością, że osoby wcześniej aktywne we wskazanych formach aktywności zastąpiły je zatrudnieniem pełnoetatowym, jednakże wnioskowanie takie jest w znacznym stopniu prawdopodobne.

Jest jednocześnie istotne, że zmianom w niewielkim stopniu uległy takie formy aktywności, jak praca na czarno (3,1% - w porównaniu z okresem po studiach 3,8%), czy urlop wychowawczy (5,5% - w porównaniu z okresem po studiach 5,3%).

Jednoznacznie korzystną wymowę zawiera informacja, że osób bezrobotnych, poszukujących zatrudnienia jest obecnie zaledwie 3,9%. Ponownie pozwala to obalić popularne niegdyś przekonania o dyskusyjnej roli wyższego wykształcenia jako rekomendacji na rynku pracy.

Tabela 35. Aktywność zawodowa – stan w trakcie badania a kierunek studiów

			Kierunek			
			artystyczno- humanistyczne	społeczne	ściśle i techniczne	nowe
Bieżąca aktywność zawodowa	Praca najemna - pełny etat/więcej niż etat	N	16	41	33	16
		%	76,2%	80,4%	91,7%	80,0%
	Praca najemna - niepełny wymiar	N	0	2	1	0
		%	0,0%	3,9%	2,8%	0,0%
	Praca najemna - umowa- zlecenia	N	5	4	2	0
		%	23,8%	7,8%	5,6%	0,0%
	Własna działalność gosp. jako pracodawca	N	0	1	4	1
		%	0,0%	2,0%	11,1%	5,0%
	Własna działalność gosp. jednoosobowa lub ze wspólnikiem	N	0	3	5	0
		%	0,0%	5,9%	13,9%	0,0%
	Praca za granicą	N	2	4	5	0
		%	9,5%	7,8%	13,9%	0,0%
	Praca w charakterze wolontariusza	N	0	1	2	0
		%	0,0%	2,0%	5,6%	0,0%
	Praca bez formalnej umowy ("na czarno")	N	3	1	0	0
		%	14,3%	2,0%	0,0%	0,0%
	Praca dorywcza, sezonowa	N	3	4	0	0
		%	14,3%	7,8%	0,0%	0,0%
	Urlop wychowawczy/ urlop macierzyński	N	1	1	2	3
		%	4,8%	2,0%	5,6%	15,0%
Bezrobotny/a i poszukuje pracy	N	0	2	1	2	
	%	0,0%	3,9%	2,8%	10,0%	
Bezrobotny, ale nie poszukuje pracy	N	-	-	-	-	
	%	-	-	-	-	
Jestem na rencie	N	0	0	0	1	
	%	0,0%	0,0%	0,0%	5,0%	
Nadal się uczę/studiuje	N	6	6	4	2	
	%	28,6%	11,8%	11,1%	10,0%	
Nie pracuję/zajmuję się domem	N	0	2	1	3	
	%	0,0%	3,9%	2,8%	15,0%	

Przedstawiony w tabeli 34, wysoki poziom zatrudnienia pełnoetatowego absolwentów, odniesiony został do podziału na grupy kierunków studiów. Dotychczas zrealizowane analizy poświęcone rynkowi pracy sugerują, że najbardziej korzystną sytuacją na nim cieszą się specjaliści z zakresu nauk ścisłych i technicznych. Aktualne dane potwierdzają dotychczasowe ustalenia, bowiem absolwenci UZ o takim profilu zatrudnieni są pełnoetatowo w 91,7% w odniesieniu do badanej populacji. Dla pozostałych grup kierunków wariant ten występuje nieco mniej powszechnie: dla kierunków nowych jest to 81,0%, dla kierunków społecznych 80,4%, a dla kierunków artystycznych i humanistycznych 76,2%. Rzecz jasna, we wszystkich opisanych grupach trudno zakładać całkowitą zgodność zatrudnienia z posiadanymi kwalifikacjami, jednakże uzyskane wyniki stanowią korzystną rekomendację zarówno dla samych absolwentów, jak i Uniwersytetu.

Potwierdzona została także tendencja, godnie z którą świadczenie pracy w formie umów-zleceń najbardziej rozpowszechnione jest wśród specjalistów z kierunków artystycznych i humanistycznych, wśród których blisko co czwarta osoba deklaruje taką aktywność (23,8%). Także praca dorywcza, sezonowa oraz wariant pracy niezalegalizowanej pojawiają się tu dostrzegalnie częściej (po 14,3%), niż wśród przedstawicieli pozostałych kierunków.

Tabela 36. Aktywność zawodowa – stan w trakcie badania a typ studiów

		Typ studiów		
		I-go stopnia	II-go stopnia	
Bieżąca aktywność zawodowa	Praca najemna - pełny etat/więcej niż etat/własna działalność dziś	N	43	63
		%	78,2	86,3
	Praca najemna - niepełny wymiar	N	3	0
		%	5,5	0,0
	Praca najemna - umowa-zlecenia	N	4	7
		%	7,3	9,6
	Własna działalność gosp. jako pracodawca	N	1	5
		%	1,8	6,8
	Własna działalność gosp. jednoosobowa lub ze wspólnikiem	N	2	6
		%	3,6	8,2
	Praca za granicą	N	5	6
		%	9,1	8,2
	Praca w charakterze wolontariusza	N	0	3
		%	0,0	4,1
	Praca bez formalnej umowy ("na czarno")	N	2	2
		%	3,6	2,7
Praca dorywcza, sezonowa	N	4	3	
	%	7,3	4,1	
Urlop wychowawczy/ urlop macierzyński	N	5	2	
	%	9,1	2,7	
	Bezrobotny/a i poszukuje pracy	N	3	2

		%	5,5	2,7
	Bezrobotny, ale nie poszukuje pracy	N	-	-
		%	-	-
	Jestem na rencie	N	1	0
		%	1,8	0,0
	Nadal się uczę/studiuje	N	8	10
		%	14,5	13,7
	Nie pracuję/zajmuję się domem	N	4	2
		%	7,3	2,7

W świetle dotychczasowych ustaleń warto sprawdzić, w jaki sposób ukończenie studiów magisterskich wpływa na możliwość pełnoetatowego zatrudnienia, w porównaniu z ukończeniem studiów licencjackich. Tabela 36 ujawnia, że kończący studia licencjackie znajdują pełnoetatowe zatrudnienie w 78,2%, podczas gdy absolwenci studiów magisterskich już w 86,3%. Rola wyższego wykształcenia zostaje więc jednoznacznie udokumentowana. W jeszcze większym stopniu przewaga studiów magisterskich udokumentowana została w zakresie aktywności zawodowej osób prowadzących własną firmę: stanowią oni 8,2% tej kategorii, podczas gdy dla licencjatów sięga on 3,6%. Także dla wariantu bardziej ambitnego, oznaczającego bycie pracodawcą dla innych osób, uwidoczniła się ta przewaga (odpowiednio: 6,8% i 1,8%). Co znamienne, stopień ukończonych studiów nie wpływa na możliwość podjęcia pracy za granicą, być może z powodu mniejszej szansy na świadczenie tam pracy zgodnej ze zdobytym wykształceniem.

Tabela 37. Aktywność zawodowa – moment realizacji badania a wydział

		Wydział										
		WA	WB AIŚ	WE Z	WF IA	WH	WI EA	W MI E	W M	WN B	WP PS	
Bieżąca aktywność zawodowa	Praca najemna - pełny etat/więcej niż etat	N	3	10	27	1	14	7	2	14	5	23
		%	75,0	90,9	77,1	100,0	77,8	87,5	100,0	87,5	71,4	88,5
	Praca najemna - niepełny wymiar	N	0	1	2	0	0	0	0	0	0	0
		%	0,0	9,1	5,7	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
	Praca najemna - umowa-zlecenia	N	1	0	2	0	4	2	0	0	0	2
		%	25,0	0,0	5,7	0,0	22,2	25,0	0,0	0,0	0,0	7,7
	Własna działalność gosp. jako pracodawca	N	0	2	1	0	0	0	0	2	0	1
		%	0,0	18,2	2,9	0,0	0,0	0,0	0,0	12,5	0,0	3,8
	Własna działalność gosp. jednoosobowa lub ze wspólnikiem	N	0	2	1	0	0	1	0	2	0	2
		%	0,0	18,2	2,9	0,0	0,0	12,5	0,0	12,5	0,0	7,7
	Praca za granicą	N	0	1	2	0	2	1	0	3	0	2
		%	0,0	9,1	5,7	0,0	11,1	12,5	0,0	18,8	0,0	7,7
	Praca w charakterze wolontariusza	N	0	0	0	0	0	0	0	2	0	1
		%	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	12,5	0,0	3,8
	Praca bez formalnej umowy ("na czarno")	N	1	0	1	0	2	0	0	0	0	0
		%	25,0	0,0	2,9	0,0	11,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Praca dorywcza, sezonowa	N	1	0	3	0	2	0	0	0	0	1	
	%	25,0	0,0	8,6	0,0	11,1	0,0	0,0	0,0	0,0	3,8	
	N	0	0	0	0	1	0	0	3	1	2	

Urlop wychowawczy / urlop macierzyński	%	0,0	0,0	0,0	0,0	5,6	0,0	0,0	18,8	14,3	7,7
Bezrobotny/a i poszukuje pracy	N	0	0	1	0	0	0	0	1	2	1
	%	0,0	0,0	2,9	0,0	0,0	0,0	0,0	6,3	28,6	3,8
Bezrobotny, ale nie poszukuje pracy	N	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	%	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Jestem na rencie	N	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1
	%	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	3,8
Nadal się uczę/studiuje	N	1	0	4	0	5	1	0	2	2	3
	%	25,0	0,0	11,4	0,0	27,8	12,5	0,0	12,5	28,6	11,5
Nie pracuję/zajmuję się domem	N	0	0	2	0	0	0	0	2	2	0
	%	0,0	0,0	5,7	0,0	0,0	0,0	0,0	12,5	28,6	0,0

Zaznaczono wcześniej, że świadczenie pracy pełnoetatowej stanowi optymalną, najbardziej wiarygodną rekomendację pracy wydziałów UZ, odpowiedzialnych za przygotowanie wysokokwalifikowanych fachowców na rynku pracy. Tabela 37 zawiera aktualne dane dotyczące zatrudnienia absolwentów UZ. Podobnie, jak w omówieniu wcześniejszych zestawień, najbardziej korzystną sytuacją dysponują absolwenci Wydziału Budownictwa, Architektury i Inżynierii Środowiska, spośród których dziewięciu na dziesięciu dysponuje pełnoetatowym zatrudnieniem (90,9%). Jest jednocześnie interesujące, że na drugim miejscu pod tym względem ulokowali się absolwenci Wydziału Pedagogiki, Psychologii i Socjologii (88,5%), a tuż za nimi byli studenci Wydziału Mechanicznego (87,5%). Kolejny raz potwierdzone zostało przekonanie o wartości rynkowej kwalifikacji z zakresu nauk ścisłych, jednakże dane wskazują, iż także specjaliści z zakresu nauk społecznych potrafią sobie dobrze radzić w kwestii zatrudnienia. Nadal jednak trzeba zaznaczyć, że omawiane wartości dotyczą faktu zatrudnienia jako takiego, tym samym trudno wyrokować, na ile ukończenie studiów wyższych stanowiło warunek zatrudnienia.

3.2. Kryteria decydujące o zatrudnieniu

Tabela 38 ujawnia pewne zależności zasygnalizowane we wcześniejszym akapicie. Badane osoby poproszono o ustalenie, które z czynników zawartych w tabeli miały wpływ na ich

aktualne zatrudnienie? Do rozstrzygnięcia tej kwestii przedstawiono im trzynaście czynników. Spośród nich jedynie dwa (forma prawna uczelni: prywatna/publiczna oraz prestiż ukończonej uczelni) ocenione zostały jako oddziałujące w niewielkim stopniu na szanse zatrudnienia przez wypowiadających się (odpowiednio: 5,4% i 4,7%), podczas gdy pozostałe uznane zostały za dostrzegalne determinanty zatrudnienia.

Tabela 38. Kryteria decydujące o zatrudnieniu

	N	%
Kryteria		
Posiadanie dyplomu studiów wyższych	82	63,6
Forma prawna uczelni: publiczna/niepubliczna	7	5,4
Rodzaj uczelni: uniwersytet/uczelnia zawodowa	20	15,5
Prestiż ukończonej uczelni - UZ	6	4,7
Kierunek studiów	77	59,7
Ocena na dyplomie	25	19,4
Wcześniejszy kontakt z praktyką	67	51,9
Doświadczenie zdobyte za granicą (edukacja/praca)	17	13,2
Znajomość języków obcych	53	41,1
Umiejętności informatyczne	54	41,9
Rekomendacje osób trzecich	50	38,8
Cechy osobowości i charakteru	109	84,5
Wyniki testu kompetencji	39	30,2

Przedstawione zestawienie zawiera istotną i wymagającą komentarza cechę: bezapelacyjnie najważniejszy czynnik, wskazywany przez ośmiu na dziesięciu wypowiadających się, ma zasadniczo „pozamerytoryczny” charakter – są nim cechy osobowości i charakteru (84,5%). Trzeba przypomnieć, że w poprzednich edycjach badania czynnik ten, jakkolwiek dostrzegany przez badane osoby, nigdy dotąd nie zdobył tak wysokiej popularności. Tymczasem w myśl aktualnych przekonań badanych osób, pożądane przez pracodawców, indywidualne nastawienie do pracy (domyślnie: silna motywacja, konsekwencja, odporność na stres, umiejętność osiągania celów i umiejętność pracy zespołowej) stanowi czynnik podstawowy w sytuacji ubiegania się o zatrudnienie. Jest prawdopodobne, że myślenie tego typu odzwierciedla rozpowszechnienie się procedur testowych w sytuacji kwalifikowania kandydatów do pracy w większych firmach przez działy HR. Ponadto, blisko co trzecia osoba wskazuje, że istotnym czynnikiem ułatwiającym zatrudnienie są (domyślnie – korzystne) wyniki testu kompetencji zawodowych, będącego kryterium wyłaniającym najlepiej przygotowanych do pracy kandydatów.

Trzeba podkreślić, że blisko dwie trzecie kończących studia uznało posiadanie dyplomu studiów wyższych za ważne kryterium umożliwiające im zatrudnienie (63,6%). Tym samym można przypuszczać, że dla pozostałej części wypowiadających się wykonywana praca niekoniecznie wiąże się ze zdobytymi podczas studiów kwalifikacjami. Trzeba jednocześnie zaznaczyć, że dysproporcja pomiędzy uzyskanym wykształceniem a cechami wykonywanej

pracy bywa w części sytuacji zawodowych efektem nie tyle braku szans na zatrudnienie, ile stanowi rezultat świadomie podjętej decyzji. Jest tak choćby wówczas, gdy absolwent uczelni świadomie rezygnuje z poszukiwania pracy zgodnej ze zdobytymi kwalifikacjami, decydując się na inny typ kariery, opartej na kontynuacji tradycji rodzinnych, przejściu firmy (zazwyczaj niewielkiej) od rodzica, choć katalog motywacji i uzasadnień takiej decyzji może być rozbudowany.

Trzecim z czynników uznawanych za istotne w sytuacji poszukiwania zatrudnienia jest wybór odpowiedniego kierunku studiów (59,7%). Uzasadnienie jego roli nie wymaga komentarza, bowiem związek między rodzajem wykształcenia a zapotrzebowaniem rynku pracy na specjalistów o określonych kwalifikacjach jest oczywisty.

Dodatkowym czynnikiem, wskazywanym przez zatrudnionych absolwentów, jest wcześniejszy kontakt z praktyką zawodową, wskazywany przez ponad co drugą osobę (51,9%). Tego typu przekonanie ponownie odzwierciedla nastawienie osób rekrutujących pracowników, które poszukują osób nie tylko z dyplomem i wiedzą teoretyczną, lecz w znacznym stopniu osób praktycznie przygotowanych do swej pracy.

Kolejnymi przejawami pragmatyzmu w ocenie roli czynników wspomagających optymalne zatrudnienie są wskazania na umiejętności informatyczne (41,9%), oraz znajomość języków obcych (41,1%). Można przypuszczać tu, że obie umiejętności mogą być pomocne w szerokim zakresie zatrudnienia, a więc wykraczają poza wąsko rozumianą specjalizację w informatyce, czy też znajomość języka obcego jako celu samego w sobie, czego można oczekiwać od absolwentów różnych filologii.

W tabeli uwzględniono także czynnik, którego obecność można uznać za niepokojącą, choć sformułowanie jego treści nie zakłada tego implicite. Chodzi o „rekomendacje osób trzecich”, jako czynnik decydujący (przynajmniej – współdecydujący) w nieformalny sposób o zatrudnieniu. Neutralna treść sformułowania zachęciła do wypowiedzi się do ujawnienia takich sytuacji, które wskazało blisko czterech na dziesięciu wypowiedziących się (38,8%). Dane sygnalizują więc pojawianie się sytuacji, w których mimo utrzymywania się korzystnego stanu gospodarki, która rozwijając się wchłania nowe kategorie pracowników, jednakże mimo tego zapotrzebowania utrzymują się wcześniejsze tendencje do pozamerytorycznego (opartego na protekcji) zatrudnienia wybranych osób. Do pełnej weryfikacji tego stanu konieczne będą jednak pogłębione analizy.

Tabela 39. Kryteria decydujące o zatrudnieniu a kierunek studiów

		Kierunek				
		społeczne	ściśle i techniczne	nowe	artystyczno-humanistyczne	
Kryteria	Posiadanie dyplomu studiów wyższych	N	14	31	25	12
		%	63,6	59,6	69,4	63,2
	Forma prawna uczelni: publiczna/niepubliczna	N	2	0	2	3
		%	9,1	0,0	5,6	15,8
	Rodzaj uczelni: uniwersytet/uczelnia zawodowa	N	3	3	8	6
		%	13,6	5,8	22,2	31,6
	Prestż ukończonej uczelni - UZ	N	0	2	2	2
		%	0,0	3,8	5,6	10,5
	Kierunek studiów	N	13	26	29	9
		%	59,1	50,0	80,6	47,4
	Ocena na dyplomie	N	4	9	9	3
		%	18,2	17,3	25,0	15,8
	Wcześniejszy kontakt z praktyką	N	11	24	20	12
		%	50,0	46,2	55,6	63,2
	Doświadczenie zdobyte za granicą (edukacja/praca)	N	2	5	7	3
		%	9,1	9,6	19,4	15,8
	Znajomość języków obcych	N	12	16	16	9
		%	54,5	30,8	44,4	47,4
	Umiejętności informatyczne	N	10	18	18	8
		%	45,5	34,6	50,0	42,1
	Rekomendacje osób trzecich	N	11	21	13	5
		%	50,0	40,4	36,1	26,3
	Cechy osobowości i charakteru	N	17	45	32	15
		%	77,3	86,5	88,9	78,9
	Wyniki testu kompetencji	N	6	12	13	8
		%	27,3	23,1	36,1	42,1

Jeśli przyjąć, że dyplom uniwersytetu stanowi warunek sytuacji zatrudnienia, sugeruje to tym samym istnienie zgodności wykonywanej pracy z uzyskanym wykształceniem. Można założyć, że wśród omawianych w raporcie kierunków istnieje pewne zróżnicowanie tego wpływu. Wbrew oczekiwaniom, zawarte w tabeli 39 wyniki ujawniają z jednej strony niezbyt duży zakres zróżnicowania wielkości odsetków w tym zakresie, z drugiej jednocześnie wymagają dodatkowej interpretacji. Najczęściej przekonanie o wskazanej relacji formułują absolwenci kierunków nowych, wskazał na nią bowiem co siódmy z dziesięciu wypowiedzających się z tej kategorii (69,4%). Jeśli poszukiwać interpretacji tego faktu, stanowić on może konsekwencję poszukiwania przez pracodawców szczególnie absolwentów kierunków nowych, stanowiących odpowiedź na potrzeby rynku pracy. Na drugim miejscu na posiadanie dyplomu studiów wyższych jako warunku zatrudnienia wskazują najczęściej absolwenci kierunków społecznych (63,6%) oraz kierunków artystycznych i humanistycznych (63,2%). W tej sytuacji zaskakujący staje się fakt, że na posiadanie dyplomu jako czynnika zatrudnienia wskazuje jedynie 59,6% specjalistów po kierunkach ścisłych i technicznych, jednakże różnice procentowe pomiędzy omawianymi kategoriami są niewielkie.

Być może, uwzględnienie roli kierunku studiów, jako czynnika silnie powiązanego z posiadaniem dyplomu rzuci pewne światło na wskazane wyżej niejasności. Ponownie, rangę ukończonego kierunku (a więc sprecyzowanych dzięki temu kwalifikacji) podkreślili zwłaszcza absolwenci kierunków nowych (80,6%), a następnie kierunków społecznych (59,1%), co potwierdza wyżej przedstawioną hierarchię. Jest ponownie zastawiające, że jedynie co drugi ze specjalistów z zakresu nauk ścisłych i technicznych dostrzegł omawianą relację (50,0%).

Reasumując uzyskane, przedstawione w tabeli 39 wyniki, być może stanowią efekt niewielkiej liczebności próby, stąd też wnioskowanie na ich podstawie może nie być prawomocne. Z drugiej strony, ujawniać mogą zajście nowych tendencji i zjawisk, które potwierdzone zostaną mogą w dalszych analizach.

Tabela 40. Kryteria decydujące o zatrudnieniu a typ studiów

			Typ studiów	
			I-go stopnia	II-go stopnia
Kryteria	Posiadanie dyplomu studiów wyższych	N	36	46
		%	63,2	63,9
	Forma prawna uczelni: publiczna/niepubliczna	N	2	5
		%	3,5	6,9
	Rodzaj uczelni: uniwersytet/uczelnia zawodowa	N	8	12
		%	14,0	16,7
	Prestiż ukończonej uczelni - UZ	N	4	2
		%	7,0	2,8
	Kierunek studiów	N	36	41
		%	63,2	56,9
	Ocena na dyplomie	N	9	16
		%	15,8	22,2
	Wcześniejszy kontakt z praktyką	N	30	37
		%	52,6	51,4
	Doświadczenie zdobyte za granicą (edukacja/praca)	N	7	10
		%	12,3	13,9
	Znajomość języków obcych	N	26	27
		%	45,6	37,5
	Umiejętności informatyczne	N	25	29
		%	43,9	40,3
	Rekomendacje osób trzecich	N	27	23
		%	47,4	31,9
	Cechy osobowości i charakteru	N	48	61
		%	84,2	84,7
Wyniki testu kompetencji	N	14	25	
	%	24,6	34,7	

Tabela 41. Kryteria zatrudnienia a wydział

			Wydział									
			WA	WBA IŚ	WE Z	WFI A	WH	WIE A	WM IE	WM	WN B	WP PS
Kryteria zatrudnienia	Posiadanie dyplomu studiów wyższych	N	2	5	20	1	12	6	3	10	3	20
		%	50,0	50,0	54,1	100,0	63,2	75,0	100,0	66,7	60,0	74,1
	Forma prawna uczelni: publiczna/niepubliczna	N	0	1	2	0	2	0	0	1	0	1
		%	0,0	10,0	5,4	0,0	10,5	0,0	0,0	6,7	0,0	3,7
	Rodzaj uczelni: uniwersytet/uczelnia zawodowa	N	1	2	3	1	2	1	1	4	1	4
		%	25,0	20,0	8,1	100,0	10,5	12,5	33,3	26,7	20,0	14,8
	Prestż ukończonej uczelni - UZ	N	0	1	1	0	0	0	1	0	0	3
		%	0,0	10,0	2,7	0,0	0,0	0,0	33,3	0,0	0,0	11,1
	Kierunek studiów	N	1	5	17	1	12	8	3	12	2	16
		%	25,0	50,0	45,9	100,0	63,2	100,0	100,0	80,0	40,0	59,3
	Ocena na dyplomie	N	0	1	2	0	4	3	1	5	1	8
		%	0,0	10,0	5,4	0,0	21,1	37,5	33,3	33,3	20,0	29,6
	Wcześniejszy kontakt z praktyką	N	2	9	19	1	9	3	2	5	3	14
		%	50,0	90,0	51,4	100,0	47,4	37,5	66,7	33,3	60,0	51,9
	Doświadczenie zdobyte za granicą (edukacja/praca)	N	0	3	4	0	2	1	0	3	1	3
		%	0,0	30,0	10,8	0,0	10,5	12,5	0,0	20,0	20,0	11,1
	Znajomość języków obcych	N	1	3	13	1	11	4	1	7	3	9
		%	25,0	30,0	35,1	100,0	57,9	50,0	33,3	46,7	60,0	33,3
	Umiejętności informatyczne	N	1	4	16	0	9	8	1	5	3	7
		%	25,0	40,0	43,2	0,0	47,4	100,0	33,3	33,3	60,0	25,9
Rekomendacje osób trzecich	N	3	5	13	0	8	3	0	5	1	12	
	%	75,0	50,0	35,1	0,0	42,1	37,5	0,0	33,3	20,0	44,4	
Cechy osobowości i charakteru	N	3	10	31	1	15	5	3	15	4	22	
	%	75,0	100,0	83,8	100,0	78,9	62,5	100,0	100,0	80,0	81,5	
Wyniki testu kompetencji	N	2	3	11	0	4	4	0	6	2	7	
	%	50,0	30,0	29,7	0,0	21,1	50,0	0,0	40,0	40,0	25,9	

Warto zwrócić uwagę na uwarunkowania związane z przynależnością wydziałową dotychczasowych studentów, jako czynniki spodziewanych przez nich kryteriów zatrudnienia.

Tabela 40 ujawniła, które z czynników uznane zostały za najbardziej doniosłe przez absolwentów. Główną rolę, co może wydać się w pierwszej chwili zaskakujące, wśród nich odgrywają czynniki osobowości. Ich rolą jest umiejętne dopasowanie potencjału jednostki do często zmieniających się warunków zatrudnienia, nowych sytuacji i zmiennych oczekiwań ze strony pracodawców. Tego rodzaju przekonania cechują wszystkich (!) absolwentów Wydziału Budownictwa, Architektury i Inżynierii Środowiska oraz Wydziału Mechanicznego (po 100,0%), a ponadto w nieco mniejszym stopniu, absolwentów Wydziału Pedagogiki, Psychologii i Socjologii (81,5%) oraz Wydziału Ekonomii i Zarządzania (83,8%). Jest pewnym zaskoczeniem, że przekonanie to dotyczy zwłaszcza specjalistów o charakterze technicznym, pracującym w środowiskach o wysokim poziomie formalizacji i standaryzacji zadań. Mogłoby się więc wydawać, że w pracy tego typu kontakty międzyludzkie, w których ujawniają się cechy charakteru i osobowości, odgrywać mogą mniejsze znaczenie. Uzyskany wynik przeczy takiej interpretacji, co stanowić powinno bodziec do dalszych, pogłębionych analiz tego zagadnienia.

Drugi z uznanych za ważne czynników stanowi dyplom uczelni wyższej, stanowiący formalne potwierdzenie posiadanych kwalifikacji. Można uznać, że czynnik ten stanowi niepotrzebną, formalną barierę zatrudnienia – zwłaszcza w czasach, gdy od pracowników oczekuje się pełnej, realnej kompetencji wyrażającej się profesjonalną realizacją zadań zawodowych. Z drugiej jednak strony, dyplom stanowi też pewien typ blokady uniemożliwiającej zatrudnienie osobom niedysponującym wykształceniem akademickim. Nie rozstrzygając powyżej wątpliwości, na rolę dyplomu jako czynnika umożliwiającego znalezienie pracy zwracali uwagę zwłaszcza absolwenci Wydziału Pedagogiki, Psychologii i Socjologii (74,1%) i Wydziału Humanistycznego (63,2%) a więc specjaliści dysponujący „nietechnicznym”, trudnym do oszacowania podczas jednej rozmowy kwalifikacyjnej potencjałem.

Wreszcie za ważny czynnik umożliwiający zatrudnienie uznano posiadanie praktycznych umiejętności, stanowiących efekt wcześniejszej praktyki zawodowej. Zgodnie z realiami rynkowych wymagań, ten aspekt powinien podkreślany być niezależnie od specjalizacji zawodowej, czy przynależności wydziałowej. Tabela ukazuje jednak jego dostrzegalne zróżnicowanie. W największym stopniu podkreślali te czynniki absolwenci Wydziału Budownictwa, Architektury i Inżynierii Środowiska (90,0%), a wśród osób z pozostałych wydziałów ocena taka była dostrzegalnie mniej popularna (Wydział Pedagogiki, Psychologii i Socjologii 51,9%, Wydział Ekonomii i Zarządzania 51,4%).

3.3. Pierwsza praca

Okres, w którym inicjowane zostają poszukiwania pracy, stanowi wskaźnik starań o optymalną alokację na rynku pracy. Nie jest więc zaskoczeniem, że osoby kończące studia podejmują pewne działania służące znalezieniu pracodawcy w czasie przed uzyskaniem dyplomu. Uzyskane wyniki, w zestawieniu z pochodzącymi z poprzednich raportów wskazują na znaczny poziom racjonalności osób kończących studia.

Tabela 42. Czas poszukiwania pierwszej pracy po dyplomie

		N	%
Czas poszukiwania pierwszej pracy	Wcześniej niż 6 miesięcy przed obroną dyplomu	31	23,5
	Do 6 miesięcy przed obroną dyplomu	33	25,0
	Później niż 6 miesięcy po otrzymaniu dyplomu	20	15,2
	Nie poszukiwałem(am) pracy, bo już pracowałem(am)	41	31,1

Blisko połowa z nich poszukiwała pracy nawet wcześniej, niż sześć miesięcy przed obroną dyplomu (23,5%), podczas gdy kolejna część robiła to przynajmniej sześć miesięcy przed obroną (25,0%). W efekcie, zaledwie 15,2% wypowiedających się poszukiwało pracodawcy po otrzymaniu dyplomu.

Tabela 43. Czas poszukiwania pierwszej pracy po dyplomie a kierunek studiów

			Kierunek			
			artystyczno-humanistyczne	społeczne	ściśle i techniczne	nowe
Czas poszukiwania pierwszej pracy	Wcześniej niż 6 miesięcy przed obroną dyplomu	N	9	12	10	2
		%	40,9	23,1	27,0	9,1
	Do 6 miesięcy przed obroną dyplomu	N	2	9	5	4
		%	9,1	17,3	13,5	18,2
	Później niż 6 miesięcy po otrzymaniu dyplomu	N	9	12	10	2
		%	40,9	23,1	27,0	9,1
	Nie poszukiwałem(am) pracy, bo już pracowałem(am)	N	6	13	16	7
		%	27,3	25,0	43,2	31,8

Nietrudno założyć, że poszukiwania pracodawcy najwcześniej inicjować będą absolwenci tych kierunków, których kwalifikacje zawodowe będą relatywnie mniej atrakcyjne od innych, w efekcie znalezienie satysfakcjonującego zajęcia będzie dla nich potencjalnie trudniejsze. Jeśli przyjąć ten tok myślenia, nie zaskakuje ze czterech na dziesięciu absolwentów kierunków artystycznych i humanistycznych poszukiwało pracy wcześniej niż sześć miesięcy przed uzyskaniem dyplomu (40,9%). Jest jednocześnie istotne, że odsetek absolwentów z kierunków nowych był w tej kategorii najniższy, wynosząc 9,1%. Pozwala to ostrożnie wnioskować, że nie obawiają się oni braku zatrudnienia. Wśród absolwentów nauk ścisłych i technicznych odsetek najwcześniej poszukujących pracy sięgał co czwartej osoby (27,0%), podobnie jak wśród absolwentów nauk społecznych (23,1%), u których był nieznacznie niższy. Dla kierunków nowych odsetek ten sięga prawie co trzeciej osoby (31,8%), a dla studentów kierunków artystycznych i humanistycznych (27,3%).

Warto odnieść się do informacji o osobach aktywnych zawodowo podczas studiów. W największym stopniu, bowiem prawie połowy składu, dotyczy to studentów nauk ścisłych i

technicznych (43,2%), a dalej kolejno: studentów kierunków nowych (31,8%), artystycznych i humanistycznych (27,3%) i co czwartego studenta nauk społecznych (25,0%).

Tabela 44. Czas poszukiwania pierwszej pracy po dyplomie a wydział

			Wydział									
			W A	WBAI Ś	WE Z	WF IA	WH	WI EA	W MI E	W M	WN B	WP PS
Czas poszukiwania pierwszej pracy	Wcześniej niż 6 miesięcy przed obroną dyplomu	N	2	3	7	0	7	2	1	4	2	5
		%	50,0	27,3	18,9	0,0	36,8	25,0	33,3	25,0	28,6	19,2
	Do 6 miesięcy przed obroną dyplomu	N	0	2	8	0	2	1	1	2	1	3
		%	0,0	18,2	21,6	0,0	10,5	12,5	33,3	12,5	14,3	11,5
	Później niż 6 miesięcy po otrzymaniu dyplomu	N	2	0	10	1	1	2	0	2	3	10
		%	50,0	0,0	27,0	100,0	5,3	25,0	0,0	12,5	42,9	38,5
	Nie poszukiwałem(am) pracy, bo już pracowałem(am)	N	0	6	11	0	7	3	1	7	1	5
		%	0,0	54,5	29,7	0,0	36,8	37,5	33,3	43,8	14,3	19,2

Tabela 45. Czas poszukiwania pierwszej pracy po dyplomie a typ studiów

			Typ studiów	
			I-go stopnia	II-go stopnia
Czas poszukiwania pierwszej pracy	Wcześniej niż 6 miesięcy przed obroną dyplomu	N	18	15
		%	31,0	20,3
	Do 6 miesięcy przed obroną dyplomu	N	12	8
		%	20,7	10,8
	Później niż 6 miesięcy po otrzymaniu dyplomu	N	15	16
		%	25,9	21,6
	Nie poszukiwałem(am) pracy, bo już pracowałem(am)	N	9	32
		%	15,5	43,2

Zróznicowanie czasu poszukiwania pierwszej pracy ujawnia dostrzeżone wcześniej prawidłowości, zwłaszcza gdy za kryterium różnicujące przyjąć typ studiów. Zgodnie z powszechnymi ustaleniami z dotychczas realizowanych badań, studia pierwszego stopnia nie zapewniają na ogół absolwentom korzystnej sytuacji na rynku pracy. Stąd też nie zaskakuje, że ich absolwenci zdecydowanie powszechniej rozpoczynają poszukiwania pracodawcy w

porównaniu z absolwentami studiów magisterskich. Dla okresu wcześniejszego, niż sześć miesięcy przed obroną dyplomu odsetki te wynoszą odpowiednio: 31,0% i 20,3%, a dla okresu do sześciu miesięcy przed obroną dyplomu odpowiednio: 20,7% i 10,8%.

Drugą, szczególnie istotną różnicę pomiędzy omawianymi rodzajami studiów stanowi fakt, że o ile odsetek osób aktywnych zawodowo na studiach licencjackich wynosi 15,5%, to dla studiów drugiego stopnia sięga on wartości blisko trzykrotnie wyższej (43,2%).

Dotychczasowe ustalenia dotyczące podejmowanych podczas studiów strategii poszukiwania zatrudnienia pozwalają mówić o wysokim poziomie racjonalności absolwentów UZ, przejawiającym się odpowiednio wczesnym poszukiwaniem korzystnych ofert pracy. Można ponownie stwierdzić, że w porównaniu z wynikami osiągniętymi w poprzednich raportach, obecnych absolwentów cechuje zwiększony poziom myślenia prospektywnego, dotyczący „wyprzedzającego” poszukiwania zatrudnienia.

Tabela 46. Pierwsza praca

		N	%
Moment znalezienia pierwszej pracy	praca podjęta przed uzyskaniem dyplomu	4	3,0
	praca "zarezerwowana" przed uzyskaniem dyplomu	78	58,6
	praca znaleziona do 3 mcy po uzyskaniu dyplomu	6	4,5
	4-6 mcy po dyplomie	20	15,0
	7-12 mcy po dyplomie	12	9,0
	powyżej roku po dyplomie	6	4,5
	nie dotyczy, jeszcze nie pracuję	7	5,3

Wspomniana aktywność, polegająca na poszukiwaniu optymalnego pracodawcy już w trakcie trwania studiów, stanowi działanie o wysokim poziomie skuteczności. Bowiem pracę przed uzyskaniem dyplomu podjęło zaledwie 3% wypowiedających się, co pozwala przypuszczać, że taki wariant nie stanowił ich celu. Jednocześnie aż sześciu na dziesięciu wypowiedających się potwierdziło, że ich starania związane z poszukiwaniem zatrudnienia umożliwiły osiągnięcie tego celu w postaci „zarezerwowania” pracy do momentu ukończenia studiów (58,6%). Poza tą kategorią, najbardziej liczny odsetek osób znalazł zatrudnienie w okresie 4-6 miesięcy po uzyskaniu dyplomu. Kolejne kategorie trafiły na rynek pracy w późniejszych okresach, przy czym po roku od zakończenia studiów dotyczyło to jedynie 4,5% wypowiedających się.

Tabela 47. Pierwsza praca a kierunek studiów

		Kierunek				
		artystyczn o- humanisty czne	społeczne	ściśle i techniczne	nowe	
Moment znalezienia pierwszej pracy	praca podjęta przed uzyskaniem dyplomu	N	1	3	1	2
		%	4,5	5,8	2,7	9,1
	praca "zarezerwowana" przed uzyskaniem dyplomu	N	13	29	26	10
		%	59,1	55,8	70,3	45,5
	praca znaleziona do 3 mcy po uzyskaniu dyplomu	N	1	0	4	1
		%	4,5	0,0	10,8	4,5
	4-6 mcy po dyplomie	N	5	8	5	2
		%	22,7	15,4	13,5	9,1
	7-12 mcy po dyplomie	N	0	8	1	3
		%	0,0	15,4	2,7	13,6
	powyżej roku po dyplomie	N	2	3	0	1
		%	9,1	5,8	0,0	4,5
	nie dotyczy, jeszcze nie pracuję ¹⁰	N	1	3	1	2
		%	4,5	5,8	2,7	9,1

Dane z tabeli 47 częściowo umożliwiają odpowiedź na wcześniej postawione pytania, w tym dotyczące podejmowanych przez studentów kończących studia strategii poszukiwania pracy. Ważna w tym kontekście pamiętać, że podjęcie starań związanych z poszukiwaniem zatrudnienia nie musi oznaczać osiągnięcia tego celu. Mówiąc bezpośrednio: dla działania rynku pracy istotne są w mniejszym stopniu strategie poszukiwania pracy jako takie, a ważniejszy jest ich efekt w postaci zatrudnienia. Stąd też nie budzi żadnych wątpliwości fakt, że pracę przed uzyskaniem dyplomu zdobywają najczęściej przyszli absolwenci kierunków technicznych i ścisłych (70,3%), a w dalszej kolejności: kończący kierunki artystyczne i humanistyczne (59,1%), społeczne (55,8%), wreszcie kierunki nowe (47,8%). Wśród osób potrafiących „zarezerwować” sobie pracę przed dyplomem również na pierwszym miejscu znajdują się przedstawiciele kierunków technicznych i ścisłych (10,8%), co kolejny raz dokumentuje ich optymalną sytuację na rynku pracy.

¹⁰ Ten wariant odpowiedzi odnosić się może także do osób, które nie są aktywne zawodowo, bowiem trafiły na studia drugiego stopnia.

Tabela 48. Pierwsza praca a wydział

			Wydział									
			W A	WBA IŚ	WE Z	WF IA	WH	WI EA	WM IE	WM	WN B	WP PS
Moment znalezienia pierwszej pracy	praca podjęta przed uzyskaniem dyplomu	N	0	0	1	0	0	0	0	1	2	0
		%	0,0	0,0	2,7	0,0	0,0	0,0	0,0	6,3	28,6	0,0
	praca "zarezerwowana" przed uzyskaniem dyplomu	N	2	9	24	0	12	6	1	12	2	10
		%	50,0	81,8	64,9	0,0	63,2	75,0	33,3	75,0	28,6	37,0
	praca znaleziona do 3 mcy po uzyskaniu dyplomu	N	0	1	0	0	1	0	2	0	0	2
		%	0,0	9,1	0,0	0,0	5,3	0,0	66,7	0,0	0,0	7,4
	4-6 mcy po dyplomie	N	1	1	4	0	4	2	0	2	0	6
		%	25,0	9,1	10,8	0,0	21,1	25,0	0,0	12,5	0,0	22,2
	7-12 mcy po dyplomie	N	0	0	4	1	0	0	0	0	2	5
		%	0,0	0,0	10,8	100,0	0,0	0,0	0,0	0,0	28,6	18,5
	powyżej roku po dyplomie	N	1	0	3	0	1	0	0	0	0	1
		%	25,0	0,0	8,1	0,0	5,3	0,0	0,0	0,0	0,0	3,7
	nie dotyczy, jeszcze nie pracuję	N	0	0	1	0	1	0	0	1	1	3
		%	0,0	0,0	2,7	0,0	5,3	0,0	0,0	6,3	14,3	11,1

Ustalono wcześniej, że wśród różnych strategii poszukiwania zatrudnienia najbardziej popularna, wybierana przez ponad połowę wypowiedających się, polegała na „zarezerwowaniu” pracy do czasu ukończenia studiów. Uwzględniając podział na wydziały, uzyskane rozbieżności w tym zakresie są znaczne. Opcja ta w najwyższym stopniu dotyczyła studentów Wydziału Budownictwa, Architektury i Inżynierii Środowiska (81,8%), trzech z czterech studentów Wydziału Mechanicznego (75,0%) a w nieco mniejszym stopniu studentów Wydziału Ekonomii i Zarządzania (64,9%) i Wydziału Humanistycznego (63,2%). Wśród osób dysponujących szczególnie poszukiwanymi na rynku kwalifikacjami dominują więc specjaliści z zakresu nauk ścisłych i technicznych.

Tabela 49. Pierwsza praca a typ studiów

				Typ studiów	
				I-go stopnia	II-go stopnia
Moment znalezienia pierwszej pracy	praca podjęta przed uzyskaniem dyplomu	N	3	1	
		%	5,1	1,4	
	praca "zarezerwowana" przed uzyskaniem dyplomu	N	30	48	
		%	50,8	64,9	
	praca znaleziona do 3 mcy po uzyskaniu dyplomu	N	5	1	
		%	8,5	1,4	
	4-6 mcy po dyplomie	N	8	12	
		%	13,6	16,2	
	7-12 mcy po dyplomie	N	7	5	
		%	11,9	6,8	
	powyżej roku po dyplomie	N	1	5	
		%	1,7	6,8	
	nie dotyczy, jeszcze nie pracuję	N	5	2	
		%	8,5	2,7	

3.4. Sektor zatrudnienia

Wśród kryteriów wyznaczających istotne cechy aktywności zawodowej absolwentów UZ jedną z głównych jest sektor gospodarki, w którym znaleźli oni zatrudnienie. Tabela 50 obejmuje siedem głównych obszarów zatrudnienia.

Tabela 50. Sektor zatrudnienia

		N	%
Sektor	Nie dotyczy/nie pracuję	8	7,6
	Szeroko rozumiana produkcja, budownictwo, przemysł	24	22,9
	Handel, hotele i restauracje, transport i łączność, usługi personalne	14	13,3
	Banki, ubezpieczenia, inne branże pośrednictwa finansowego	10	9,5
	Obsługa biznesu (w tym doradztwo)	4	3,8
	Administracja państwowa	15	14,3
	Administracja samorządowa	5	4,8
	Edukacja, ochrona zdrowia i opieka socjalna	25	23,8

Tabela 50 ukazuje, że dwa z sektorów stanowią główne miejsce zatrudnienia dla absolwentów. Pierwszym jest edukacja, ochrona zdrowia i opieka socjalna, w której pracę znalazła blisko co

czwarta osoba z wypowiedających się (23,8%). W niewiele mniejszym stopniu absolwenci trafili do sektora szeroko rozumianej produkcji, budownictwa i przemysłu (22,9%). Trzecim do udziału segmentem rynku pracy dla omawianej zbiorowości jest administracja państwowa (14,3%) oraz samorządowa (4,8%). Czwartą kategorię stanowi handel, hotele i restauracje, transport i łączność oraz usługi personalne, w których znalazło pracę 13,3% osób. Co dziesiąta osoba trafiła do sektora bankowości oraz do firm ubezpieczeniowych i pośrednictwa finansowego (9,5%). W najmniejszym stopniu badane osoby trafiły do obsługi biznesu (3,8%).

Tabela 51. Sektor zatrudnienia a kierunek studiów

		Kierunek				
		artystyczno-humanistyczne	społeczne	ściśle techniczne i	nowe	
Sektor zatrudnienia	Nie dotyczy/nie pracuję	N	0	3	2	3
		%	0,0	6,7	8,3	15,0
	Szeroko rozumiana produkcja, budownictwo, przemysł	N	2	4	14	4
		%	12,5	8,9	58,3	20,0
	Handel, hotele i restauracje, transport i łączność, usługi personalne	N	2	10	1	1
		%	12,5	22,2	4,2	5,0
	Banki, ubezpieczenia, inne branże pośrednictwa finansowego	N	1	6	1	2
		%	6,3	13,3	4,2	10,0
	Obsługa biznesu (w tym doradztwo)	N	1	3	0	0
		%	6,3	6,7	0,0	0,0
	Administracja państwowa	N	1	7	2	5
		%	6,3	15,6	8,3	25,0
	Administracja samorządowa	N	0	3	2	0
		%	0,0	6,7	8,3	0,0
	Edukacja, ochrona zdrowia i opieka socjalna	N	9	9	2	5
		%	56,3	20,0	8,3	25,0

Wskazywano wcześniej, że oprócz formy zatrudnienia, drugim istotnym parametrem w charakterystyce sytuacji pacy absolwentów jest zgodność pomiędzy uzyskanymi dzięki studiom wyższym kwalifikacjom a cechami aktywności zawodowej. Tabela 51 ujawnia związek między obydwojema parametrami. Co prawda, ogólność kategorii składających się na oba parametry nie pozwala na ścisłe wnioskowanie, jednakże umożliwia określenie ogólnego zarysu powiązań.

Stan taki dotyczy przykładowo szeroko rozumianej produkcji, budownictwa i przemysłu, a więc tych aktywności, w których poszukiwani są specjaliści z wykształceniem ścisłym i politechnicznym. Tabela ujawnia taki związek, bowiem w wymienionej kategorii zatrudnienie znalazło blisko sześciu na dziesięciu wypowiedzających się (58,3%), a dodatkowo 20,0% absolwentów kierunków nowych.

Najbardziej chyba zróżnicowana kategoria tabeli, skupiająca obszary aktywności takie, jak Handel, hotele i restauracje, transport i łączność, usługi personalne, stanowi domenę głównie specjalistów z zakresu nauk społecznych (22,2%). Wspomniana ogólność danych nie pozwala tu na ściślejsze wnioskowanie, jednakże prawdopodobna jest w przypadku tej kategorii teza o niepełnej zgodności wspomnianego typu wykształcenia z wykonywaną pracą dla przynajmniej części absolwentów. Nie jest natomiast zaskakujące, że odnajdują się oni w sektorze banków, ubezpieczeń i inne branż pośrednictwa finansowego (13,3%) oraz administracji państwowej (15,6%).

Ostatnia kategoria tabeli, obejmuje sfery takie jak edukacja, ochrona zdrowia i opieka socjalna. Również tu prawdopodobna jest rozbieżność między zdobytym wykształceniem a wykonywaną pracą zarobkową. Dominującą kategorię specjalistów stanowią tu bowiem osoby z zakresu nauk humanistycznych i artyści (56,3%), choć najbardziej predystynowani w tych kategoriach wydawaliby się głównie pedagodzy, psychologowie i socjologowie.

Przedstawione dane pozwalają na wniosek, że absolwenci UZ generalnie dobrze radzą sobie na rynku pracy, co sugerują odsetki osób zatrudnionych w pełnoetatowym wymiarze. Jeśli jednak szukać potwierdzenia ich korzystnej sytuacji rynkowej, to parametr zgodności pracy z uzyskaną specjalnością dotyczy tylko części z nich.

Tabela 52. Sektor zatrudnienia a typ studiów

			Typ studiów	
			I-go stopnia	II-go stopnia
Sektor zatrudnienia	Nie dotyczy/nie pracuję	N	5	3
		%	10,4	5,3
	Szeroko rozumiana produkcja, budownictwo, przemysł	N	10	14
		%	20,8	24,6
	Handel, hotele i restauracje, transport i łączność, usługi personalne	N	9	5
		%	18,8	8,8
	Banki, ubezpieczenia, inne branże pośrednictwa finansowego	N	6	4
		%	12,5	7,0
	Obsługa biznesu (w tym doradztwo)	N	2	2
		%	4,2	3,5
	Administracja państwowa	N	3	12
		%	6,3	21,1
	Administracja samorządowa	N	4	1
		%	8,3	1,8
	Edukacja, ochrona zdrowia i opieka socjalna	N	9	16
		%	18,8	28,1

Tabela 53. Sektor zatrudnienia a wydział

			Wydział									
			W A	WB AIŚ	WE Z	WF IA	W H	WI EA	W MI E	W M	W NB	WP PS
Sektor zatrudnienia	Nie dotyczy/nie pracuję	N	0	0	3	-	0	1	0	2	2	0
		%	0,0%	0,0%	9,7%	-	0,0%	33,3%	0,0%	18,2%	33,3%	0,0%
	Szeroko rozumiana produkcja, budownictwo, przemysł	N	0	5	4	-	2	1	0	8	1	3
		%	0,0%	55,6%	12,9%	-	14,3%	33,3%	0,0%	72,7%	16,7%	12,0%
	Handel, hotele i restauracje, transport i łączność, usługi personalne	N	2	1	6	-	0	0	0	1	0	4
		%	66,7%	11,1%	19,4%	-	0,0%	0,0%	0,0%	9,1%	0,0%	16,0%
	Banki, ubezpieczenia, inne branże pośrednictwa finansowego	N	0	0	8	-	1	0	1	0	0	0
		%	0,0%	0,0%	25,8%	-	7,1%	0,0%	33,3%	0,0%	0,0%	0,0%
	Obsługa biznesu (w tym doradztwo)	N	0	0	2	-	1	0	0	0	0	1
		%	0,0%	0,0%	6,5%	-	7,1%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	4,0%
	Administracja państwowa	N	0	2	6	-	1	0	0	0	1	5
		%	0,0%	22,2%	19,4%	-	7,1%	0,0%	0,0%	0,0%	16,7%	20,0%
	Administracja samorządowa	N	0	1	1	-	0	1	0	0	0	2
		%	0,0%	11,1%	3,2%	-	0,0%	33,3%	0,0%	0,0%	0,0%	8,0%
	Edukacja, ochrona zdrowia i opieka socjalna	N	1	0	1	-	9	0	2	0	2	10
		%	33,3%	0,0%	3,2%	-	64,3%	0,0%	66,7%	0,0%	33,3%	40,0%

Ze względu na ograniczoną ilość osób uczestniczących w badaniu, także dla tabeli 54 wnioskowanie o związku między kwalifikacjami nabytymi dzięki studiowaniu na konkretnym wydziale a sektorem zatrudnienia podlega ograniczeniu.

3.5. Źródła informacji o pracodawcach

Powodzenie na rynku pracy zależne jest nie tylko od jakości posiadanych kwalifikacji, mierzonych zapotrzebowaniem rynkowym na nie, lecz także stanowi funkcję umiejętności stosowania optymalnych strategii poszukiwania zatrudnienia. Tabela 54 zawiera odniesienie do jedenastu opcji w tym zakresie.

Tabela 54. Źródła informacji o pracy

		N	%
Źródła	Nie dotyczy/nie poszukiwałem(am) pracy	13	9,9
	Biuro Karier UZ	6	4,6
	Targi pracy / sesje informacyjne pracodawców organizowane przez Uczelnię	9	6,9
	Inne źródła uczelniane (kolegium, katedra, wykładowca, promotor)	5	3,8
	Ogłoszenia prasowe i materiały drukowane informujące o wolnym miejscu pracy	22	16,8
	Portale z aktualnymi ofertami pracy (np. Praca.pl)	60	45,8
	Internetowe serwisy społecznościowe	20	15,3
	Anons poszukiwania pracy umieszczony przeze mnie w Internecie/prasie	6	4,6
	Rodzina / znajomi	59	45,0
	Bezpośredni kontakt z pracodawcą (wizyta/telefon)	73	55,7
	Biuro pośrednictwa pracy	11	8,4
Prywatna firma rekrutująca	7	5,3	

Najbardziej popularną opcją wśród absolwentów UZ okazał się wariant zdawałoby się oczywisty, polegający na bezpośrednim kontakcie osoby poszukującej zatrudnienia z przyszłym pracodawcą. Wariant ten potwierdziła ponad połowa osób uczestniczących w badaniu (55,7%).

Nieco mniej rozpowszechnione okazały się dwie, prawie równoliczne, jednakże odmienne treściowo strategie poszukiwania zatrudnienia. Pierwsza z nich odwołuje się do możliwości poszukiwania zatrudnienia poprzez portale internetowe z ofertami pracy (45,8%). Trzeba zaznaczyć, że tak znaczna popularność tego wariantu stanowi *novum* w historii raportów poświęconych absolwentom UZ, świadcząc korzystnie o rozprzestrzenianiu się tendencji adaptacyjnych do współczesnych wymogów gromadzenia informacji o pracodawcach poprzez Internet. Druga strategia ma odmienny charakter, polega na gromadzeniu informacji o ofertach pracy poprzez rodzinę i/lub znajomych, a wybrało ją 45,0%. Takie działanie posiada szereg zalet, przede wszystkim opiera się na szansie uzyskania bezpośrednich kontaktów umożliwiających zatrudnienie.

Umiarkowaną popularnością cieszą się dwie kolejne formy gromadzenia informacji, to znaczy informacje z prasy i materiały drukowane (16,8%), a także portale społecznościowe, które służą wymianie informacji na wszelkie tematy dotyczące uczestników (15,3%).

Zwraca uwagę, że stosunkowo niewiele osób deklaruje korzystanie z informacji dzięki samej uczelni, jednakże zsumowanie tego rodzaju możliwości (biuro karier, targi pracy, Informacje pochodzące od kadry UZ) tworzy łącznie kilkunastoprocentową kategorię.

3.6. Ciągłość zatrudnienia

Ciągłość zatrudnienia jest dodatkowym parametrem określającym sytuację pracownika na rynku pracy. Trzeba pamiętać, że nie umożliwia on jednoznacznych ustaleń, bowiem zmiany pracy mogą być w jednych przypadkach efektem utraty dotychczasowego zatrudnienia, z drugiej rezultatem świadomej decyzji zmiany pracodawców w celu uzyskania korzystniejszych warunków pracy. Ponadto stałość zatrudnienia zależna jest od długości stażu pracy, niejednakowego w badanej populacji. Bez pogłębionych badań nie jest więc możliwe ustalenie, który z wymienionych wariantów w większym stopniu dotyczy absolwentów UZ, choć ze znacznym prawdopodobieństwem można przyjąć aktualność obu.

Tabela 55. Ciągłość zatrudnienia

		N	%
Zmiana pracy	Nie dotyczy, nigdy nie pracowałem (am)	3	2,3
	Tak, jeden raz	50	37,6
	Tak, kilka razy	32	24,1
	Nie zmieniałem (am), stale pracuję w tym samym miejscu pracy	48	36,1

Wynik iz tabeli 55 ukazują zasadniczo stabilny obraz ciągłości pracy absolwentów, nieco ponad jedna trzecia z nich zatrudniona jest w tym samym miejscu pracy (36,1%), a prawie identyczna proporcja zmieniła pracę jednokrotnie (37,6%). Można więc stwierdzić, że przeważająca część wypowiadających się dysponuje stabilnymi warunkami pracy. Z kolei sytuacja kilkukrotnej zmiany pracy dotyczy co czwartej osoby (24,1%).

Tabela 56. Ciągłość zatrudnienia a kierunek studiów

			Kierunek			
			artystyczno- humanistyczne	społeczne	ściśle i techniczne	nowe
Ciągłość zatrudnienia – zmiana pracy	Nie dotyczy, nigdy nie pracowałem (am)	N	0	0	0	3
		%	0,0	0,0	0,0	13,6
	Tak, jeden raz	N	7	24	13	6
		%	31,8	46,2	35,1	27,3
	Tak, kilka razy	N	9	9	11	3
		%	40,9	17,3	29,7	13,6
	Nie zmieniałem (am), stałe pracuje w tym samym miejscu pracy	N	6	19	13	10
		%	27,3	36,5	35,1	45,5

Ciągłość zatrudnienia absolwentów różnicowana jest między innymi typem zdobytych kwalifikacji, a więc rodzajem posiadanego wykształcenia, stwarzającego zróżnicowane, uznawane w ocenie pracowników za lepsze lub gorsze, warunki pracy. Tabela 56 ukazuje zróżnicowanie w tym zakresie.

Sytuacja ciągłości zatrudnienia dotyczy w największym stopniu absolwentów kierunków nowych (45,5%), co uzasadnić można optymalnym dopasowaniem kwalifikacji zdobytych przez absolwentów UZ dzięki uruchamianiu przez uczelnię w ostatnich latach kolejnych, nowych kierunków. Tego rodzaju aktywność zdaje się przynosić efekty, bowiem absolwenci pozostałych kierunków nie zmieniają pracy w mniejszym stopniu: kierunki społeczne – 36,5%, kierunki ściśle i techniczne 35,1%, kierunki artystyczne i humanistyczne – 27,3%. Zaznaczono jednak wcześniej, że ogólny charakter pytania o ciągłość zatrudnienia nie umożliwia rozstrzygnięcia, na ile wykonywana praca uznawana jest za satysfakcjonującą, ponadto w jakim stopniu badane osoby dysponują możliwością alternatywnego, w dodatku uznanego za korzystniejsze zatrudnienia?

Tabela 57. Ciągłość zatrudnienia a typ studiów

			Typ studiów	
			I-go stopnia	II-go stopnia
Zmiana pracy	Nie dotyczy, nigdy nie pracowałem (am)	N	2	1
		%	3,4	1,4
	Tak, jeden raz	N	20	30
		%	33,9	40,5
	Tak, kilka razy	N	10	22
		%	16,9	29,7
	Nie zmieniałem (am), stale pracuje w tym samym miejscu pracy	N	27	21
		%	45,8	28,4

Jeśli uwzględnić typ studiów jako kryterium ciągłości zatrudnienia, zasadnicza różnica pomiędzy studiami pierwszego a drugiego stopnia dotyczy zdecydowanie wyższego odsetka osób nie zmieniających zatrudnienia (odpowiednio: 45,8% i 28,4%). Jednocześnie dwukrotnie częściej pracę zmieniają absolwenci studiów magisterskich (29,7%), niż studiów licencjackich (16,9%). Interpretacja tej tendencji nie jest oczywista, bowiem sugeruje „mocniejszą” pozycję na rynku pracy absolwentów z tytułem licencjata, co byłoby zdecydowanie dyskusyjne. Można jednak założyć, że wskazana tendencja ma swe źródła w zazwyczaj dłuższym stażu pracy absolwentów studiów magisterskich, co generuje możliwość zmian w ich zatrudnieniu.

Tabela 58. Ciągłość zatrudnienia a wydział

			Wydział									
			WA	WBA IŚ	WE Z	WF IA	WH	WI EA	W MI E	W M	WN B	WP PS
Zmiana zatrudnienia	Nie dotyczy, nigdy nie pracowałem (am)	N	0	0	0	0	0	0	0	1	2	0
		%	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	6,3	28,6	0,0
	Tak, jeden raz	N	0	2	19	0	7	3	3	4	0	12
		%	0,0	18,2	51,4	0,0	36,8	37,5	100,0	25,0	0,0	44,4
	Tak, kilka razy	N	3	5	6	0	6	1	0	6	1	4
		%	75,0	45,5	16,2	0,0	31,6	12,5	0,0	37,5	14,3	14,8
	Nie zmieniałem (am), stale pracuje w tym samym miejscu pracy	N	1	4	12	1	6	4	0	5	4	11
		%	25,0	36,4	32,4	100,0	31,6	50,0	0,0	31,3	57,1	40,7

Ciągłość zatrudnienia stanowić może także parametr pozwalający określić, absolwenci których wydziałów w najmniejszym stopniu poszukiwali kolejnych pracodawców, co oznaczać może satysfakcję z dotychczasowego zatrudnienia. We wskazanym w Tabeli 58 wariacie zatrudnienia u dotychczasowego pracodawcy (brak zmian zatrudnienia) dominują absolwenci

Wydziału Pedagogiki, Psychologii i Socjologii (40,7%), a następnie Wydziału Budownictwa, Architektury i Inżynierii Środowiska (36,4%) i Wydziału Ekonomii i Zarządzania (32,4%). Sytuacja całkowicie odmienna, polegająca na kilkukrotnej zmianie pracy dotyczy z kolei głównie absolwentów Wydziału Budownictwa, Architektury i Inżynierii Środowiska (45,5%) i Wydziału Humanistycznego (31,6%). Taki rozkład wyników nie pozwala na dostrzeżenie jakiegokolwiek tendencji w omawianym zakresie.

3.7. Lokalizacja zatrudnienia

Kolejnym z parametrów opisujących sytuację rynkową absolwentów UZ jest lokalizacja ich zatrudnienia. Tabela 59 ujawnia zróżnicowany rozkład tego parametru, oznaczający widoczne „rozproszenie” miejsc pracy w kraju, a także poza jego granicami.

Tabela 59. Lokalizacja zatrudnienia

		N	%
Lokalizacja pracy	W Zielonej Górze	49	37,7
	W województwie lubuskim poza Zieloną Górą	35	26,9
	W Polsce poza województwem lubuskim	35	26,9
	Za granicą	11	8,5

Blisko czterech na dziesięciu wypowiedzających się absolwentów zadeklarowało swe zatrudnienie w obrębie Zielonej Góry, będącej największym ośrodkiem miejskim województwa lubuskiego (37,7%). Jednocześnie ponad połowa badanych wskazała, że zatrudniona jest poza tym miastem, lecz w obrębie województwa (26,9%) lub też w pozostałych województwach (również 26,9%). Podobnie, jak w poprzednich latach, najmniejszy odsetek badanych zadeklarował swe zatrudnienie poza granicami kraju (8,5%). W porównaniu do ostatniej edycji raportu przedstawione dane wskazują na rosnącą tendencję do poszukiwania zatrudnienia przez absolwentów UZ na terenie kraju, poza województwem lubuskim.

Tabela 60. Lokalizacja zatrudnienia a kierunek studiów

			Kierunek			
			artystyczno-humanistyczne	społeczne	ściśle i techniczne	nowe
Lokalizacja pracy	W Zielonej Górze	N	9	20	14	6
		%	40,9	38,5	37,8	31,6
	W województwie lubuskim poza Zieloną Górą	N	4	14	8	9
		%	18,2	26,9	21,6	47,4
	W Polsce poza województwem lubuskim	N	7	13	11	4
		%	31,8	25,0	29,7	21,1
	Za granicą	N	2	5	4	0
		%	9,1	9,6	10,8	0,0

Zatrudnienie w obrębie Zielonej Góry realizują przede wszystkim absolwenci kierunków artystycznych i humanistycznych (40,9%), a w nieco mniejszym stopniu kończący kierunki społeczne (38,5%) oraz nauki ścisłe i techniczne (37,8%). Dostrzegalnie rzadziej w mieście podejmują pracę absolwenci kierunków nowych (31,6%). Ci ostatni natomiast podejmują najczęściej pracę w obrębie województwa lubuskiego, co dotyczy blisko co drugiej osoby z tej kategorii (47,4%). Aktywność zawodowa w województwach poza Lubuskiem stanowi domenę osób kończących kierunki artystyczne i humanistyczne (31,8%) oraz kierunki ścisłe i techniczne (29,7%), co nie pozwala na dostrzeżenie w tym przypadku dostrzegalnych prawidłowości.

Tabela 61. Lokalizacja zatrudnienia a typ studiów

			Typ studiów	
			I-go stopnia	II-go stopnia
Lokalizacja pracy	W Zielonej Górze	N	21	28
		%	36,8	38,4
	W województwie lubuskim poza Zieloną Górą	N	16	19
		%	28,1	26,0
	W Polsce poza województwem lubuskim	N	16	19
		%	28,1	26,0
	Za granicą	N	4	7
		%	7,0	9,6

Uwzględnienie kryterium typu studiów w analizie lokalizacji zatrudnienia nie ujawnia różnic, które można byłoby poddać interpretacji. W wyróżnionych w tabeli 61 kategoriach różnice między zatrudnieniem absolwentów studiów pierwszego i drugiego stopnia nie przekraczają trzech procent.

Tabela 62. Lokalizacja zatrudnienia a wydział

			Wydział									
			W A	WB AIŚ	W EZ	WFI A	WH	WI EA	WM IE	WM	WN B	WP PS
Lokalizacja pracy	W Zielonej Górze	N	1	5	16	0	8	4	2	4	2	7
		%	25,0	45,5	43,2	0,0	42,1	50,0	66,7	26,7	40,0	25,9
	W województwie lubuskim poza Zieloną Górą	N	1	1	8	0	4	1	1	5	2	12
		%	25,0	9,1	21,6	0,0	21,1	12,5	33,3	33,3	40,0	44,4
	W Polsce poza województwem lubuskim	N	2	4	11	1	5	2	0	4	1	5
		%	50,0	36,4	29,7	100,0	26,3	25,0	0,0	26,7	20,0	18,5
	Za granicą	N	0	1	2	0	2	1	0	2	0	3
		%	0,0	9,1	5,4	0,0	10,5	12,5	0,0	13,3	0,0	11,1

Uwzględnienie podziału na wydziały UZ ujawnia, że zielonogórski rynek pracy zasilany jest w największym stopniu przez absolwentów pochodzących z Wydziału Budownictwa, Architektury i Inżynierii Środowiska (45,5%), Wydziału Ekonomii i Zarządzania (43,2%) i Wydziału Humanistycznego (42,1%). Z kolei obszar województwa lubuskiego (z wyłączeniem Zielonej Góry) stanowi bazę dla aktywności zawodowej byłych studentów Wydziału Pedagogiki, Psychologii i Socjologii (44,4%), jak w mniejszym stopniu Wydziału Mechanicznego (33,3%).

3.8. Dochody z pracy

Najbardziej zwracającym uwagę opinii publicznej elementem charakterystyki sytuacji rynkowej pracowników jest zazwyczaj wysokość uzyskiwanych przez nich dochodów. Analizy rynku pracy wskazują, że wynagrodzenia osób kończących studia magisterskie były w 2017 roku o 78% wyższe od pensji pracowników z wykształceniem podstawowym lub gimnazjalnym. Analiza „Ogólnopolskie Badanie Wynagrodzeń” zrealizowana przez Agencję Sedlak&Sedlak wskazuje, że w tym okresie mediana zarobków dla osób z wykształceniem wyższym magisterskim wynosiła 4.928 zł (brutto), a dla absolwentów z wykształceniem wyższym zawodowym (licencjackim/inżynierskim) wartość mediany sięgała 4.067 zł (brutto)¹¹.

Tabela 63 odwołuje się do czterech umownych podziałów dochodowych absolwentów UZ, z których pierwszy (do 1500 zł) ma nieznacznie wyższą wartość, niż poziom płacy minimalnej dla roku 2017, wynoszący ok. 1459 zł (netto), dla kwoty 2000 zł brutto. W raporcie nie kierowano się kryterium płacy minimalnej, jako że część respondentów uzyskuje wynagrodzenie na

¹¹ Organizatorzy badania wskazują na nielosowy charakter próby, stąd też podane wartości należy traktować jako orientacyjne.

podstawie innych źródeł zatrudnienia niż umowa pracę (umowa o dzieło, własna działalność gospodarcza, inne).

Tabela 63. Dochody z pracy (netto)

		N	%
Dochód	do 1500 zł	13	10,7
	1501-3000 zł	66	54,1
	3001-5000 zł	26	21,3
	pow. 5000 zł	17	13,9

Rosnący poziom wynagrodzeń w gospodarce sprawia, że w obecnej edycji raportu jedynie co dziesiąta osoba zadeklarowała poziom wynagrodzenia nie przekraczający kwoty 1500 zł (10,7%). Tak niewielka proporcja najniżej zarabiających stanowi kolejną rekomendację wyższego wykształcenia uzyskiwanego na Uniwersytecie. Kategoria zawierająca się w przedziale 1501-3000 zł netto stanowi z kolei najbardziej rozpowszechnioną w badanej populacji, wskazuje na nią bowiem ponad co drugi absolwent (54,1%). Trzecią w kolejności, bardziej uprzywilejowaną finansowo grupę stanowią zarabiający w przedziale 3001-5000 zł netto, do której zalicza się co piąty absolwent (21,3%). Najbardziej uprzywilejowaną grupę pod względem dochodów stanowią osoby deklarujące dochody powyżej 5000 zł (13,9%). Uwzględniając specyfikę struktury dochodów nie jest zaskoczeniem, że liczebność osób najlepiej zarabiających w populacji nie jest znaczna. Jest jednak ważne, że w ogólnym rozkładzie dochodów badanej populacji nieznacznie przewyższają oni liczebnie grupę najmniej uprzywilejowanych dochodowo.

Tabela 64. Dochód z pracy a kierunek studiów

			Kierunek			
			artystyczno- humanistyczne	społeczne	ściśle i techniczne	nowe
Dochody	do 1500 zł	N	6	5	0	2
		%	27,3	10,4	0,0	10,5
	1501-3000 zł	N	13	31	11	11
		%	59,1	64,6	33,3	57,9
	3001-5000 zł	N	2	8	11	5
		%	9,1	16,7	33,3	26,3
	pow. 5000 zł	N	1	4	11	1
		%	4,5	8,3	33,3	5,3

Można przyjąć, że podział na grupy kierunków studiów dość dobrze odzwierciedla uprzywilejowanie dochodowe różnych kategorii specjalistów. Odniesienie do najslabiej opłacanej kategorii, zawierającej dochody do 1500 zł ujawnia, iż w jej skład wchodzi przede wszystkim przedstawiciele kierunków artystycznych i humanistycznych (27,3%). Można przyjąć, że ma to związek z najmniejszym odsetkiem osób zatrudnionych

pełnoetatowo, choć udowodnienie tej tezy wymagałoby szczegółowych ustaleń. Jednocześnie tak określonego, najniższego poziomu wynagrodzeń nie potwierdził żaden z absolwentów kierunków ścisłych i technicznych. Stanowią oni natomiast najbardziej liczną kategorię w przedziałach osób zarabiających powyżej 5000 zł, a także 3001-5000 zł. Do obu tych kategorii zalicza się co trzeci absolwent z takiej specjalizacji (po 33,3%).

Tabela 65. Dochód z pracy a typ studiów

			Typ studiów	
			I-go stopnia	II-go stopnia
Dochód	do 1500 zł	N	6	7
		%	11,3	10,1
	1501-3000 zł	N	36	30
		%	67,9	43,5
	3001-5000 zł	N	6	20
		%	11,3	29,0
	pow. 5000 zł	N	5	12
		%	9,4	17,4

Uwzględniając wiele analiz dotyczących rynku pracy podkreślano wcześniej, że (mówiąc w największym uproszczeniu) wyższy poziom wykształcenia sprzyja lepszej pozycji na rynku pracy, co między innymi dotyczy wysokości uzyskiwanych dochodów z pracy. Tabela 65 ukazuje, że prawidłowość ta potwierdza się także w badanej populacji, a zawarte w niej dane ujawniają prostoliniową zależność, zgodnie z którą w kategoriach najniższych dochodów (do 1500 zł oraz 1501-3000 zł) przeważają absolwenci studiów pierwszego stopnia (odpowiednio: 11,3% i 67,9%). Jednocześnie w dwóch kolejnych przedziałach dochodowych dominują już kończący studia drugiego stopnia (odpowiednio: 29,0% i 17,4%). Jeśli więc uznać, że kryterium wysokości dochodów stanowić może czynnik motywujący do dalszego kształcenia uniwersyteckiego, to tabela 65 stanowi wyraźne oparcie do podjęcia decyzji o kształceniu na poziomie studiów magisterskich.

Tabela 66. Dochód z pracy a wydział

			Wydział									
			WA	WBAI Ś	WE Z	WF IA	WH	WI EA	W MI E	W M	WN B	WP PS
Dochód	do 1500 zł	N	3	0	3	0	3	0	0	0	0	4
		%	75,0	0,0	8,8	0,0	15,8	0,0	0,0	0,0	0,0	14,8
	1501-3000 zł	N	1	3	20	1	12	1	3	3	3	19
		%	25,0	30,0	58,8	100,0	63,2	14,3	100,0	25,0	60,0	70,4
	3001-5000 zł	N	0	3	7	0	2	3	0	5	2	4
		%	0,0	30,0	20,6	0,0	10,5	42,9	0,0	41,7	40,0	14,8
	pow. 5000 zł	N	0	4	4	0	2	3	0	4	0	0
		%	0,0	40,0	11,8	0,0	10,5	42,9	0,0	33,3	0,0	0,0

Warto sprawdzić, czy dotychczasowe ustalenia dotyczące związku pomiędzy rodzajem zdobytych na poziomie uniwersyteckim kwalifikacji a wysokością dochodów znajdują potwierdzenie w odniesieniu do przynależności wydziałowej absolwentów UZ. Niewielka liczebność próby nie umożliwia tu wyraźnego wnioskowania, jednakże ujawnia pewne tendencje, umożliwiając wskazanie ogólnych zależności. W kategorii najlepiej zarabiających (powyżej 5.000 zł) najwięcej osób pochodzi z Wydziału Budownictwa, Architektury i Inżynierii Środowiska (40,0%) i Wydziału Mechanicznego (33,3%), a więc wydziałów o „technicznym” charakterze, kształcących specjalistów w sferze produkcji i przemysłu. Także w przedziale dochodowym 3001 – 5000 zł netto ujawnia się identyczna sytuacja, bowiem specjaliści z Wydziału Budownictwa, Architektury i Inżynierii Środowiska stanowią tam 30,0% a z Wydziału Mechanicznego 41,7% składu.

Uwzględnienie osób zarabiających stosunkowo niewiele ujawnia, że ta kategoria zdominowana jest przez absolwentów Wydziału Pedagogiki, Psychologii i Socjologii (70,4%), Wydziału Humanistycznego (63,2%) i Wydziału Ekonomii i Zarządzania (58,8%), a więc specjalistów o kwalifikacjach społecznych i humanistycznych.

3.9. Bezrobocie absolwentów

Ostatnim z analizowanych parametrów aktywności ekonomicznej jest doświadczenie bezrobocia w populacji absolwentów UZ. Trzeba zaznaczyć, że zawarte w Tabeli 67 dane odnoszą się do bezrobocia w minionych okresach biografii badanych osób, nie do aktywności bieżącej. Ta bowiem omówiona została w Tabeli 31 i następnym. Przedstawione wcześniej dane raportu ujawniły wysoki, generalnie satysfakcjonujący poziom aktywności zawodowej w tej grupie, bowiem ogół osób deklaruował korzystne, stabilne formy zatrudnienia. Nie oznacza

to jednak, by w najwcześniejszych fazach biografii zawodowej nie miała szansy pojawić się sytuacja bezrobocia.

Tabela 67 ujawnia takie przypadki, choć odgrywają one raczej marginalną rolę, odzwierciedlając korzystny stan krajowego i lokalnego rynku pracy. Zgodnie z danymi Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Zielonej Górze (stan na styczeń 2018), „w sześciu powiatach [województwa lubuskiego] (na 14) stopa bezrobocia była niższa niż w kraju (6,6%), tj.: Gorzów Wlkp. – 2,6%, w powiat słuwicki – 3,1%, Zielona Góra – 3,4%, powiat gorzowski – 4,8%, powiat świebodziński – 5,4% oraz żarski – 6,3%.”¹²

Tabela 67. Doświadczenia bezrobocia

		N	%
Bezrobocie	Nie, nigdy	79	59,8
	Byłem zarejestrowany i pobierałem zasiłek dla bezrobotnych	13	9,8
	Byłem zarejestrowany, ale nie pobierałem zasiłku dla bezrobotnych	40	30,3

Blisko co trzecia osoba deklaruje fakt epizodycznego bezrobocia w swej biografii (30,3%), a co dziesiąta sugeruje fakt pobierania zasiłku dla bezrobotnych (9,8%). Łagodzącym objaśnieniem tej sytuacji jest to, że wskazane kategorie nie doświadczyły bezrobocia chronicznego, długookresowego, co w pewnym stopniu sugeruje ich względnie stabilną sytuację na rynku pracy. Ponadto, szeroka formuła pytania zawiera także możliwość pozostawania bez pracy w okresie poprzedzającym uzyskanie dyplomu wyższej uczelni, co prawdopodobnie wiąże się z trudniejszą (niż aktualną) sytuacją. Wreszcie za korzystną cechą omawianej aktywności przyjąć trzeba fakt, że przeważająca liczebnie kategoria wypowiadających się nigdy nie była bez pracy (59,8%).

Tabela 68. Doświadczenia bezrobocia a kierunek studiów

			Kierunek			
			artystyczno-humanistyczne	społeczne	ściśle i techniczne	nowe
Bezrobocie	Nie, nigdy	N	13	28	25	13
		%	61,9	53,8	67,6	59,1
	Byłem zarejestrowany i pobierałem zasiłek dla bezrobotnych	N	1	5	5	2
		%	4,8	9,6	13,5	9,1
	Byłem zarejestrowany, ale nie pobierałem zasiłku dla bezrobotnych	N	7	19	7	7
		%	33,3	36,5	18,9	31,8

¹² M. Kordoń-Dobrucka (2018), Bezrobocie w Lubuskiem w styczniu 2018, Wojewódzki Urząd Pracy w Zielonej Górze.

Tabela 68 ukazuje dane sugerujące istnienie zależności między ukończeniem określonych kierunków studiów a sytuacją bezrobocia. Nie jest więc zaskoczeniem, że w najwyższym stopniu bezrobocia udało uniknąć się absolwentom kierunków ścisłych i technicznych, co zadeklarowało dwie trzecie wypowiedających się (67,6%). Jednocześnie przedstawiciele tej kategorii w najniższym stopniu (co piąta osoba) zadeklarowali rejestrację w urzędzie pracy, jednak bez pobierania zasiłku (18,9%). Badanie ankietowe nie pozwala na sprecyzowanie uzyskanych wyników. Można więc tu jedynie przypuszczać, że sytuacja ta była spowodowana epizodycznością (krótkotrwałością) tego stanu, a nie stanem chronicznym, w którym zasiłek przestaje bezrobotnemu przysługiwać. Fakt pozostawania bezrobotnym - mimo generalnie korzystnej sytuacji na rynku pracy tej kategorii specjalistów, może być zaskoczeniem, a samo pytanie kwestionariuszowe nie wykluczało takiej możliwości. W tej sytuacji prawdopodobna interpretacja odnosi się do pojawienia się bezrobocia (przynajmniej dla części wypowiedających się) przed uzyskaniem dyplomu uczelni. Drugą z ujawnionych w tabeli tendencji jest relatywnie wysoki odsetek osób deklarujących bezrobocie (bez pobierania zasiłku) wśród absolwentów kierunków społecznych (36,5%) oraz artystycznych i humanistycznych (33,3%).

Tabela 69. Doświadczenia bezrobocia a typ studiów

			Typ studiów	
			I-go stopnia	II-go stopnia
Bezrobocie	Nie, nigdy	N	38	41
		%	64,4	56,2
	Byłem zarejestrowany i pobierałem zasiłek dla bezrobotnych	N	1	12
		%	1,7	16,4
	Byłem zarejestrowany, ale nie pobierałem zasiłku dla bezrobotnych	N	20	20
		%	33,9	27,4

Kryterium typu studiów odniesione do ustalenia częstości bezrobocia wśród absolwentów ujawnia prawidłowość znaną z innych analiz rynku pracy, zgodnie z którą absolwenci studiów pierwszego stopnia częściej deklarują okres bezrobocia w swej biografii, niż absolwenci studiów drugiego stopnia. Można więc ponownie wnioskować, że wyższy poziom kwalifikacji zawodowych uzyskany dzięki studiom magisterskim w większym stopniu chroni ich przed bezrobociem. Wyraźnie ujawnia to dysproporcja w kategorii osób zarejestrowanych w urzędzie, ale niepobierających zasiłku dla bezrobotnych. O ile wśród absolwentów studiów licencjackich dotyczyło to co trzeciej osoby (33,9%), to wśród absolwentów studiów magisterskich już tylko co czwartej (27,4%).

Tabela 70. Doświadczenia bezrobocia a wydział

			Wydział									
			W A	WB AIŚ	WE Z	WF IA	W H	WI EA	W MI E	W M	W NB	WP PS
Bezrobocie	Byłem zarejestrowany i pobierałem zasiłek dla bezrobotnych	N	2	5	20	1	12	7	3	10	4	15
		%	50,0	45,5	54,1	100,0	66,7	87,5	100,0	62,5	57,1	55,6
	Byłem zarejestrowany, ale nie pobierałem zasiłku dla bezrobotnych	N	0	3	5	0	1	0	0	2	0	2
		%	0,0	27,3	13,5	0,0	5,6	0,0	0,0	12,5	0,0	7,4
	Nie, nigdy	N	2	3	12	0	5	1	0	4	3	10
		%	50,0	27,3	32,4	0,0	27,8	12,5	0,0	25,0	42,9	37,0

Podsumowanie i wnioski

Przedstawiona wersja raportu zawiera dane pochodzące z przełomu 2017/2018 roku. Uzyskany materiał empiryczny opiera się na założeniach przyjętych podczas pierwszej edycji badań. W efekcie dotyczy on wieloaspektowej oceny funkcjonowania Uniwersytetu Zielonogórskiego dokonywanej przez jego absolwentów, jak również, w oparciu o ich deklaracje, umożliwia ocenę ich aktywności zawodowej. Można z przekonaniem stwierdzić, że w pierwszym z aspektów zawiera dane zaświadczone o znacznej satysfakcji z różnych aspektów studiowania na Uniwersytecie Zielonogórskim, z drugim ujawnia generalnie korzystną sytuację absolwentów na rynku pracy.

Nastawienie kandydatów wobec studiów na Uniwersytecie ma w coraz większym stopniu pragmatyczny charakter: oczekiwanie zdobycia kwalifikacji zawodowych, które pozwolą na zdobycie pracy po studiach, wyraziło w odniesieniu do czasu rekrutacji na studia trzy czwarte aktualnych absolwentów (74,4%).

Uniwersytet Zielonogórski cieszy się renomą wśród kandydatów na studia. Dokumentują to przekonania, że uczelnia „miała interesującą ofertę kierunkową/przedmiotową”, oraz że „Zielona Góra jest atrakcyjnym miejscem studiowania i zamieszkania”, formułowane

przez dwie trzecie wypowiedających się (po 63,9%). Przekonanie o szansie uzyskania kwalifikacji zawodowych umożliwiających zdobycie zatrudnienia dzięki studiom wyższym rozpowszechnione było zwłaszcza wśród absolwentów kierunków ścisłych i technicznych, co zadeklarowało cztery piąte ich składu (81,1%).

Uzyskane dane wskazują na prawidłowość, zgodnie z którą utrwalający się dzięki studiowaniu kontakt z uczelnią skutkuje coraz wyższymi ocenami tej instytucji. Opinie absolwentów studiów drugiego stopnia były w wielu aspektach bardziej korzystne od wyrażanych przez absolwentów studiów pierwszego stopnia.

Blisko dziewięciu na dziesięciu wypowiedających się (88,4%) deklaruje satysfakcję z wyboru UZ jako miejsca studiów. Co warto podkreślić, tak korzystny wskaźnik potwierdza konkluzje z poprzedniej edycji badania. Ponadto, identyczny odsetek zgłasza satysfakcję z wyboru kierunku studiów (88,4%). Jedyne nieznacznie mniejsza populacja zadeklarowała swe zadowolenie z wyboru specjalności (83,7%). Dostrzegalny jest wzrost satysfakcji absolwentów uczelni w porównaniu z ubiegłoroczną edycją raportu. O ile satysfakcję z wyboru kierunku studiów deklarowało rok temu 71,4%, to obecnie wartość ta sięga 88,4%. Jeszcze wyższy, spektakularny wzrost dotyczy deklaracji satysfakcji z wyboru specjalności, sięgającej w ubiegłym roku 38,0%, podczas gdy aktualnie 83,7%.

Bliskie maksymalnego zadowolenia z wyboru uczelni wykazali absolwenci kierunków ścisłych i technicznych (97,3%). Trzeba podkreślić, że dla absolwentów kierunków nowych zadowolenie z nauki na UZ podkreślili wszyscy (100%) wypowiedający się absolwenci.

Silnym wskaźnikiem satysfakcji ze studiów na Uniwersytecie Zielonogórskim jest deklaracja hipotetycznego, ponownego wyboru tej uczelni. Wariant wyboru tej samej uczelni i tego samego kierunku studiów zadeklarował blisko co szósty z dziesięciu absolwentów UZ (57,1%). Ponadto, blisko co piąta osoba (18,8%) zadeklarowała hipotetycznie chęć wyboru studiów na UZ, choć na innym kierunku (18,8%). Zsumowanie obu wielkości pozwala uznać, że zdecydowana większość absolwentów UZ jest przekonana do decyzji o studiowaniu w obrębie Uniwersytetu.

Blisko dziewięciu na dziesięciu wypowiedających się (87,2%) uznało, że studia „stanowiły ważny etap [ich] rozwoju”. Oznacza to, że wypowiedający się dostrzegają (zapewne – zróżnicowane) korzyści wiążące się z uzyskaniem dyplomu uniwersyteckiego. Opcja ta była najbardziej powszechną wśród omawianych przekonań. Drugie miejsce pod względem akceptacji zajęły *ex aequo* dwa przekonania: pierwsze z nich głosi, że studia „były okresem wytężonej pracy i stresu”, natomiast drugie zakłada, że studia „były drogą do awansu społecznego” (po 57,9%).

Istotną rolę w ocenie studiów odgrywają opinie dotyczące procesu kształcenia. Najwyższe noty uzyskały w opinii absolwentów: System oceny wyników studiowania (69,4%) i jakość

obsługi administracji w dziekanatach (66,9%). Warto podkreślić, że ponad połowa absolwentów (62,1%) dostrzega merytoryczne przygotowanie kadry nauczającej.

* * *

Drugi aspekt charakterystyki absolwentów Uniwersytetu Zielonogórskiego odnosił się do ich aktywności zawodowej, mierzonej zarówno po zakończeniu studiów, jak i w czasie pozwalającym na uzyskanie przez nich stabilizacji. Dane prezentują satysfakcjonujący wizerunek badanego środowiska.

Najbardziej korzystny wariant zatrudnienia, zakładający zgodność uzyskanego wykształcenia z wykonywaną pracą, zawarty jest w przekonaniu, że studia były niezbędne do podjęcia aktualnej pracy. W największym stopniu dotyczył on blisko trzech czwartych absolwentów Wydziału Budownictwa, Architektury i Inżynierii Środowiska (72,7%), a dalej Wydziału Mechanicznego (56,3%). Warto podkreślić, że w niewielkim stopniu ustępują im absolwenci Wydziału Humanistycznego (52,6%) oraz Wydziału Pedagogiki, Psychologii i Socjologii (51,9%) a więc jednostek o profilu społeczno-humanistycznym. Blisko dwie trzecie kończących studia uznało posiadanie dyplomu studiów wyższych za ważne kryterium umożliwiające im zatrudnienie (63,6%).

Świadczenie pracy najemnej, realizowanej pełnoetatowo, dotyczy nieco ponad czterech piątych wypowiadających się absolwentów (82,8%), oznaczając wyraźny wzrost zatrudnienia w porównaniu do pierwszego z okresów pomiarowych. Dostrzegalna zmiana w tym zakresie wiąże się z jednoczesną redukcją aktywności zawodowej badanych w pozostałych jej kategoriach, w tym prac na umowę-zlecenie.

Najbardziej korzystną sytuacją w tym zakresie dysponują absolwenci Wydziału Budownictwa, Architektury i Inżynierii Środowiska, spośród których dziewięciu na dziesięciu dysponuje pełnoetatowym zatrudnieniem (90,9%). Jest jednocześnie interesujące, że na drugim miejscu pod tym względem ulokowali się absolwenci Wydziału Pedagogiki, Psychologii i Socjologii (88,5%), a tuż za nimi byli studenci Wydziału Mechanicznego (87,5%). Kolejny raz potwierdzone zostało przekonanie o wartości rynkowej kwalifikacji z zakresu nauk ścisłych, jednakże dane wskazują, iż także specjaliści z zakresu nauk społecznych potrafią sobie dobrze radzić w kwestii zatrudnienia.

Wśród czynników uznawanych za wspomagające zatrudnienie, bezapelacyjnie najważniejszy, wskazywany przez ośmiu na dziesięciu wypowiadających się, ma zasadniczo „pozamerytoryczny” charakter – są nim cechy osobowości i charakteru (84,5%). W poprzednich edycjach badania czynnik ten, jakkolwiek dostrzegany przez badane osoby, nigdy dotąd nie zdobył tak wysokiej popularności. Tego rodzaju przekonania cechują wszystkich (!) absolwentów Wydziału Budownictwa, Architektury i Inżynierii Środowiska oraz Wydziału Mechanicznego (po 100,0%), a ponadto w nieco mniejszym stopniu,

absolwentów Wydziału Pedagogiki, Psychologii i Socjologii (81,5%) oraz Wydziału Ekonomii i Zarządzania (83,8%).

Blisko czterech na dziesięciu wypowiadających się absolwentów zadeklarowało swe zatrudnienie w obrębie Zielonej Góry, będącej największym ośrodkiem miejskim województwa lubuskiego (37,7%). Jednocześnie ponad połowa badanych wskazała, że zatrudniona jest, poza tym miastem, lecz w obrębie województwa (26,9%) lub też w pozostałych województwach (również 26,9%).

W kategorii najlepiej zarabiających (powyżej 5.000 zł netto) najwięcej osób pochodzi z Wydziału Budownictwa, Architektury i Inżynierii Środowiska (40,0%) i Wydziału Mechanicznego (33,3%), a więc wydziałów o „technicznym” charakterze, kształcących specjalistów w sferze produkcji i przemysłu. Także w przedziale dochodowym 3001 – 5000 zł netto ujawnia się identyczna sytuacja, bowiem specjaliści z Wydziału Budownictwa, Architektury i Inżynierii Środowiska stanowią tam 30,0% a z Wydziału Mechanicznego 41,7% składu.